

บทที่ 5

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

จากการศึกษาวิธีชีวิต ภูมิหลังของพนักงานสถานีบริการน้ำมันและชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการติดเชื้อเอชไอวีของพนักงาน ดังได้กล่าวมาแล้วใน บทที่ 4 ในบทนี้เป็นการนำเสนอรายละเอียดของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการป้องกันเอดส์ของพนักงานในสถานีบริการน้ำมันทั้ง 10 แห่ง โดยจะนำเสนอรายละเอียดการจัดกิจกรรมแต่ละแห่ง ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไป
2. การสร้างความตระหนักในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์
 - ขั้นตอนที่ 1 การละลายพฤติกรรม
 - ขั้นตอนที่ 2 การนำเข้าสู่บทเรียน
 - ขั้นตอนที่ 3 การระดมความคิดและประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์
 - ขั้นตอนที่ 4 การให้คำแนะนำพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์
 - ขั้นตอนที่ 5 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์
3. การฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์
4. การให้ความรู้ที่ถูกต้อง
5. บรรยาภาศการจัดกิจกรรม

1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพนักงานสถานีบริการน้ำมันแห่งที่ 1

ข้อมูลทั่วไป สถานีบริการน้ำมันชื่อ บริษัท สมจิตต์ เชียงใหม่ 1995 จำกัด ตั้งอยู่เลขที่ 15 ถนนเจริญราษฎร์ ต.วัดเกต อ.เมือง จ.เชียงใหม่ จัดกิจกรรมวันที่ 3 พฤศจิกายน 2542 ระหว่างเวลา 18.30-20.30น. สถานที่จัดกิจกรรมใช้พื้นที่ภายในบริเวณใกล้ๆ กับส่วนบริการเปลี่ยนถ่ายน้ำมันเครื่องของสถานีบริการน้ำมัน เนื่องจากพื้นที่บริเวณดังกล่าวไม่มีรั้วกั้น และมีแสงสว่างเพียงพอในเวลากลางคืน ประกอบกับพื้นที่เป็นคอนกรีตเรียบและสะอาด ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 8 คน ทุกคนเป็นเพศชาย มีสถานภาพโสดทั้งหมด เป็นชาวไทย

พื้นราบ 2 คนและที่เหลืออีก 6 คนเป็นชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยง อายุต่ำกว่า 18 ปี 1 คนและระหว่าง 18-22 ปี 7 คน การศึกษาจบชั้น ป. 6 จำนวน 3 คน ม.3 หรือสูงกว่าจำนวน 5 คน ทุกคนพักอาศัยในบ้านพักที่สถานีบริการน้ำมันจัดไว้ให้

อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมประกอบด้วย กระดาษปรู๊ฟและปากกาเคมีใช้ในการเขียนประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงและการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ก่อนห็นขนาดโตกว่าหัวแม่มือเล็กน้อยจำนวนประมาณ 70-100 ก้อน ให้สำหรับวางให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยง เมื่อต้องการลงความเห็นว่าเป็นพฤติกรรมใดมีความเสี่ยงมากหรือเสี่ยงน้อย การใช้ก้อนหินมีข้อดีเพราะสามารถปรับเปลี่ยนคะแนนได้อย่างสะดวกเพียงแค่หยิบใส่เพิ่มลงไปหรือหยิบออกจากกองหินที่ได้ลงคะแนนพฤติกรรมไว้แล้ว หุ่นจำลองอวัยวะเพศชายจำนวน 4 ชุดและแท่งกวาขนาดโตเท่าๆ กับหุ่นจำลองอวัยวะเพศชาย จำนวน 6 ผล ทั้งหุ่นจำลองอวัยวะเพศชายและ แท่งกวาใช้สำหรับการฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกวิธี ถุงยางอนามัยชนิดแฉกฟรีจำนวน 100 ชิ้น ใช้สำหรับการฝึกสวมและถอดกับหุ่นอวัยวะเพศชายหรือกับแท่งกวาและใช้สำหรับแจกจ่ายให้แก่พนักงานภายหลังการจัดกิจกรรม ถุงยางอนามัยเหล่านี้ ผู้วิจัยได้ขอรับการสนับสนุนจากสำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10 เชียงใหม่ กระทรวงสาธารณสุข เป็นถุงยางอนามัยที่สามารถใช้งานได้จริงและใช้สำหรับแจกจ่ายแก่บุคคลทั่วไปเพื่อการป้องกันเอดส์ เกมรูปหัวใจ จำนวน 1 ชุดๆละ 10 ชิ้น ทำด้วยกระดาษชาร์ตแข็ง เมื่อประกอบแล้วเสร็จจะได้เป็นรูปหัวใจ 5 ดวงแต่ละดวงมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 12 เซนติเมตร บนรูปหัวใจแต่ละดวง มีอักษรข้อความคำว่า ดำลง เลือด เพียงหุบ รักษาไม่หาย และโรคเอดส์ ซึ่งคำทั้งห้าคำดังกล่าวมีความหมายรวมกันแล้วแสดงถึงลักษณะของโรคเอดส์และการเปรียบเทียบอาการของผู้เป็นเอดส์

สื่อที่ผู้วิจัยใช้สำหรับการเผยแพร่ความรู้เรื่องเอดส์ได้แก่ หนังสือการ์ตูนเรื่อง "สูตรรักของ ข.ชาย" และเรื่อง "ญ.หญิง รักเป็น" ผลิตโดยชมรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตจังหวัดชลบุรี และโครงการรณรงค์ป้องกันเอดส์เขตภาคเหนือตอนบน ลักษณะเป็นภาพสี่กระดาษเคลือบมัน มีภาพการ์ตูนดำเนินเรื่องอย่างน่าสนใจ มีเนื้อหาสาระสำคัญคือ "ธรรมชาติของชายแท้ๆ อย่างเรา" "ถามตัวเองสักนิด...ก่อนคิดตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์" "ออกรบครั้งแรก...จะเป็นอย่างไร" "แผนรัก... แผนรบ" "ไม่เที่ยว..ไม่ยาก ถ้าตั้งใจจริง" "ขาประจำ ขาจร ไก่หลง สัมหล่น แบบนี้ใครว่าปลอดภัย" "คิด...คิดให้ดี ก่อนมี อะไรกับแฟน" "ถามใจเธอดูก่อน" "ถุงยางอนามัย.. นึกบ่คุ้มใจ" "บ๊อบปลาย...สวมสุดๆ...เสร็จแล้วถอด" "ข้อคิดเรื่องถุงยาง" และ "ไกลยาเสพติด

ไกลเอตส์" ภายหลังจากการจัดกิจกรรมเสร็จแล้วผู้วิจัยได้แจกให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนคนละ1 เล่มเพื่อนำกลับไปทบทวนที่บ้านพัก

อุปกรณ์เสริมอื่นๆที่ใช้สำหรับเอื้ออำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศได้แก่ เลือปนั่ง 2 ผืน กระดาษทิชชู 1-2 ม้วน สำหรับเช็ดทำความสะอาดมือที่เปื้อนสารเคลือบถุงยางอนามัยจากการฝึกปฏิบัติ ขนมขบเคี้ยวได้แก่ ขนมเวเฟอร์ ขนมถั่วเคลือบช็อกโกแลต มันฝรั่งทอด ถั่ว กรีนนัทและขนมอื่นๆ จัดเตรียมไว้สำหรับให้พนักงานต้อนรับเป็นอาหารว่างก่อนและระหว่างจัดกิจกรรม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้จัดเตรียมน้ำดื่มพร้อมน้ำแข็ง แก้วน้ำ ในกรณีที่มีหิวน้ำ เป็นต้น

1.1 กิจกรรมการสร้างความตระหนักในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

ผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมตามรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การละลายพฤติกรรม ผู้วิจัยแนะนำตนเองแก่พนักงานสถานีบริการน้ำมันที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน โดยบอกชื่อผู้วิจัยและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมหลังจากนั้นจึงให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแนะนำตัวทีละคนตามประเด็นต่างๆ คือ ชื่ออะไร ภูมิลำเนามาจากไหน สถานภาพแต่งงานหรือยัง ตำแหน่งงานในสถานีบริการน้ำมันทำอะไร อายุเท่าไร พักที่ไหน เรียนจบชั้นไหน โครจบป.6 โครจบม.3 หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงสร้างความสัมพันธ์เบื้องต้นโดยการใช้คำถามว่า "ทานข้าวหรือยัง" "หิวมั้ย?" ก่อนจะเริ่มพูดคุยกันผู้วิจัยได้แจกขนมและน้ำดื่มแก่ทุกคน โดยได้เชิญชวนทุกคนให้มารับประทานขนมร่วมกัน คำเชิญชวนดังกล่าวทำให้บรรยากาศภายในกลุ่มมีความเป็นกันเองมากขึ้นและลดความตึงเครียดลงได้มาก

ขั้นตอนที่ 2 การนำเข้าสู่บทเรียน ผู้วิจัยได้นำเข้าสู่บทเรียนด้วยการเล่นเกมต่อภาพหัวใจให้ได้เป็นคู่ๆ ผู้วิจัยได้แจกกระดาษเพื่อต่อเป็นรูปหัวใจให้แก่ทุกคน โดยมีเงื่อนไขว่าให้แต่ละคนหาคู่ที่สามารถต่อกันได้เป็นรูปหัวใจและอ่านข้อความบนรูปหัวใจได้ ให้เวลา 1-2 นาที ซึ่งการกำหนดเวลาเป็นการกระตุ้นให้กลุ่มต้องรีบเร่งหาคู่หัวใจให้ได้ในเวลาที่กำหนดสมาชิกของกลุ่มทุกคนสามารถหาคู่ได้ ทำให้บรรยากาศในขั้นตอนนี้เป็นกันเองและเกิดการช่วยเหลือกันของสมาชิกในกลุ่มและเริ่มเกิดปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มและระหว่างผู้วิจัยกับสมาชิกกลุ่มที่ต้องคอยดูว่าต่อภาพหัวใจถูกต้องหรือไม่ จากนั้นได้ให้แต่ละคู่หัวใจอ่านข้อความบนรูปหัวใจว่าอย่างไร มีความหมายอย่างไร ผู้วิจัยได้เชื่อมโยงข้อความบนรูปหัวใจทั้งหมดให้เข้าสู่ประเด็นเรื่องเอดส์

ขั้นตอนที่ 3 การระดมความคิดและประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ผู้วิจัยได้ใช้คำถามเป็นการเปิดประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงเป็นคำถามปลายเปิดว่า“คิดว่าเราไปทำอย่างไรจึงติดเอดส์ได้”และ“คนที่เขาเป็นเอดส์เขาไปทำอย่างไรบ้างจึงติดเอดส์” จากนั้นให้สมาชิกภายในกลุ่มช่วยกันระดมความคิด โดยให้ตัวแทนกลุ่มเป็นผู้เขียนประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ลงบนกระดาษปรีฟ เขียนให้เรียงเป็นข้อๆ ทางด้านซ้ายของกระดาษปรีฟ ระยะเวลาที่มีสมาชิกกลุ่มแสดงความคิดเห็นเพียง 3-4 คนและได้ประเด็นเพียง 6-7 ประเด็น จากนั้นผู้วิจัยจึงบอกให้กลุ่มช่วยกันทบทวนและคิดเพิ่มเติมว่ามีพฤติกรรมอะไรนอกจากที่กล่าวมาแล้วบ้างที่อาจนำไปสู่การเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ได้ สมาชิกกลุ่มเริ่มพูดมากขึ้นและผู้วิจัยได้เรียกชื่อสมาชิกกลุ่มแล้วถามความคิดเห็น เป็นการช่วยกระตุ้นให้เกิดการแสดงความคิดเห็นได้เป็นอย่างดี ทำให้มีบรรยากาศของการพูดคุยโต้แย้งกันในบางพฤติกรรม แต่ก็ไม่ได้ทำให้เสียบรรยากาศแต่อย่างใด กลับทำให้มีความคึกคักสนุกสนานกับบางพฤติกรรม เช่น การใช้สารเสพติดและสารมึนเมาหรือพฤติกรรมรักร่วมเพศ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 การให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ เมื่อกลุ่มได้สรุปร่วมกันและมีความเห็นว่าไม่มีประเด็นความเสี่ยงเพิ่มเติมอีกแล้ว ผู้วิจัยให้สมาชิกกลุ่มทุกคนร่วมกันพิจารณาว่าพฤติกรรมใดบ้างที่มีความเสี่ยงต่อการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์มากที่สุด ถ้าเสี่ยงมากที่สุดให้คะแนนเต็ม 10 คะแนน ส่วนพฤติกรรมอื่นๆ ที่มีความเสี่ยงลดหลั่นลงมาก็ให้คะแนนลดลงตามลำดับ จนถึงพฤติกรรมที่กลุ่มคิดว่าไม่เสี่ยงเลยจึงให้คะแนนเป็น 0 คะแนน จากนั้นกลุ่มได้ร่วมกันให้คะแนนโดยช่วยกันวางก้อนหินแทนค่าคะแนน ก้อนหิน 1 ก้อนมีค่า 1 คะแนน ในระหว่างนี้ผู้วิจัยได้บันทึกการให้คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มไว้แล้ว ในการให้คะแนนสำหรับขั้นตอนนี้ผู้วิจัยไม่ได้กำหนดเวลาแล้วเสร็จจึงปล่อยให้กลุ่มช่วยกันปรับเปลี่ยนคะแนนจนเป็นที่พอใจ จากนั้นผู้วิจัยจึงเข้าร่วมการสรุปคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงพร้อมทั้งประเมินเหตุผลที่กลุ่มให้คะแนนเป็นรายพฤติกรรมจนครบทุกพฤติกรรม แล้วจึงให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับโอกาสของการกระทำนั้นๆ ที่จะนำไปสู่การไปเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ถูกต้องและเป็นเหตุเป็นผลทางวิชาการมากขึ้น ผลปรากฏว่ากลุ่มได้เปลี่ยนแปลงคะแนนอีกครั้ง ดังรายละเอียดจำนวนประเด็นและคะแนนพฤติกรรมเสี่ยง ในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพนักงานในสถานบริการน้ำมัน แห่งที่ 1

ลำดับที่	พฤติกรรมเสี่ยง	จำนวนประเด็น		คะแนนความเสี่ยง	
		ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1	ล่าช้า	/	/	10	10
2	มั่วเซ็กส์เสพยาเสพติด	/	/	7	7
3	เที่ยวชก	/	/	8	10
4	ลูกติดจากแม่สูด	/	/	6	3
5	ไม่ใส่ถุงยางอนามัย	/	/	10	10
6	ใช้ของมีคมร่วมกัน (มีดโกน, เข็มฉีดยา)	/	/	4	2
7	มือมีแผลโดนเลือดเอดส์	/	/	4	4
8	เที่ยวเตร่ชก	x	/	4	8
9	รักร่วมเพศ(ประเทือง)	x	/	10	9
10	เมาสุราขาดสติ	x	/	5	8
11	เมายาบ้า	x	/	5	8
12	ถูกข่มขืน	x	/	10	8
13	ความยากจนทำให้มาชก	x	/	2	2
14	ถูกหลอกลวง(หญิงและชาย)	x	/	3	4
15	พ่อแม่ชก	x	/	2	2
	รวม	7	15	90	95

/ = มีประเด็นของพฤติกรรมเสี่ยง x = ยังไม่มีประเด็นพฤติกรรมเสี่ยง
 ก่อน = หมายถึง การเริ่มต้นกิจกรรมกลุ่มในแต่ละหัวข้อ หลัง = หมายถึง เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมกลุ่มในแต่ละหัวข้อ

การอธิบายความหมายของพฤติกรรมเสี่ยงที่กลุ่มมีความเข้าใจ จากตารางที่ 4 กลุ่มเข้าใจว่า พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ประเด็นล่าช้ามีความเสี่ยงเพราะว่าการมีเพศสัมพันธ์กับบุคคลอื่นทั้งที่รู้จักและไม่รู้จักอย่างไม่เลือกว่าเป็นใคร ถือว่ามีความเสี่ยงสูงสุด ประเด็นการมั่วเซ็กส์เสพยาเสพติดกลุ่มได้อธิบายว่าเป็นการเสพยาเสพติดชนิดให้เข็มโดยการให้เข็มฉีดร่วมกันถือว่ามีความเสี่ยงค่อนข้างสูง ประเด็นเที่ยวชก หมายถึงการเที่ยวหญิงชายบริการทางเพศในสถานบริการทางเพศ ซึ่งพนักงานสถานบริการน้ำมันเข้าใจว่าหญิงบริการเป็นกลุ่มเสี่ยงมากที่สุดที่จะแพร่เชื้อมาสู่พวกเขา ดังนั้น ใครที่เที่ยวชกจึงมีความเสี่ยงที่

จะติดเอดส์ ถึงแม้จะใช้ถุงยางอนามัยก็อาจจะติดเชื้อได้อีก ประเด็นที่ชวนนักเรียนชายตัว กลุ่มคิดว่า หญิงนักเรียนเป็นกลุ่มเสี่ยงเท่ากับหญิงขายบริการโดยมีความคิดเห็นว่า อาจขายบริการกับใครๆ มามากแล้ว ดังนั้นการที่ชวนนักเรียนชายตัวจึงเป็นความเสี่ยงสูง ประเด็นการเมาสูราและการเมายาบ้ากลุ่มมีความเห็นว่า การมีเมมาเป็นต้นเหตุของการขาดสติแล้วทำให้นำไปสู่การขาดความตระหนักในการป้องกันตัวเองจากเอดส์ขณะมีเพศสัมพันธ์ แต่มีบางคนในกลุ่มบอกว่าถ้าเมมาแล้วมีสติสวมถุงยางก็ไม่ถือว่าเสี่ยงมาก ประเด็นความเสี่ยงจากของมีคมกลุ่มคิดว่ามีความเสี่ยงเพราะว่าเชื้อเอดส์มีอยู่ในเลือดที่เปื้อนของมีคม แต่เมื่อพิจารณาความถี่ในการสัมผัสของมีคมแล้วถือว่ามีโอกาสสัมผัสของมีคมน้อยมากจึงมีความเสี่ยงเพียงเล็กน้อย

จากตารางที่ 4 การให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ จะเห็นว่า เมื่อเริ่มต้นการจัดกิจกรรม สมาชิกของกลุ่มได้ช่วยกันคิดและเสนอประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์จำนวน 7 ประเด็นคือ สำส่อน มั่วเซ็กส์ยาเสพติด เทียวชอง ลูกติดจากแม่ ไม่ใส่ถุงยางอนามัย ใช้ของมีคมร่วมกัน(มีดโกน, เข็มฉีกร) มีอิมูโนโกลบูลินเลือดเอดส์ กลุ่มให้คะแนนสูงสุด 10 คะแนน จำนวน 3 พฤติกรรมคือ สำส่อน ไม่ใส่ถุงยางอนามัยและรักร่วมเพศ เมื่อผู้วิจัยใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้กลุ่มช่วยกันคิดเพิ่มเติมปรากฏว่ากลุ่มสามารถเสนอประเด็นเพิ่มขึ้นอีก 8 ประเด็น รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 15 ประเด็นคือชวนนักเรียนชายตัว รักร่วมเพศ(ประเทือง) เมาสูราขาดสติ เมายาบ้า ถูกข่มขืน ความยากจน ทำให้มาขายตัว ถูกหลอกหลวง(หญิงและชาย) พ่อแม่ขายลูก ประเด็นความเสี่ยงเหล่านี้เป็นพฤติกรรมเสี่ยงโดยตรงและโดยอ้อมที่นำไปสู่การติดเอดส์ ค่าคะแนนสูงสุด 10 คะแนนมีเพียงพฤติกรรมเดียวคือถูกข่มขืน

เมื่อพิจารณาจากค่าคะแนนระยะแรก ที่ เป็นความรู้เดิมของพนักงานจากตารางที่ 4 พบว่า ระดับความเสี่ยงมากมี 6 พฤติกรรมคือ สำส่อน มั่วเซ็กส์ยาเสพติด เทียวชอง ไม่ใส่ถุงยางอนามัย รักร่วมเพศ(ประเทือง)และถูกข่มขืน ระดับความเสี่ยงปานกลางมี 6 พฤติกรรมคือ ลูกติดจากแม่ ใช้ของมีคมร่วมกัน(มีดโกน เข็มฉีกร) มีอิมูโนโกลบูลินเลือดเอดส์ เทียวนักเรียนชายตัว เมาสูราขาดสติและเมายาบ้า ระดับความเสี่ยงน้อยมี 3 พฤติกรรมคือ ความยากจนทำให้ขายตัว ถูกหลอกหลวง(หญิงและชาย) และพ่อแม่ขายลูกและไม่มีพฤติกรรมในระดับไม่เสี่ยงเลย

ระดับความเสี่ยงของช่วงหลังเมื่อผ่านการสรุปความเข้าใจในพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ถูกต้องแล้วพบว่า ระดับความเสี่ยงมากเพิ่มเป็น 9 พฤติกรรมคือ สำ

สอน มั่วเข็มฉีดยาเสพติด เทียวช่อง ไม่ใส่ถุงยางอนามัย รักร่วมเพศ(ประเทือง) ถูกข่มขืน เทียว
นักเรียนชายตัว เมาสุราขาดสติ และเมายาบ้า ระดับความเสียงปานกลางลดลงเหลือ 2
พฤติกรรมคือ ถูกหลอกหลวง(หญิงและชาย)และมีแผลโดนเลือดเขตส์ ระดับความเสียงน้อย
เพิ่มขึ้นเป็น 4 พฤติกรรมคือ ลูกติดจากแม่ ไร้ของมีคมร่วมกัน(มีดโกน เข็มฉีดยา) ความยากจน
ทำให้ชายตัวและพ่อแม่ชายลูก และไม่มีพฤติกรรมในระดับไม่เสียงเลย

ภาพที่ 1 แสดงภาพพนักงานในสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 1 ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมี
ส่วนร่วม

จากตารางที่ 4 จากการที่ให้กลุ่มช่วยกันให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสียงมากหรือน้อยด้วยการวางก้อนหิน ซึ่งได้ให้คะแนนอย่างไม่เป็นทางการเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรก (ก่อน) สมาชิกของกลุ่มให้คะแนนพฤติกรรมเสียงกันเองตามความเข้าใจเดิมที่มีอยู่และช่วงที่สอง (หลัง) ภายหลังจากผู้วิจัยร่วมสรุปและให้ความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพฤติกรรมเสียงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ผู้วิจัยได้แบ่งระดับความเสียงออกเป็น 4 ระดับคือ เสียงมาก (7-10คะแนน) เสียงปานกลาง (4-6คะแนน) เสียงน้อย (1-3คะแนน) และไม่เสียงเลย (0 คะแนน) และจะเห็นว่าค่าคะแนนรวมเปลี่ยนแปลงจาก 90 เป็น 95 คะแนน โดย

พฤติกรรมเสี่ยงที่มีค่าคะแนนเพิ่มขึ้นมาจากเดิมได้แก่ เทียบของ นักเรียนชายตัวเพราะว่าทุกวันนี้ในกลุ่มนักเรียนมีการขายตัวมากขึ้นกลุ่มบอกว่า "เป็นนักเรียนอาชีพะ นักเรียนพาณิชย์" เมาสุราชาติสติ ส่วนพฤติกรรมที่มีคะแนนลดลงได้แก่ ลูกติดจากแม่ ใช้ของมีคมร่วมกัน(มีดโกน, เข็มสัก) รักร่วมเพศ(ประเทือง) ถูกข่มขืน ความยากจนทำให้มาขายตัวและพ่อแม่ขายลูก ส่วนประเด็นเมายา กลุ่มบอกว่า "เมาแล้วสนุกสนาน" ซึ่งนอกจากความสนุกสนานแล้วยังชักนำไปสู่การมีความต้องการทางเพศอีกด้วย

เมื่อพิจารณาการปรับเปลี่ยนคะแนนของพฤติกรรมเสี่ยงในรูปของระดับความเสี่ยงต่างๆ ระหว่างการให้คะแนนครั้งแรกกับครั้งหลังจากตารางที่ 4 พบว่ามี 3 รูปแบบคือ

1) การเปลี่ยนจากระดับความเสี่ยงปานกลางไปเป็นระดับความเสี่ยงมาก ได้แก่ พฤติกรรมเทียบนักเรียนชายตัว กลุ่มมีความเข้าใจดีขึ้นว่าคนปกติทั่วไปจะมีเพศสัมพันธ์กับใครต้องมีการป้องกัน การเที่ยวโสเภณีกับกับการเทียบนักเรียนชายตัวมีความเสี่ยงที่ไม่แตกต่างกันเพราะนักเรียนชายตัวนั้นกว่าที่จะมาขายตัวคงเคยมีเพศสัมพันธ์กับใครมามากต่อมากแล้ว กลุ่มได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมในทางขัดแย้งว่า "นักเรียนบางคนอาจไม่มีเชื้อเอชไอวี เพราะว่าอาจจะยังไม่เคยมีเพศสัมพันธ์มาก่อนหรืออาจใช้ถุงยางอนามัยในการป้องกันการตั้งครรภ์" ซึ่งเป็นการป้องกันเอดส์ด้วยเช่นกัน พฤติกรรมอื่นที่เปลี่ยนเป็นระดับเสี่ยงมากเช่น เมาสุราชาติสติและเมายาบ้า

2) การเปลี่ยนจากระดับความเสี่ยงน้อยเป็นเสี่ยงปานกลางคือ การถูกหลอก เพราะ ว่าถูกหลอกมาขายตัว มีโอกาสติดเอดส์ได้เนื่องจากบางครั้งลูกค้าไม่ยอมใช้ถุงยางอนามัย

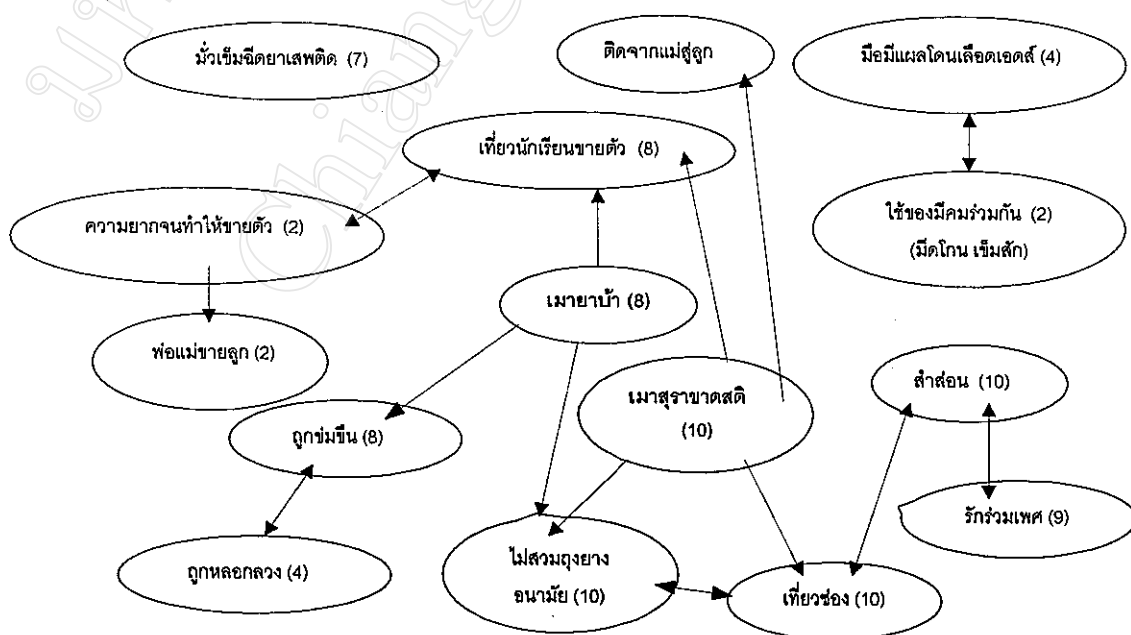
3) การเปลี่ยนจากระดับปานกลางเป็นเสี่ยงน้อยคือ การติดจากแม่สู่ลูก กลุ่มเปลี่ยนความคิดเมื่อผู้วิจัยอธิบายถึงโอกาสในการติดเอดส์ขณะคลอดบุตรโดยการผ่าตัดเอาทารกออกจากหน้าท้องแทนการคลอดปกติที่อาจมีแผลแล้วโดนเลือดของแม่ที่เป็นเอดส์ทำให้ทารกอาจจะติดเชื้อได้และการควบคุมเชื้อเอดส์โดยการให้ยา AZT ขณะตั้งครรภ์เป็นการป้องกันการแพร่ของเอดส์จากแม่สู่ลูกได้ซึ่งกลุ่มเข้าใจดีขึ้นจึงปรับระดับความเสี่ยงลดลง

ขั้นตอนที่ 5 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

หลังจากที่กลุ่มได้ให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์และสรุปคะแนนร่วมกับผู้วิจัยแล้ว จึงให้กลุ่มได้เสนอความคิดเห็นร่วมกันถึงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมต่างๆ ที่กลุ่มได้มีความคิดเห็นแล้วว่่านำไปสู่การติดเอดส์ โดยการลากเส้นแสดงความสัมพันธ์กันในแต่ละพฤติกรรมและใช้หัวลูกศรแสดงทิศทางการเชื่อมโยงความสัมพันธ์

แผนภูมิที่ 3 แสดงความเข้าใจของกลุ่มเกี่ยวกับการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพนักงานในสถานบริการน้ำมัน แห่งที่ 1

ตัวเลขในวงเล็บ () แสดงค่าคะแนนความเสี่ยงที่สมาชิกกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมลงความเห็น ให้คะแนน จากคะแนนความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์มากที่สุด 10 คะแนน และน้อยที่สุดไม่เสี่ยง ให้ 0 คะแนน

จากแผนภูมิที่ 3 กลุ่มมีความเข้าใจว่า ลักษณะความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่พนักงานของสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงแห่งที่ 1 ได้ผลการวิเคราะห์ประกอบด้วย 4 ลักษณะคือ พฤติกรรมเสี่ยงที่ไม่สัมพันธ์กับพฤติกรรมอื่นๆ เลย ได้แก่ การมั่วเพิ่มฉีดยาเสพติด ซึ่งกลุ่มให้น้ำหนักคะแนนความเสี่ยง 7 คะแนน เป็นระดับที่เสี่ยงมาก

ลักษณะที่ 2 เป็นพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันหรือสัมพันธ์ซึ่งกันและกันต่อการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ เช่น ความยากจนทำให้ขายตัวกับพ่อแม่ขายลูก เพราะความยากจน เทียบชั่งกับการไม่ใช้ถุงยางอนามัยหรือการล่าสอนกับรักร่วมเพศ เป็นต้น

ลักษณะที่ 3 เป็นพฤติกรรมเริ่มต้นที่สามารถชักนำให้เกิด พฤติกรรมเสี่ยงอื่นๆ ติดตามมาอย่างต่อเนื่องหลายพฤติกรรม เช่น การเมายาบ้า อาจเกิดพฤติกรรมเสี่ยงหลายอย่างตามมาก็คือ การไม่ใช้ถุงยางอนามัยในขณะที่มีเพศสัมพันธ์หรือไปเที่ยวชกหรือไปเที่ยวนักเรียนขายตัวหรืออาจถูกข่มขืนขณะเมายาบ้า และการเมาสุราจนขาดสติมีพฤติกรรมต่อเนื่องที่ตามมาเช่นเดียวกับการเมายาบ้า เป็นต้น

ลักษณะที่ 4 เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกัน 2 พฤติกรรมคือ ใช้ของมีคมร่วมกันและมีมือเป็นแผลโดนเลือดเอดส์ เป็นลักษณะของพฤติกรรมที่ไม่ได้เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์

1.2 การฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

หลังจากที่กลุ่มได้ร่วมกันสรุปความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์แล้ว ผู้วิจัยได้ใช้คำถามเพื่อนำเข้าสู่ประเด็นของการป้องกันเอดส์ “เอดส์ป้องกันได้หรือไม่” “เราจะป้องกันเอดส์ได้อย่างไร” กลุ่มช่วยกันตอบว่า “การไม่เที่ยวผู้หญิงขายบริการ” “การไม่ล่าสอน” “การใส่ถุงยางอนามัย” จากคำตอบดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้อธิบายให้ความรู้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนว่า “การห้ามไม่ให้มีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องยาก เพราะการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ หากต้องมีเพศสัมพันธ์ การสวมถุงยางอนามัยทุกครั้งเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในการป้องกันเอดส์” หลังจากนั้นได้ใช้คำถามเกี่ยวกับถุงยางอนามัย “เคยเห็นและรู้จักวิธีใช้หรือไม่” จากคำถามนี้ ไม่มีใครตอบ ผู้วิจัยจึงแจกถุงยางอนามัยให้คนละหนึ่งชิ้น พร้อมทั้งอธิบายถึงวิธีการดูวันหมดอายุ การเก็บรักษา จากนั้นได้แจกหุ่นจำลองอวัยวะเพศชายให้ แล้วให้ทุกคนลองฝึกปฏิบัติวิธีฉีกซองถุงยางอนามัย การสวมและการถอดถุงยางอนามัย โดยผู้วิจัยยังไม่ได้อธิบายวิธีการใดๆ ทั้งนี้เพื่อต้องการประเมินทักษะเบื้องต้นในการใช้ถุงยางอนามัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

จากการสังเกตพบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 6 คน จากทั้งหมด 8 คน ยังใช้ถุงยางอนามัยไม่ถูกต้องทั้งวิธีการสวมและการถอด ส่วนอีก 2 คนที่ทำได้ถูกต้องทั้งการสวมและการถอดถุงยางอนามัยนั้นยังมีข้อบกพร่องคือ ไม่ได้บีบปลายถุงไล่ลม หลังจากนั้นเพื่อให้กลุ่มมีส่วนรวมจึงได้ให้คนที่ทำถูกต้องสาธิตให้เพื่อนดูขั้นตอนการสวมและการถอดถุงยางอนามัย แต่ยังไม่ได้นำให้กลุ่มที่เหลือฝึกปฏิบัติตาม แล้วผู้วิจัยได้อธิบายเพิ่มเติมว่าที่เพื่อนได้ทำการสาธิตให้ดูแล้วนั้นส่วนใหญ่ทำได้ถูกต้องแล้วยกเว้น ยังไม่ได้บีบปลายถุงเพื่อไล่ลมออกก่อน เพราะเวลาใช้งานจริงอาจจะทำให้ถุงยางอนามัยแตกหรือขาดได้ ซึ่งจะทำให้การป้องกันเอดส์ไม่ได้ผล แล้วผู้วิจัยจึงได้สาธิตขั้นตอนการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้องให้กลุ่มได้เห็นโดยสาธิตอย่างช้าๆ ทุกขั้นตอน จากนั้นให้ผู้ร่วมกิจกรรมจับคู่กันฝึกปฏิบัติกับหุ่นจำลองอวัยวะเพศชาย ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้สังเกตพัฒนาการของผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคู่เกี่ยวกับทักษะการใช้ถุงยางอนามัย เมื่อพบว่ามีความผิดใ้ฝึกปฏิบัติใดที่ไม่ถูกต้องผู้วิจัยจะเข้าไปแนะนำอย่างใกล้ชิดจนกว่าจะทำได้ถูกต้องทุกขั้นตอน จากการสังเกตบรรยายภาคการมีส่วนร่วมในการฝึกปฏิบัตินี้พบว่าผู้ที่ทำได้ถูกต้องแล้วได้ช่วยแนะนำเพื่อนๆ ด้วยกัน ทุกคนมีความตั้งใจฝึกปฏิบัติซ้ำแล้วซ้ำอีกและไม่ได้แสดงท่าทีของการเบื่อหน่ายแต่ประการใด ในทางตรงกันข้ามทุกคนกลับพยายามฝึกปฏิบัติจนสามารถทำได้ถูกต้องและพอใจในผลงานของตนเองแล้วจึงจะหยุดฝึกปฏิบัติ

จากนั้นผู้วิจัยได้สรุปกิจกรรมทั้งหมดหลังจากที่ได้ดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถึงกิจกรรมทักษะการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ โดยผู้วิจัยได้กล่าวสรุปถึงพฤติกรรมที่ทำให้เอดส์แพร่ระบาดจากผู้หนึ่งมาสู่เราและจากเราไปสู่ผู้อื่น ซึ่งมีทั้งพฤติกรรมโดยตรง เช่น การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่สวมถุงยางอนามัย พฤติกรรมโดยอ้อม เช่น การดื่มสุรามึนเมาทำให้ขาดความระหนักในการป้องกันตนเองเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับหญิงขายบริการหรือหญิงอื่นที่มีไข้หรือโรคหรือการเสพยาบ้าแล้วมีความคิดคะนองจนขาดความระหนักในการป้องกันตนเองเมื่อมีเพศสัมพันธ์ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้มอบถุงยางอนามัยให้ผู้นำกลุ่มไว้แจกจ่ายในสถานบริการน้ำมันจำนวน 1 กล่องๆละ 100 ชิ้นและมอบหนังสือสูตรรักของ ข.ชาย คนละ 1 เล่มไว้เพื่ออ่านหรือทบทวนวิธีการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง รวมทั้งเนื้อหาในการป้องกันการแพร่ระบาดของเอดส์ ก่อนผู้วิจัยจะเดินทางกลับได้นัดหมายผู้ที่จะให้สัมภาษณ์เจาะลึก เพื่อมาสัมภาษณ์อีกครั้ง

1.3 การให้ความรู้ที่ถูกต้อง

ในประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงที่ยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายให้ความรู้ที่ถูกต้องมีสาระสำคัญคือ พฤติกรรมการสำส่อน โดยการมีเพศสัมพันธ์บ่อยครั้งกับคู่นอนหลายๆ คนนั้นถ้าหากผู้สำส่อนมีความตระหนักเรื่องพิษภัยของเอดส์และมีการป้องกันตนเองด้วยการสวมถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์และมีการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธี จะสามารถลดความเสี่ยงต่อการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ลงได้จนแทบจะไม่มีความเสี่ยงเลย พฤติกรรมการเที่ยวชอว์ก็เช่นเดียวกัน ถ้าหากการเที่ยวชอว์ทุกครั้งมีการป้องกันตนเองด้วยการสวมถุงยางอนามัย และมีการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธีก็สามารถลดความเสี่ยงลงได้เช่นกัน ส่วนพฤติกรรมการเมาสุราขาดสติและการเมายาบ้า นั้น คนที่เมาสุราหรือเสพยาบ้า ถ้าหากไม่ไปเที่ยวหญิงบริการหรือมีเพศสัมพันธ์ก็ไม่เกิดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ แต่โดยทั่วไปแล้วคนที่เมาสุราหรือเสพยาเสพติดแล้วมักจะควบคุมสติไม่ได้ ซึ่งเป็นผลให้ขาดความตระหนักในการป้องกันเอดส์และมีเพศสัมพันธ์โดยไม่สวมถุงยางอนามัย จึงถือได้ว่าการเมาสุราเสพยาเสพติดเป็นต้นเหตุของความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ประการหนึ่ง

ผู้วิจัยได้เสริมความรู้ในเรื่องของการป้องกันเอดส์ที่พบข้อบกพร่องหรือเป็นข้อควรระวังในการใช้ถุงยางอนามัยคือ ในขั้นตอนของการฉีกซองถุงยางอนามัยจะต้องใช้ความระมัดระวังเนื่องจากถุงยางอนามัยซึ่งเป็นยางสังเคราะห์อาจถูกคมของเล็บหรือขอบของถุงยางบาดให้ขาดหรือรั่วซึ่งจะทำให้ไม่สามารถป้องกันเชื้อเอดส์ได้ ก่อนสวมใส่ถุงยางทุกครั้งให้นึกไว้เสมอว่าจะต้องบีบปลายถุงยางอนามัยทุกครั้งเพื่อไล่ลมจะช่วยให้ถุงไม่แตกหรือฉีกขาดขณะมีเพศสัมพันธ์ ในการถอดถุงยางอนามัยทุกครั้งจะต้องระวังไม่ให้สัมผัสกับสารคัดหลั่งของคู่นอนเพราะอาจสัมผัสเชื้อที่ติดมากับสารคัดหลั่งได้ ในเรื่องของการเก็บรักษาถุงยางอนามัยควรเก็บไว้ในที่ร่ม อากาศไม่ร้อนจัดหรือถูกแสงแดดเพราะความร้อนจะทำให้ถุงยางเสื่อมคุณภาพได้ และก่อนใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งควรจะตรวจสอบวันหมดอายุทุกครั้งเพราะถุงยางที่หมดอายุแล้วย่อมเสื่อมคุณภาพและไม่ควรนำมาใช้อีกต่อไป

1.4 บรรยาการการจัดกิจกรรม

เมื่อถามถึงวุฒิทางการศึกษาและเชื้อชาติในช่วงของการแนะนำตัวก่อนดำเนินกิจกรรม บางคนไม่ยอมตอบหรือตอบไม่เต็มปากเต็มคำ ดังนั้นข้อมูลบางอย่างที่ยังไม่ได้รับคำตอบผู้วิจัยจึงต้องสอบถามภายหลังจากที่จัดกิจกรรมเสร็จแล้วเพื่อไม่ให้ผู้อื่นร่วมรับรู้ข้อมูลส่วนตัว และเมื่อผู้วิจัยให้เลือกตัวแทนช่วยเขียนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ใน

ขณะดำเนินกิจกรรมพบว่า สมาชิกภายในกลุ่มมีการบ่นเบี่ยงเกิดขึ้นเพราะไม่ต้องการที่จะเป็นคนเขียน เนื่องจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีอายุใกล้เคียงกันและเป็นเพศชายทั้งหมดทำให้กระบวนการกลุ่มเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีการแลกเปลี่ยนพูดคุยที่คึกคักและต่อเนื่องตลอดเวลา โดยเฉพาะเมื่อให้ฝึกการสวมและถอดถุงยางอนามัย สถานีบริการน้ำมันแห่งนี้เจ้าของกิจการให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี มีการนัดหมายให้พนักงานเข้าร่วมกิจกรรมอย่างพร้อมเพรียงกันไม่ล่าช้าหรือต้องรอนาน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจจึงทำให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติและไม่มีแรงกดดัน

2. กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพนักงานสถานีบริการน้ำมันแห่งที่ 2

ข้อมูลทั่วไป สถานีบริการน้ำมันชื่อ ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอกอำพรธร ตั้งอยู่ที่เลข 43/1 ถนนสุขุมวิทไฮเวย์ ต.ท่าศาลา อ.เมือง จ.เชียงใหม่ จัดกิจกรรมวันที่ 28 ตุลาคม 2542 ระหว่างเวลา 20.10-21.30 น. สถานที่จัดกิจกรรมใช้พื้นที่บริเวณใกล้ๆ หน้าห้องทำงานของแผนกบัญชีและการเงิน ซึ่งเป็นบริเวณด้านหน้าของสถานีบริการน้ำมัน เนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้มีแสงสว่างเพียงพอมากที่สุดในเวลากลางคืนและพนักงานได้ปิดไฟฟ้าให้แสงสว่างจุดอื่นๆ หมดแล้วเพราะเป็นเวลาปิดทำการของสถานีบริการน้ำมันแห่งนี้และมีพื้นที่เป็นคอนกรีตเรียบและสะอาด ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 7 คน เป็นเพศชาย 6 คน เพศหญิง 1 คน มีสถานภาพโสด 5 คน แต่งงานแล้ว 2 คน เป็นชาวไทยพื้นราบ 5 คน และที่เหลืออีก 2 คนเป็นชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยง อายุต่ำกว่า 18 ปี 2 คน อายุระหว่าง 18-22 ปี 2 คน และมากกว่า 22 ปี 3 คน การศึกษาจบชั้น ป. 6 จำนวน 7 คน มีคนที่พักอาศัยในห้องพักของในแผนกเปลี่ยนถ่ายน้ำมันเครื่องที่ปรับให้เป็นห้องนอน 2 คน คนที่เหลืออีก 4 คนกลับไปพักที่บ้านของตนเองซึ่งอยู่ใกล้ๆ กับสถานีบริการน้ำมัน

อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมประกอบด้วย กระดาษปูลู่ใช้ในการเขียนประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงและการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ปากกาเคมีสำหรับใช้เขียนสิ่งที่กลุ่มต้องการแสดงความคิดเห็น ก้อนหินขนาดโตกว่าหัวแม่มือเล็กน้อยจำนวนประมาณ 70-100 ก้อน ให้สำหรับวางให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงเมื่อต้องการลงความเห็นว่าคุณพฤติกรรมใดมีความเสี่ยงมากหรือเสี่ยงน้อย การใช้ก้อนหินมีข้อดีเพราะว่าสามารถปรับเปลี่ยนคะแนนได้อย่างสะดวกเพียงแค่หยิบใส่เพิ่มลงไปหรือหยิบออกจากกองหินที่ได้ลงคะแนนพฤติกรรมไว้แล้ว หุ่นจำลองอวัยวะเพศชายจำนวน 4 ชุด หุ่นจำลองอวัยวะเพศชายใช้สำหรับการฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง ถุงยางอนามัยชนิดแจกฟรีจำนวน 100 ชิ้น ใช้สำหรับการฝึกสวมและถอดกับหุ่นอวัยวะเพศชายและใช้สำหรับแจกจ่าย

ถุงยางอนามัยให้แก่พนักงานสถานบริการน้ำมันที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน ถุงยางอนามัยเหล่านี้ผู้วิจัยได้ขอรับการสนับสนุนจากสำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10 เชียงใหม่ กระทรวงสาธารณสุข เป็นถุงยางอนามัยที่สามารถใช้งานได้จริงและใช้สำหรับแจกจ่ายแก่บุคคลทั่วไปเพื่อการป้องกันเอดส์ เกมรูปหัวใจ จำนวน 1 ชุดๆ ละ 10 ชิ้น ใช้สำหรับกิจกรรมละลายพฤติกรรมและนำเข้าสู่บทเรียนเรื่องเอดส์ ทำด้วยกระดาษชาร์ตแข็ง เมื่อประกอบเสร็จแล้วจะได้เป็นรูปหัวใจ 5 ดวงแต่ละดวงมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 12 เซนติเมตร บนรูปหัวใจแต่ละดวงมีอักษรข้อความคำว่า ดำลง เลือด เพียงหุบ รักษาไม่หายและโรคเอดส์ ซึ่งคำทั้งห้าคำดังกล่าวมีความหมายรวมกันแล้วแสดงถึงลักษณะของเอดส์

สื่อสำหรับการเผยแพร่ความรู้เรื่องเอดส์ ได้แก่ หนังสือการ์ตูนเรื่อง “สูตรรักของช.ชาย” และเรื่อง “ญ.หญิง รักเป็น” ผลิตโดยชมรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตจังหวัดชลบุรีและโครงการรณรงค์ป้องกันเอดส์เขตภาคเหนือตอนบน ลักษณะเป็นภาพสี่ กระดาษเคลือบมัน มีภาพการ์ตูนดำเนินเรื่องอย่างน่าสนใจ มีเนื้อหาสาระสำคัญคือ “ธรรมชาติของชายแท้ๆ อย่างเรา” “ถามตัวเองสักนิด...ก่อนคิดตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์” “ออกรบครั้งแรก...จะเป็นอย่างไร” “แผนรัก...แผนรบ” “ไม่เที่ยว..ไม่ยาก ถ้าตั้งใจจริง” “ขาประจำ ขาจร ไก่หลง สัมหล่น แบบนี้ใครว่าปลอดภัย” “คิด...คิดให้ดี ก่อนมีอะไรกับแฟน” “ถามใจเธอดูก่อน” “ถุงยางอนามัย..นักรบคู่ใจ” “บ๊อบปลาย...สวมชุดๆ...เสร็จแล้วถอด” “ข้อคิดเรื่องถุงยาง” และ “ไกลยาเสพติด ไกลเอดส์” ผู้วิจัยได้แจกให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนภายหลังจากกิจกรรมเสร็จแล้วเพื่อให้นำกลับไปทบทวนที่บ้าน คนละ 1 เล่ม

ส่วนอุปกรณ์เสริมอื่นๆ สำหรับเอื้ออำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศ ได้แก่ เสื้อโป๊นึ่ง 2 ผืน กระดาษทิชชู 1-2 ม้วน สำหรับเช็ดทำความสะอาดมือที่เปื้อนสารเคลือบถุงยางอนามัยจากการฝึกปฏิบัติ ขนมขบเคี้ยวได้แก่ ขนมเวเฟอร์ ถั่วโกโก้ มันฝรั่งทอด ถั่วกรีนัท และขนมอื่นๆ จัดเตรียมไว้สำหรับให้พนักงานสถานบริการรับประทานเป็นอาหารว่างระหว่างจัดกิจกรรม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้จัดเตรียม น้ำดื่มพร้อมน้ำแข็ง แก้วน้ำ กระติกน้ำแข็ง เป็นต้น

2.1 กิจกรรมการสร้างตระหนักรู้ในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

ผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนและรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การละลายพฤติกรรม ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการแนะนำตนเองแก่พนักงานสถานบริการน้ำมันที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน โดยบอกชื่อผู้วิจัยและชี้แจงวัตถุประสงค์

ขั้นตอนที่ 2 การนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นตอนการนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการเล่นเกมต่อภาพหัวใจให้ได้เป็นคู่ๆ โดยผู้วิจัยได้แจกกระดาษเพื่อต่อเป็นรูปหัวใจให้แก่ทุกคน โดยมีเงื่อนไขว่าให้แต่ละคนหาคู่ที่สามารถต่อกันได้เป็นรูปหัวใจและอ่านข้อความบนรูปหัวใจได้ ให้เวลา 1-2 นาที ซึ่งการกำหนดเวลาเป็นการกระตุ้นให้กลุ่มต้องรีบเร่งหาคู่หัวใจให้ได้ในเวลาที่กำหนด สมาชิกของกลุ่มทุกคนสามารถหาคู่ได้ แต่บรรยากาศของการร่วมกิจกรรมไม่คึกคักเท่าที่ควรเมื่อเทียบกับสถานบริการน้ำมันที่ผ่านมาอาจจะเนื่องมาจากเป็นเวลาค่ำมืดแล้ว อากาศหนาวเย็นและเหนื่อยล้าจากการทำงานมานานถึง 12 ชั่วโมง การจัดกิจกรรมจึงเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไปและเริ่มต้นอย่างช้าๆ กลุ่มมีความแตกต่างกันในหลายประเด็น อาทิ อายุ ที่พัก ชาติพันธุ์ที่เป็นทั้งชนกลุ่มน้อยและชาวไทยพื้นราบ ผู้วิจัยประเมินสถานการณ์แล้วจึงไม่เร่งรีบการดำเนินกิจกรรมเท่าใดนัก เมื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมจับคู่กันได้แล้วจึงให้แต่ละคู่หัวใจอ่าน ข้อความบนรูปหัวใจว่าอย่างไร มีความหมายอย่างไร ผู้วิจัยได้เชื่อมโยงข้อความบนรูปหัวใจทั้งหมดให้เข้าสู่ประเด็นเรื่องเอดส์

ขั้นตอนที่ 3 การระดมความคิดและประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อ การติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ผู้วิจัยได้ใช้คำถามเป็นการเปิดประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยง เป็นคำถามปลายเปิดว่า “คนที่เขาเป็นเอดส์เขาไปทำอะไรบ้างจึงติดเอดส์” มีคำตอบจาก สมาชิกเพียง 2 คนเท่านั้นที่ตอบว่า ไปสำส่อนและไปเที่ยวหญิงโสเภณี ผู้วิจัยจึงได้ถามคนอื่น ที่นั่งเงียบอยู่ว่า “ถูกหรือไม่ที่เพื่อนตอบใครเห็นว่ามีกรกระทำอย่างอื่นๆอีกที่ทำให้ติดเอดส์” โดยผู้วิจัยหันไปถามทีละคน ทำให้สมาชิกในกลุ่มเริ่มพูดแสดงความคิดเห็นมากขึ้น จากนั้นให้ ตัวแทนสมาชิกภายในกลุ่มเขียนประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงลงในกระดานปรู๊ฟ จากนั้นจึงเริ่มมี บรรยายภาาของการระดมความคิดเห็นมากขึ้นเรื่อยๆ จากระยะแรกมี 7-8 ประเด็นเมื่อถูก กระตุ้นจากผู้วิจัยประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงเพิ่มขึ้นเป็น 14 ประเด็น

ขั้นตอนที่ 4 การให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อไอวี/เอดส์ เมื่อกลุ่มได้สรุปร่วมกันและมีความเห็นว่าไม่มีประเด็นความเสี่ยงเพิ่มเติมอีกแล้ว ผู้วิจัยให้สมาชิกกลุ่มทุกคนร่วมกันพิจารณาว่าพฤติกรรมใดบ้างที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไอวี/เอดส์มากที่สุด ถ้าเสี่ยงมากที่สุดให้คะแนนเต็ม 10 คะแนน ส่วนพฤติกรรมอื่นๆ ที่มีความเสี่ยงลดหลั่นลงมาก็ให้คะแนนลดลงตามลำดับ จนถึงพฤติกรรมที่กลุ่มคิดว่าไม่เสี่ยงเลยจึงให้คะแนนเป็น 0 คะแนน จากนั้นกลุ่มได้ร่วมกันให้คะแนนโดยช่วยกันวางก้อนหินแทนค่าคะแนน ก้อนหิน 1 ก้อนมีค่า 1 คะแนน กลุ่มยังไม่ค่อยเข้าใจวิธีการให้คะแนนผู้วิจัยจึงให้เพื่อนคนหนึ่งทำเป็นตัวอย่างจากนั้นแต่ละคนก็เริ่มทยอยให้คะแนนจนครบทุกคน ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้บันทึกการให้คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มไว้แล้ว ในการให้คะแนนสำหรับขั้นตอนนี้ผู้วิจัยไม่ได้กำหนดเวลาแล้วเสร็จคงปล่อยให้กลุ่มช่วยกันปรับเปลี่ยนคะแนนจนเป็นที่พอใจแล้ว ผู้วิจัยจึงเข้าร่วมการสรุปคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงพร้อมทั้งประเมินเหตุผลที่กลุ่มให้คะแนนแต่ละพฤติกรรมจนครบทุกพฤติกรรม หลังจากนั้นผู้วิจัยได้อธิบายให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับโอกาสของการกระทำนั้นๆ ที่จะนำไปสู่การไปเสี่ยงต่อการติดเชื้อไอวี/เอดส์ที่ถูกต้อง และเป็นเหตุเป็นผลทางวิชาการมากขึ้น กลุ่มได้เปลี่ยนแปลงคะแนนเกือบทุกพฤติกรรม ดังรายละเอียดจำนวนประเด็นและคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อไอวี/เอดส์ด้วย
กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพนักงานในสถานบริการน้ำมัน แห่งที่ 2

ลำดับที่	พฤติกรรมเสี่ยง	จำนวนประเด็น		คะแนนความเสี่ยง	
		ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1	ขึ้นครุ	/	/	5	5
2	เมาชาดสติไม่ใส่ถุงยางอนามัย	/	/	5	8
3	ใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน	/	/	9	10
4	ถุงยางอนามัยแตก	/	/	4	8
5	ชอบเที่ยวสาวร้านอาหาร	/	/	6	7
6	จับไก่หลง	/	/	6	9
7	รักร่วมเพศ(ไม่ป่าเดียวกัน)	/	/	10	10
8	ใช้ปากอมแล้วดูด	/	/	2	2
9	จูบนานและปากเป็นแผล	x	/	3	3
10	มือมีแผลโดนเลือดคนเป็นเอดส์	x	/	6	6
11	ใช้ของมีคมร่วมกัน(มีดโกน, เข็มสัก)	x	/	4	4
12	ดูหนังโป๊	x	/	1	2
13	ติดจากแม่มีท้อง	x	/	8	5
14	ใช้ปากอมแล้วน้ำไหล	x	/	7	7
รวม		8	14	76	86

/ = มีประเด็นของพฤติกรรมเสี่ยง

x = ยังไม่มีประเด็นพฤติกรรมเสี่ยง

ก่อน = หมายถึง การเริ่มต้นกิจกรรมกลุ่มในแต่ละหัวข้อ หลัง = หมายถึง เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมกลุ่มในแต่ละหัวข้อ

กลุ่มได้อธิบายถึงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อไอวี/เอดส์ จากตารางที่ 5 ระบุว่า ประเด็นพฤติกรรมการขึ้นครูกลุ่มเข้าใจว่า การขึ้นครูก่อจะมีทั้งครูที่เป็นคู่นอนที่บริสุทธิ์และไม่บริสุทธิ์ ดังนั้นกลุ่มจึงให้ความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไอวี/เอดส์เพียงครั้งเดียว ประเด็นพฤติกรรมการเมาแล้วชาดสติไม่สวมถุงยางอนามัย กลุ่มให้ความเห็นว่า การเมาชาดสตินั้นไม่ได้ชาดสติทั้งหมดยังมีสติอยู่บ้าง จึงไม่น่าจะเสี่ยงทั้งหมด ประเด็นถุงยางอนามัยแตก กลุ่มเข้าใจว่า การที่ถุงยางอนามัยแตกไม่ได้ทำให้เกิดความเสี่ยงกับตัวเองเพราะน้ำอสุจิไหลออก

จากตนเองจึงมีความเสี่ยงน้อย ประเด็นพฤติกรรมชอบเที่ยวสาวร้านอาหาร คือการไปมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงที่ทำงานในร้านอาหาร ซึ่งไม่ใช่หญิงโสเภณีหรือหญิงขายบริการทางเพศ ซึ่งสาวร้านอาหารน่าจะมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์น้อยกว่าหญิงโสเภณีหรือหญิงขายบริการทางเพศ ประเด็นพฤติกรรมการจับไก่หลง กลุ่มให้ความเห็นว่าเป็นหญิงที่เร่ขายบริการอย่างไม่หลักแหล่งแน่นอนน่าจะมีความเสี่ยงสูง ประเด็นพฤติกรรมรักร่วมเพศกลุ่มเห็นว่ามีความเสี่ยงมากที่สุด เพราะว่ามีข่าวหรือองค์ความรู้เดิมที่แสดงว่า กลุ่มคนรักร่วมเพศเป็นผู้เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ทุกคน ประเด็นการใช้ปากดูดแล้วน้ำไหลหรือการมีเพศสัมพันธ์ด้วยปากมีโอกาสเสี่ยงสูง

จากตารางที่ 5 จะเห็นว่า เมื่อเริ่มต้นการจัดกิจกรรมสมาชิกของกลุ่มได้ช่วยกันคิดและเสนอประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์จำนวน 8 ประเด็นคือ ชื่นครุ เมฆาชาดสติ ไม่ใส่ถุงยางอนามัย ใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน ถุงยางอนามัยแตก ชอบเที่ยวสาวร้านอาหาร จับไก่หลง รักร่วมเพศ(ไม่ป่าเดียวกัน) ใช้ปากอมแล้วดูด แต่เมื่อผู้วิจัยใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้กลุ่มช่วยกันคิดเพิ่มเติมปรากฏว่ากลุ่มสามารถเสนอประเด็นเพิ่มขึ้นอีก 6 ประเด็นคือ จูบนานและปากเป็นแผล มีอัมมีแผลโดนเลือดคนเป็นเอดส์ ใช้ของมีคมร่วมกัน (มีดโกน, เข็มสัก) ดูหนังโป๊ ติดจากแม่มีท้อง ใช้ปากอมแล้วน้ำไหล รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 14 ประเด็น ความเสี่ยงเหล่านี้เป็นพฤติกรรมเสี่ยงโดยตรงและโดยอ้อมที่นำไปสู่การติดเชื้อ

เมื่อพิจารณาจากค่าคะแนนระยะแรก(ก่อน) ที่เป็ความรู้เดิมของพนักงานจากตารางที่ 5 พบว่าระดับความเสี่ยงมากมี 4 พฤติกรรมคือ ใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน รักร่วมเพศ(ไม่ป่าเดียวกัน) ติดจากแม่มีท้องและใช้ปากอมแล้วน้ำไหล ระดับความเสี่ยงปานกลางมี 7 พฤติกรรมคือ ชื่นครุ เมฆาชาดสติไม่ใส่ถุงยางอนามัย ถุงยางอนามัยแตก ชอบเที่ยวสาวร้านอาหาร จับไก่หลง มีอัมมีแผลโดนเลือดคนเป็นเอดส์ ใช้ของมีคมร่วมกัน(มีดโกน, เข็มสัก) ระดับความเสี่ยงน้อยมี 3 พฤติกรรมคือ จูบนานและปากเป็นแผล ดูหนังโป๊ ใช้ปากอมแล้วดูดและไม่มีพฤติกรรมในระดับไม่เสี่ยงเลย

ระดับความเสี่ยงของช่วงหลังเมื่อผ่านการสรุปความเข้าใจในพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ถูกต้องแล้วพบว่า ระดับความเสี่ยงเพิ่มมากขึ้นเป็น 7 พฤติกรรมคือ ใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน รักร่วมเพศ(ไม่ป่าเดียวกัน) ใช้ปากอมแล้วน้ำไหล เมฆาชาดสติไม่ใส่ถุงยางอนามัย ถุงยางอนามัยแตก ชอบเที่ยวสาวร้านอาหาร จับไก่หลง ระดับความเสี่ยงปานกลางลดลงเหลือ 4 พฤติกรรมคือ ชื่นครุ มีอัมมีแผลโดนเลือดคนเป็นเอดส์ ติดจากแม่มีท้อง

และใช้ของมีคมร่วมกัน(มีดโกน เข็มสัก) ระดับความเสี่ยงน้อยมี 3 พฤติกรรมเช่นเดิมคือ จูบนานและปากเป็นแผล ดูหนังโป๊ ใช้ปากอมแล้วดูดและไม่มีพฤติกรรมในระดับไม่เสี่ยงเลย

จากตารางที่ 5 จะเห็นว่าค่าคะแนนรวมเปลี่ยนแปลงจาก 76 เป็น 86 คะแนน โดย พฤติกรรมเสี่ยงที่ให้ค่าคะแนนเพิ่มขึ้นจากเดิม ได้แก่ เมามาสดติไม่ใส่ถุงยางอนามัย การใช้ เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน ถุงยางอนามัยแตก จับไถ่หลง ชอบเที่ยวสาวร้านอาหารและดูหนังโป๊ ส่วนพฤติกรรมที่มีคะแนนลดลงจาก 8 คะแนน เหลือเพียง 5 คะแนน ได้แก่ ติดจากแม่มีทั้ง

เมื่อพิจารณาการปรับเปลี่ยนคะแนนของพฤติกรรมเสี่ยงในรูปของระดับความเสี่ยง ขึ้นต่างๆระหว่างการให้คะแนนครั้งแรกกับครั้งหลัง จากตารางที่ 5 พบว่ามี 2 รูปแบบคือ

1) การปรับเปลี่ยนระดับความเสี่ยงจากปานกลางเป็นเสี่ยงมากมี 4 พฤติกรรมคือ เมามาสดติไม่ใส่ถุงยาง เนื่องจากขาดสติที่จะควบคุมพฤติกรรม พฤติกรรมถุงยางแตก เนื่องจากใช้ถุงยางอนามัยไม่เป็น การเที่ยวสาวร้านอาหาร ปัจจุบันสาวเสิร์ฟของร้านอาหาร หลายแห่งที่มีการขายบริการทางเพศด้วย ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์สูง และ พฤติกรรมจับไถ่หลง หรือบางครั้งเรียกกันว่าเป็นโสเภณีไร้สังกัด ขาดการควบคุมตรวจสอบจึง เป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

2) รูปแบบที่สอง เป็นการปรับลดจากเสี่ยงมากเป็นเสี่ยงปานกลางได้แก่ พฤติกรรม ติดจากแม่สู่ลูก ซึ่งครั้งแรกกลุ่มคิดว่าเป็นมีความเสี่ยงมากแต่เมื่ออธิบายให้ฟังจนเข้าใจแล้วจึงลด ความเสี่ยงลง

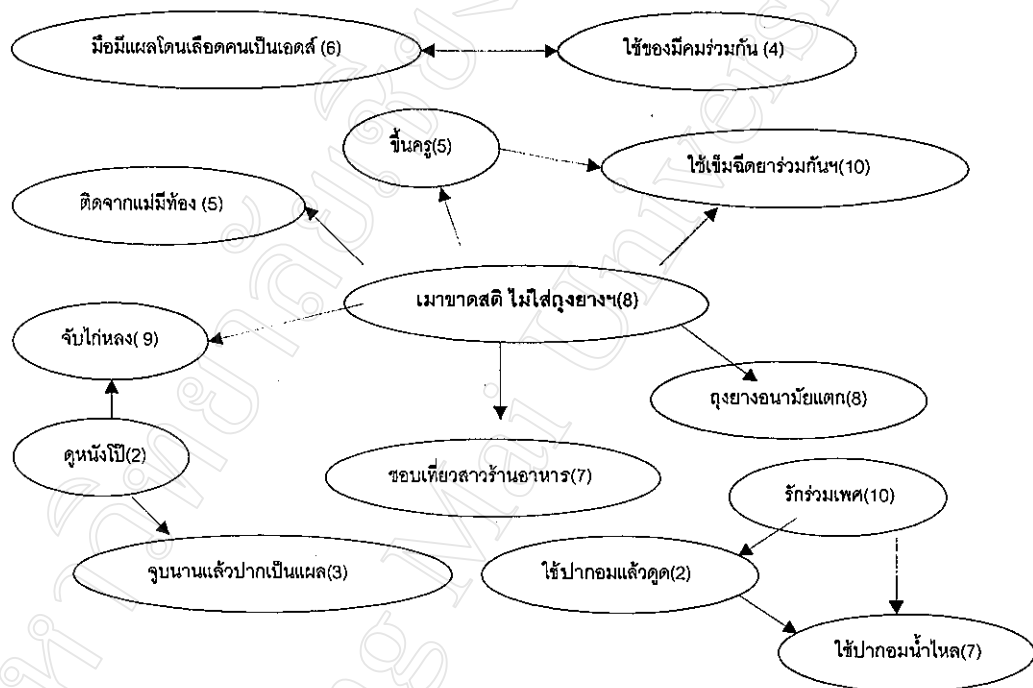

ภาพที่ 2 แสดงภาพพนักงานในสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 2 ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 5 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ หลังจากทีกลุ่มได้ให้คำคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์และสรุปคะแนนร่วมกับผู้วิจัยแล้ว จึงให้กลุ่มได้เสนอความคิดเห็นร่วมกันถึงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมต่างๆ ที่กลุ่มได้มีความคิดเห็นแล้วว่าจะนำไปสู่การติดเชื้อ โดยการลากเส้นแสดงความสัมพันธ์กันในแต่ละพฤติกรรมและให้หัวข้อสรุปแสดงทิศทางการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นก่อนและหลังอย่างต่อเนื่อง บรรยายภาคนั้นพบว่ามีสมาชิกในกลุ่มไม่กล้าแสดงออกในการลากเส้นเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยง ผู้วิจัยจึงให้ผู้อาสาสมัครในกลุ่มเป็นคนลากเส้นเพียงคนเดียว สมาชิกคนอื่นๆ เพียงร่วมแสดงความคิดเห็นหลังจากที่ตัวแทนของกลุ่มลากเส้นแสดงความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ตามความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มเสร็จแล้ว ผู้วิจัยจึงสรุปร่วมกับกลุ่มอีกครั้งพร้อมทั้งได้อธิบายทบทวนถึงความสัมพันธ์ของแต่ละพฤติกรรมให้กลุ่มตระหนักถึงพฤติกรรมที่ทำให้ได้รับเชื้อเอชไอวีทั้งพฤติกรรมที่เกิดโดยตรงและพฤติกรรมที่เกิดโดยอ้อม ซึ่งรายละเอียดและผลงานการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของพนักงานในสถานบริการแห่งที่ 2 ดังในแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิที่ 4 แสดงความเข้าใจของกลุ่มเกี่ยวกับการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพนักงานในสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 2

ตัวเลขในวงเล็บ() แสดงค่าคะแนนความเสี่ยงที่สมาชิกกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมลงความเห็นให้คะแนน จากคะแนนความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์มากที่สุด 10 คะแนนและน้อยที่สุดไม่เสี่ยงเลยให้ 0 คะแนน

จากแผนภูมิที่ 4 แสดงความเข้าใจของกลุ่มเกี่ยวกับการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงมี 3 ลักษณะได้แก่ พฤติกรรมการใช้ของมีคมร่วมกันกับการที่มีอนิเมตโดนเลือดคนเป็นเอดส์ พฤติกรรมเสี่ยงกลุ่มที่ 2 เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ด้วยการใช้ปากและรักร่วมเพศ พฤติกรรมเสี่ยงกลุ่มสุดท้ายเป็นกลุ่มใหญ่ มีจุดเริ่มต้นจากการเมฆาตสติแล้วชักนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ที่ขาดการป้องกัน เช่น ไม่สวมถุงยางอนามัย ใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกันหรือการเมฆาตสตินำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์กับหญิงกลุ่มต่างๆ เช่น เทียวโสเภณี (ขึ้นครุ) เทียวหญิงสาวขายบริการนอกระบบได้แก่หญิงสาวจากร้านอาหารหรือการจับโกนหลง (หญิงขายบริการที่ไม่มีสังกัดแน่นอนหรือมีที่อยู่ในการให้บริการไม่แน่นอน) พฤติกรรมเสี่ยงที่มีความเสี่ยงน้อยบางประเภท เช่น การดูหนังโป๊เพื่อปลุกอารมณ์ทำให้เกิดความต้องการทางเพศและนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ต่อไป

2.2 การฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

หลังจากที่กลุ่มได้ร่วมกันสรุปความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์แล้ว ผู้วิจัยได้ใช้คำถามเพื่อนำเข้าสู่ประเด็นของการป้องกันเอดส์ "เอดส์ป้องกันได้หรือไม่" "เราจะป้องกันเอดส์ได้อย่างไร" สมาชิกกลุ่มคนหนึ่งตอบว่า "ต้องใช้ถุงยางอนามัย" จากคำตอบดังกล่าวนั้น ผู้วิจัยได้อธิบายเสริมคำพูดว่า "ถูกต้องที่สุด การใช้ถุงยางอนามัยเป็นการป้องกันเอดส์จากการมีเพศสัมพันธ์ได้ดีที่สุดและต้องใช้อย่างถูกต้องด้วย" หลังจากนั้นได้ใช้คำถามเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัยว่า "การใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกต้องนั้นทำอย่างไร ขออาสาสมัครหนึ่งคนออกมาทำให้เพื่อนดู" แต่ไม่มีใครอาสาสมัครออกมาทำให้เพื่อนดู ผู้วิจัยถามคำถามเดิม 2-3 ครั้งเมื่อไม่มีใครออกมาสาธิต ผู้วิจัยจึงได้สาธิตให้กลุ่มดูตามขั้นตอนที่ถูกต้อง จากนั้นผู้วิจัยจึงแจกถุงยางอนามัยให้คนละหนึ่งชิ้นพร้อมหุ่นจำลองอวัยวะเพศชายเพื่อให้จับคู่กันฝึกปฏิบัติโดยที่ผู้วิจัยได้ทำการสาธิตอีกครั้งหนึ่งพร้อมกับให้ทุกคนฝึกปฏิบัติไปพร้อมๆ กัน แล้วปล่อยให้แต่ละคู่ฝึกต่อไปอีก 2-3 รอบ ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตการฝึกปฏิบัติอย่างใกล้ชิดและให้คำแนะนำไปด้วยทุกๆ คู่ โดยสมาชิกกลุ่มเพศหญิง 1 คนไม่มีคู่ ผู้วิจัยจึงเข้าจับคู่ร่วมฝึกปฏิบัติและสังเกตพบว่าเธอไม่ได้ให้ความสนใจในการฝึกมากนัก ในการฝึกครั้งนี้มีสมาชิกกลุ่ม 2 คนที่ทำได้ดี ถูกต้องและรวดเร็วส่วนคนอื่นๆ ต้องฝึกหลายรอบจึงจะทำได้ จากนั้นผู้วิจัยได้บรรยายให้ความรู้ถึงวิธีการดูวันหมดอายุ การเก็บรักษาจากการสังเกตบรรยากาศการมีส่วนร่วมในการฝึกปฏิบัตินี้พบว่า กลุ่มจะไม่กล้าที่จะแสดงออกมากนักเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัย แต่ในภาพรวมของกลุ่มนั้นทุกคนมีความตั้งใจในการฝึกปฏิบัติเป็นอย่างดี

ผู้วิจัยได้สรุปกิจกรรมทั้งหมดหลังจากที่ได้ดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถึงกิจกรรมทักษะการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ โดยผู้วิจัยได้กล่าวสรุปถึงพฤติกรรมที่ทำให้เอดส์แพร่ระบาดจากผู้อื่นมาถึงเราและจากเราไปสู่ผู้อื่น วิธีการที่ดีที่สุดจึงควรสวมถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์เพราะว่า การดูเพียงรูปร่างหน้าตาหรือรูปลักษณ์ภายนอกไม่สามารถบอกได้ว่ามีเชื้อเอดส์หรือไม่ จึงต้องป้องกันตนเองไว้ก่อนเสมอ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้มอบถุงยางอนามัยให้ผู้นำกลุ่มไว้แจกจ่ายในสถานบริการน้ำมันจำนวน 1 กล่อง กล่องละ 100 ชิ้น และมอบหนังสือ สูตรรักของช.ชาย ให้กับพนักงานเพศชายและญ.หญิงรักเป็น ให้กับพนักงานเพศหญิงคนละ 1 เล่ม ไว้เพื่ออ่านหรือทบทวนวิธีการใช้

ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง รวมทั้งเนื้อหาในการป้องกันการแพร่ระบาดของเอดส์ ก่อนปิดการจัดกิจกรรมผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบโดยไม่มีใครกลับไปก่อน

2.3 การให้ความรู้ที่ถูกต้อง

จากการเสนอประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของพนักงานที่เข้าร่วมกิจกรรมนั้น พบว่าในบางประเด็นยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ผู้วิจัยจึงได้อธิบายให้ความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องดังนี้ ประเด็นการขึ้นครู่ที่กลุ่มเสนอความเห็นว่ามีความเสี่ยงเป็นบางส่วนไม่ได้เสี่ยงทุกคนนั้น ความเป็นจริงแล้วเราไม่สามารถบอกได้ว่า ครู่หรือนอนในที่นี้คือหญิงคนแรกที่เรามีเพศสัมพันธ์และไม่สามารถบอกได้ว่าหญิงคนนั้นเคยไปมีเพศสัมพันธ์กับใครมาบ้างและมีการป้องกันหรือไม่ จึงมีความเสี่ยงสูงหากมีเพศสัมพันธ์โดยไม่มีการป้องกัน ดังนั้น การขึ้นครู่จึงต้องมีการป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ด้วยการสวมถุงยางอนามัยและต้องใช้อย่างถูกวิธี ประเด็นพฤติกรรมรักร่วมเพศ ซึ่งกลุ่มมีความเห็นว่ามีความเสี่ยงมากที่สุดนั้นเป็นความเห็นที่ผิดเนื่องจากการรักร่วมเพศนั้นสามารถป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ได้ด้วยการสวมถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ ประเด็นถุงยางอนามัยแตกในขณะที่มีเพศสัมพันธ์นั้นกลุ่มคิดว่าเชื้อเอดส์จะไม่เข้ามาสู่ตนเอง เพราะมีเฉพาะอสุจิจากตนเองไหลไปสู่คู่นอนเท่านั้น แต่ความเป็นจริงนั้นเชื้อเอดส์มีขนาดเล็กมากและสามารถติดต่อไปได้แม้แต่ในบริเวณที่มีรอยแตก หรือฉีกขาดของถุงยางอนามัยเชื้อเอดส์ก็สามารถผ่านเข้าไปได้ ประเด็นการมีเพศสัมพันธ์กับหญิงที่ทำงานในร้านอาหาร ซึ่งกลุ่มให้ความเห็นว่ามีความเสี่ยงไม่เท่ากับโสเภณีเพราะไม่ได้เป็นหญิงขายบริการโดยตรงนั้น เป็นความเข้าใจผิดอย่างมากเนื่องจากหญิงที่มาทำหน้าที่บริการในร้านอาหารและให้บริการทางเพศแก่ลูกค้านั้นแสดงว่าเป็นผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการทางเพศโดยตรงเช่นเดียวกับโสเภณีต่างกันเพียงเฉพาะสถานที่ขายบริการเท่านั้น ดังนั้น การมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการในร้านอาหารจึงมีความเสี่ยงสูงเท่ากับโสเภณี จึงต้องมีการป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ด้วยการสวมถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ และประเด็นการจับไก่หลง ซึ่งกลุ่มให้คะแนนความเสี่ยงสูงมากนั้น ความเป็นจริงแล้วไก่หลงมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์เท่าๆ กับหญิงโสเภณีหรือสาวร้านอาหาร แต่สามารถป้องกันได้โดยการสวมถุงยางอนามัยเช่นเดียวกัน

2.4 บรรยายาการจํัดกิจกรรม

บรรยายาการจํัดกิจกรรม ในขณะที่จํัดกิจกรรมอยู่นั้นมีพนักงานที่อายุน้อย 2-3 คน แสดงความคิดเห็นน้อยมากถึงแม้ว่าผู้วิจัยจะคอยกระตุ้นให้ตอบหรือแสดงความคิดเห็นอยู่ตลอดก็ตามและเมื่อให้ฝึกการใช้ถุงยางอนามัยกับแบบจำลองก็จะประหม่าอายและไม่กล้าทำ จึงต้องให้หันหลังออกจากกลุ่มเพื่อฝึกปฏิบัติกันเป็นคู่ๆ จึงกล้าฝึกปฏิบัติและต้องให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด แต่สมาชิกของกลุ่มคนอื่นๆที่มีอายุมากกว่ามีความกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าแสดงออกและฝึกปฏิบัติได้ดี

3. กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพนักงานสถานีบริการน้ำมันแห่งที่ 3

ข้อมูลทั่วไป สถานีบริการน้ำมันชื่อ บริษัท เจ เอส บี จำกัด ตั้งอยู่เลขที่ 199/11 ถนนมหิตล ต.ท่าศาลา อ.เมือง จ.เชียงใหม่ จัดกิจกรรมวันที่ 26 ตุลาคม 2542 เวลา 18.30-20.20 น. สถานที่จัดกิจกรรมใช้พื้นที่บริเวณที่จอดรถที่ล้างเสร็จแล้วรองส่งคืนลูกค้า บริเวณด้านหลังห้องทำงานของผู้จัดการ เป็นที่จอดรถมีหลังคาและไฟฟ้าให้แสงสว่างเพียงพอและมีลักษณะเป็นมุมสงบที่ไม่มีคนเดินผ่าน หากไม่มีการจัดกิจกรรมอะไรพื้นที่บริเวณนี้จะปิดไฟมืดสนิท มีผู้เข้าร่วม กิจกรรม จำนวน 11 คน เป็นเพศชาย 8 คน เพศหญิง 3 คน มีสถานภาพโสด 9 คน แต่งงานแล้ว 2 คน เป็นชาวไทยพื้นราบ 2 คน ชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยง 5 คน ไทยใหญ่ 2 คนและคนอีสาน 2 คน อายุต่ำกว่า 18 ปี 2 คน และระหว่าง18-22 ปี มี 6 คนและมากกว่า 22 ปี-45 ปี มี 3 คน การศึกษาจบต่ำกว่าชั้นป.6 จำนวน 4 คนจบชั้นป.6จำนวน 6 คนและจบระดับปวช.จำนวน 1 คน พักอาศัยในบ้านพักของพนักงานที่ทางสถานีบริการน้ำมันจัดไว้ให้จำนวน 10 คน และพักในบ้านพักในเมืองเชียงใหม่ 1 คน

อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมประกอบด้วย กระดาษปรู๊ฟและปากกาเคมีใช้ในการเขียนประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงและการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ก้อนหินขนาดโตกว่าหัวแม่มือเล็กน้อยจำนวนประมาณ 70-100 ก้อน ให้สำหรับวางให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงเมื่อต้องการลงความเห็นว่าคุณพฤติกรรมใดมีความเสี่ยงมากหรือเสี่ยงน้อย การใช้ก้อนหินมีข้อดีเพราะว่าสามารถปรับเปลี่ยนคะแนนได้อย่างสะดวกเพียงแค่หยิบใส่เพิ่มลงไปหรือหยิบออกจากกองหินที่ได้ลงคะแนนพฤติกรรมไว้แล้ว หุ่นจำลองอวัยวะเพศชายจำนวน 4 ชุด และแดงกว่า 5 ผล ใช้สำหรับการฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้องวิธีถุงยางอนามัยชนิดแจกฟรีจำนวน 100 ชิ้นใช้สำหรับการฝึกสวมและถอดกับหุ่นอวัยวะเพศชายและใช้สำหรับแจกจ่ายถุงยางอนามัยให้แก่พนักงานสถานีบริการน้ำมันที่เข้าร่วมกิจกรรม

ทุกคน ฤงยางอนามัยเหล่านี้ผู้วิจัยได้ขอรับการสนับสนุนจากสำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10 เชียงใหม่ กระทรวงสาธารณสุข เป็นฤงยางอนามัยที่สามารถใช้งานได้จริงและใช้สำหรับ แจกจ่ายแก่บุคคลทั่วไปเพื่อการป้องกันเอดส์ เกมรูปหัวใจ จำนวน 1 ชุด ชุดละ 10 ชิ้น ใช้ สำหรับกิจกรรมละลายพฤติกรรมและนำเข้าสู่บทเรียนเรื่องเอดส์ ทำด้วยกระดาษชาร์ตแข็ง เมื่อประกอบเสร็จแล้วจะได้เป็นรูปหัวใจ 5 ดวงแต่ละดวงมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 12 เซนติเมตร บนรูปหัวใจแต่ละดวง มีอักษรข้อความคำว่า ดำลง เลือด เพียงหุบ รักษาไม่หาย และโรคเอดส์ ซึ่งคำทั้งห้าคำดังกล่าวมีความหมายรวมกันแล้วแสดงถึงลักษณะของผู้ติดเชื้อและ มีความหมายเกี่ยวกับเอดส์

สื่อสำหรับการเผยแพร่ความรู้เรื่องเอดส์ ได้แก่ หนังสือการ์ตูนเรื่อง “สูตรรักของ ช.ชาย” และเรื่อง “ญ.หญิง รักเป็น” ผลิตโดยชมรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตจังหวัดชลบุรีและ โครงการรณรงค์ป้องกันเอดส์เขตภาคเหนือตอนบน ลักษณะเป็นภาพสี่ กระดาษเคลือบมัน มีภาพการ์ตูนดำเนินเรื่องอย่างน่าสนใจ มีเนื้อหาสาระสำคัญคือ “ธรรมชาติของชายแท้ๆ อย่าง เรา” “ถามตัวเองสักนิด...ก่อนคิดตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์” “ออกรบครั้งแรก...จะเป็นอย่างไร” “แผนรัก...แผนรบ” “ไม่เที่ยว..ไม่ยาก ถ้าตั้งใจจริง” “ขาประจำ ขาจร ไก่หลง สัมหล่น แบบนี้ ใครว่าปลอดภัย” “คิด...คิดให้ดี ก่อนมี อะไรกับแฟน” “ถามใจเธอดูก่อน” “ฤงยางอนามัย.. นักรบคูใจ” “บิ๊บบล่าย...สวมชุดๆ...เสร็จแล้วถอด” “ข้อคิดเรื่องฤงยาง” และ “ไกลยาเสพติด ไกลเอดส์” ผู้วิจัยได้แจกให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนภายหลังจากกิจกรรมเสร็จแล้วเพื่อให้นำ กลับไปทบทวนที่บ้าน คนละ 1 เล่ม

ส่วนอุปกรณ์เสริมอื่นๆสำหรับเอื้ออำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศได้แก่ เสื่อปูนั่ง 2 ผืน ไฟฉาย 1 กระบอก กระดาษทิชชู 1-2 ม้วนใช้สำหรับเช็ดทำความสะอาดมือที่ เปื้อนสารเคลือบฤงยางอนามัยหลังจากการฝึกปฏิบัติ มีขนมขบเคี้ยวได้แก่ ขนมเวเฟอร์ ถั่ว โกโก้ มันฝรั่งทอด ถั่วกรีนนัท เป็นต้น จัดเตรียมไว้สำหรับให้พนักงานสถานีบริการรับประทาน เป็นอาหารว่างระหว่างจัดกิจกรรม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้จัดเตรียม อาทิ น้ำดื่มพร้อมน้ำแข็ง แก้วน้ำ กระติกน้ำแข็ง

3.1 กิจกรรมการสร้างความตระหนักในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อ เอชไอวี/เอดส์

ผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนและรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การละลายพฤติกรรม ผู้วิจัยแนะนำตนเองแก่พนักงานสถานีบริการน้ำมันที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน โดยบอกชื่อผู้วิจัยและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมหลังจากนั้น ผู้วิจัยได้นำเอารายชื่อของผู้เข้าร่วมกิจกรรมพร้อมทั้งอายุและวุฒิการศึกษาซึ่งได้รับมาจากผู้จัดการซึ่งเป็นผู้เตรียมไว้ให้มาอ่านเพื่อขานชื่อพร้อมทั้งสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับภูมิลำเนา สถานภาพการแต่งงาน ตำแหน่งงานในสถานีบริการน้ำมัน จากการที่ได้รับรายชื่อและข้อมูลผู้ร่วมกิจกรรมล่วงหน้าทำให้มีความสะดวกในการจัดกิจกรรมซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้อ่านทบทวนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลกับตัวจริงของพนักงานทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมและในขณะที่ขานชื่อและประวัติความเป็นมาของแต่ละคน บรรยายภาคีมีความครื้นเครงเฮฮาเพราะว่าสมาชิกกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมได้รู้ว่าใครอายุมาก ใครอายุน้อยกว่ากัน รวมทั้งใครแต่งงานหรือยังโสด ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีคนใหม่มาทำงานใหม่ๆ ซึ่งพนักงานยังไม่รู้จักคุ้นเคยกันมาก่อน จึงทำให้ได้มีโอกาสรู้จักกันมากขึ้นในวันนี้ ก่อนจะเริ่มกิจกรรมการนำเข้าสู่บทเรียน ผู้วิจัยได้แจกขนมและน้ำดื่มแก่ทุกคน โดยได้เชิญชวนทุกคนให้มารับประทานขนมร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 การนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นตอนการนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการเล่นเกมต่อภาพหัวใจให้ได้เป็นคู่ๆ เนื่องจากพนักงานที่เข้าร่วมกิจกรรมมีจำนวนมากกว่าจำนวนกระดาษที่ตัดเป็นรูปหัวใจ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีเอากระดาษรูปหัวใจวางคละกั้นเป็นกองแล้วให้ทุกคนช่วยกันหาชิ้นส่วนที่อยู่ในกองมาต่อกันให้ได้เป็นรูปหัวใจที่ต่อกันได้แนบสนิท จำนวน 5 ดวง โดยมีเงื่อนไขว่าสามารถต่อกันได้เป็นรูปหัวใจและอ่านข้อความบนรูปหัวใจได้ ให้เวลา 1-2 นาที ซึ่งการกำหนดเวลาเป็นการกระตุ้นให้กลุ่มต้องรีบเร่งหาคู่หัวใจให้ได้ในเวลาที่กำหนด ผู้เข้าร่วมกิจกรรมช่วยกันหาคู่ของหัวใจได้ในเวลารวดเร็ว บรรยายภาคีของการร่วมกิจกรรมว่าวุ่นวายพอสมควรต่างคนต่างหยิบแต่ถึงแม้จะวุ่นวายก็ไม่ได้มีความขัดแย้งกลับเป็นแนวทางในการมีส่วนร่วมภายในกลุ่ม เมื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมจับคู่กันได้แล้วจึงถามผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนพร้อมกัน หัวใจแต่ละดวงที่ต่อได้อ่านว่าอย่างไร โดยให้อ่านทีละคู่ หลังจากนั้นจึงถามข้อความบนรูปหัวใจว่า “มีความหมายอย่างไร” จากนั้นผู้วิจัยได้เชื่อมโยงข้อความบนรูปหัวใจทั้งหมดให้เข้าสู่ประเด็นเรื่องเอดส์

ขั้นตอนที่ 3 การระดมความคิดและประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ผู้วิจัยได้ใช้คำถามเปิดประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยง เป็นคำถามปลายเปิดว่า “ไปทำอะไรจึงเป็นเพียงหุบ” เป็นคำถามถึงเอดส์ความหมายเปรียบเทียบกับเพลี้ยลงใบไม้ทำให้ต้นไม้ตาย และไปทำอะไรจึงเป็นโรคฮิต จากคำถามที่ไม่ได้ถามตรงๆว่า “การกระทำหรือพฤติกรรมใดที่จะทำให้เราติดเอดส์ได้บ้าง” แต่เป็นการถามจากการเปรียบเกี่ยวกับเอดส์ทำให้กลุ่มหัวเราะขบขัน เป็นการเริ่มต้นที่ทำให้บรรยากาศสนุกสนาน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมช่วยกันตอบพฤติกรรมที่เป็นสาเหตุทำให้ติดเอดส์ 2-3 พฤติกรรม เช่น มั่วเพศ การใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน ผู้วิจัยจึงได้ถามคนอื่นที่นั่งเงียบอยู่ว่า “ถูกหรือไม่ใช่ที่เพื่อนตอบ ใครเห็นว่ามีกรกระทำอย่างอื่นอีกที่ทำให้ติดเอดส์” โดยผู้วิจัยถามทีละคน ทำให้สมาชิกในกลุ่มเริ่มพูดแสดงความคิดเห็นมากขึ้น เมื่อมีคนแสดงความคิดเห็นมากขึ้นผู้วิจัยจึงให้ตัวแทนสมาชิกภายในกลุ่มคนใดคนหนึ่งช่วยเขียนประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงที่เพื่อนๆ เสนอมาลงในกระดาษปฐพี บรรยากาศของการระดมความคิดเห็นมีมากขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งได้พฤติกรรมเสี่ยง 7 ประเด็น กลุ่มคิดประเด็นต่อได้ช้าลงและมีช่วงเงียบเกิดขึ้นผู้วิจัยจึงใช้คำถามกระตุ้นว่า “มีการกระทำอย่างอื่นอีกหรือไม่ที่อาจจะนำพาเราไปสู่เอดส์ได้” มีคนตอบทันทีว่า “กินเหล้า การกินเหล้าทำให้ขาดสติ” ผู้วิจัยจึงถามต่อถึงพฤติกรรมอื่นๆ อีกที่อาจเป็นพฤติกรรมทางอ้อมเช่นเดียวกับการดื่มเหล้าหรือที่ไม่ได้เกิดจากการดื่มเหล้า ซึ่งกลุ่มได้เสนอประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงได้อีก 18 ประเด็น

ขั้นตอนที่ 4 การให้คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ เมื่อกลุ่มได้สรุปร่วมกันและมีความคิดเห็นว่ามีประเด็นความเสี่ยงเพิ่มเติมอีกแล้ว ผู้วิจัยให้สมาชิกกลุ่มทุกคนช่วยกันพิจารณาว่าพฤติกรรมใดบ้างที่มีความเสี่ยงต่อการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์มากที่สุด ถ้าเสี่ยงมากที่สุดให้คะแนนเต็ม 10 คะแนน ส่วนพฤติกรรมอื่นๆ ที่มีความเสี่ยงลดหลั่นลงมาก็ให้คะแนนลดลงตามลำดับ จนถึงพฤติกรรมที่กลุ่มคิดว่าไม่เสี่ยงเลยจึงให้คะแนนเป็น 0 คะแนน จากนั้นกลุ่มได้ร่วมกันให้คะแนนโดยช่วยกันวางก้อนหินแทนค่าคะแนน ก้อนหิน 1 ก้อนมีค่า 1 คะแนน แต่ละคนก็เริ่มทยอยให้คะแนนทีละข้อจนครบทุกข้อ ในระหว่างนี้ผู้วิจัยได้บันทึกการให้คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มไว้แล้ว ในการให้คะแนนสำหรับขั้นตอนนี้ผู้วิจัยไม่ได้กำหนดเวลาแล้วเสร็จคงปล่อยให้กลุ่มช่วยกันปรับเปลี่ยนคะแนนจนเป็นที่พอใจแล้ว จากนั้นผู้วิจัยจึงเข้าร่วมการสรุปคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงพร้อมทั้งประเมินเหตุผลที่กลุ่มให้คะแนนทีละพฤติกรรมจนครบทุกพฤติกรรม ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้อธิบายให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับโอกาสของการกระทำนั้นๆ ที่จะนำไปสู่การไปเสี่ยงต่อการติดเชื้อ

เอชไอวี/เอดส์ที่ถูกต้องและเป็นเหตุเป็นผลทางวิชาการมากขึ้น เกือบทุกพฤติกรรมมีการเปลี่ยนแปลงคะแนนมีพฤติกรรมเดียวที่มีคะแนนคงที่คือ ใจง่ายปล่อยเนื้อปล่อยตัว ซึ่งประเด็นดังกล่าวกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นเพศหญิงสามคนเป็นผู้เสนอ และไม่เปลี่ยนแปลงคะแนนอย่าง เด็ดขาด ซึ่งรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์และการให้น้ำหนักคะแนนความเสี่ยง มีรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงผลการให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ด้วย
กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพนักงานในสถานบริการน้ำมัน แห่งที่ 3

ลำดับที่	พฤติกรรมเสี่ยง	จำนวนประเด็น		คะแนนความเสี่ยง	
		ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1	มั่วเพศ	/	/	7	7
2	ใช้เข็มเสพยาเสพติดร่วมกัน	/	/	6	10
3	จากแม่สู่ลูก	/	/	10	7
4	จูบปากที่เป็นแผล	/	/	7	6
5	จากการรับเลือด	/	/	6	2
6	ถ้าหากมีแผลโดนเลือดผู้มีเชื้อ	/	/	5	5
7	ร่วมเพศไม่ใช้ถุงยาง	/	/	6	8
8	ร่วมเพศเกิดถุงยางแตก	x	/	4	6
9	ร่วมเพศถุงยางหลุด	x	/	4	6
10	ถอดถุงไม่เป็น	x	/	2	0
11	เมาเหล้าขาดสติ	x	/	3	6
12	ร่วมเพศรุนแรง	x	/	3	3
13	ชอบนิยมไถ่หลง	x	/	3	4
14	ชอบของฟรี	x	/	1	4
15	รักร่วมเพศประทุหลัง	x	/	6	5
16	ใช้ปากร่วมเพศ	x	/	4	4
17	ใจง่ายปล่อยเนื้อปล่อยตัว	x	/	10	10
18	ยากจน(หญิง)	x	/	8	8
รวม		7	18	95	101

/ = มีประเด็นของพฤติกรรมเสี่ยง x = ยังไม่มีประเด็นพฤติกรรมเสี่ยง
ก่อน = หมายถึง การเริ่มต้นกิจกรรมกลุ่มในแต่ละหัวข้อ หลัง = หมายถึง เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมกลุ่มในแต่ละหัวข้อ

กลุ่มได้อธิบายถึงความเข้าใจพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ จากตารางที่ 6 ไว้ว่า ประเด็นการมั่วเพศ กลุ่มมีความเข้าใจว่า มีความเสี่ยงสูงเพราะการมีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนที่ไม่รู้จักทำให้ติดเชื้อได้ ประเด็นการร่วมเพศไม่สวมถุงยางนั้นกลุ่มให้มีความเสี่ยงมากแต่ไม่เสี่ยงมากที่สุดเพราะกลุ่มเห็นว่า คู่สามีภรรยาที่ไว้วางใจกันและไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับหญิงอื่น

ก็ไม่จำเป็นต้องใช้ถุงยางอนามัย ประเด็นถุงยางแตกถุงยางหลุดขณะร่วมเพศ กลุ่มให้ความเห็นว่ามีความเสี่ยงปานกลาง เพราะว่า ถ้าถุงยางหลุดสามารถที่จะเอาออกได้ทันเพราะรู้สึกได้ว่าจะหลุดต้องรีบเอาออกหรือใส่เข้าไปใหม่ และถุงยางแตกเชื้อสุมิจของมันก็ไหลออกมาแต่เชื้อเอดส์ไม่ไหลเข้าไปหาตนจึงไม่เสี่ยงมาก ประเด็นการมาขาดสติ กลุ่มคิดว่าคนเมาหลายแบบอาทิ เมาแล้วนอน เมาแล้วอะอะโววาย เมาแล้วออกไปเที่ยวผู้หญิงขายบริการทางเพศ การลงเอยภายหลังจากการเมาจึงไม่จำเป็นต้องไปเที่ยวผู้หญิงเสมอไป จึงคิดว่ามีความเสี่ยงในระดับปานกลาง การเที่ยวไถ่หลง(หญิงที่เฒ่ายหรือให้บริการทางเพศไม่เป็นหลักแหล่งและการให้บริการทางเพศในบางครั้งอาจไม่หวังค่าตอบแทน) และการเที่ยวของฟรี(หญิงที่ยินดีให้มีเพศสัมพันธ์ด้วยโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน) กลุ่มมองว่ามีโอกาสได้มีเพศสัมพันธ์กับไถ่หลงและของฟรีน้อยจึงคิดว่าเสี่ยงน้อย

จากตารางที่ 6 จะเห็นว่า เมื่อเริ่มต้นการจัดกิจกรรมสมาชิกของกลุ่มได้ช่วยกันคิดและเสนอประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์จำนวน 7 ประเด็นได้แก่ มั่วเพศ ใช้เข็มเสพยาเสพติดร่วมกัน จากแม่สู่ลูก จูบปากที่เป็นแผล จากการรับเลือด จากมือที่มีบาดแผลแล้วโดนเลือด ผู้มีเชื้อเอดส์และร่วมเพศโดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย เมื่อผู้วิจัยใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้กลุ่มช่วยกันคิดเพิ่มเติมปรากฏว่ากลุ่มสามารถเสนอประเด็นเพิ่มขึ้นอีก 11 ประเด็นได้แก่ ขณะร่วมเพศเกิดถุงยางแตก ถุงยางหลุด การถอดถุงไม่ถูกวิธี เมาสุราขาดสติ ร่วมเพศรุนแรง ขอบนิยมไถ่หลง ขอบของฟรี รักร่วมเพศประตูลัง ใช้ปากร่วมเพศ ใจง่ายปล่อยเนื้อปล่อยตัว ผู้หญิงยากจน รวมทั้งสิ้นเป็น 18 ประเด็น

เมื่อพิจารณาจากค่าคะแนนระยะแรก ที่เป็นความรู้เดิมของพนักงานจากตารางที่ 6 พบว่า ระดับความเสี่ยงมากมี 5 พฤติกรรมคือ มั่วเพศ จากแม่สู่ลูก จูบปาก(ที่เป็นแผล) ใจง่ายปล่อยเนื้อปล่อยตัว ยากจน(หญิง) ระดับความเสี่ยงปานกลางมี 8 พฤติกรรมคือ ใช้เข็มเสพยาเสพติดร่วมกัน จากการรับเลือด ถ้าหากมือมีแผลโดนเลือดผู้มีเชื้อ ร่วมเพศไม่ใช้ถุงยาง ร่วมเพศเกิดถุงยางแตก ร่วมเพศถุงยางหลุด รักร่วมเพศประตูลังและใช้ปากร่วมเพศ ระดับความเสี่ยงน้อยมี 5 พฤติกรรมคือ ถอดถุงไม่เป็น เมาสุราขาดสติ ร่วมเพศรุนแรง ขอบนิยมไถ่หลง ขอบของฟรีและไม่มีพฤติกรรมในระดับไม่เสี่ยงเลย

ระดับความเสี่ยงของช่วงหลังเมื่อผ่านการสรุปความเข้าใจในพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ถูกต้องแล้วพบว่า ระดับความเสี่ยงมากเพิ่มเป็น 6 พฤติกรรมคือ ใช้เข็มเสพยาเสพติดร่วมกัน มั่วเพศ จากแม่สู่ลูก ร่วมเพศไม่ใช้ถุงยาง ใจง่ายปล่อยเนื้อปล่อยตัว และยากจน(หญิง) ระดับความเสี่ยงปานกลางเพิ่มขึ้นเป็น 9 พฤติกรรมคือ จูบปาก(ที่เป็นแผล)

ถ้าหากมีแผลโดนเลือดผู้มีเชื้อ ร่วมเพศเกิดถุงยางแตก ร่วมเพศถุงยางหลุด เมาสุราขาดสติ ชอบนิยมนิโก่หลง ชอบของฟรี รักร่วมเพศประทุหลังและใช้ปากร่วมเพศ ระดับความเสี่ยงน้อย ลดลงเหลือ 2 พฤติกรรมคือ จากการรับเลือด ร่วมเพศรุนแรงและพฤติกรรมในระดับไม่เสี่ยงเลยเพิ่มขึ้น 1 พฤติกรรมคือถอดถุงยางไม่ถูกวิธี

จากตารางที่ 6 จะเห็นว่าค่าคะแนนรวมเปลี่ยนแปลงจาก 95 เพิ่มเป็น 101 คะแนน โดยพฤติกรรมเสี่ยงที่ให้ค่าคะแนนเพิ่มขึ้นจากเดิมได้แก่ การใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน การจูบปากที่เป็นแผล การร่วมเพศไม่ใช้ถุงยาง ถุงยางแตก หลุด เมาสุราขาดสติ การเที่ยวโก่หลง ของฟรี พฤติกรรมเสี่ยงที่มีคะแนนลดลง ได้แก่ การติดต่อกับแม่สุลูก รักร่วมเพศ จากค่าคะแนนดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า กลุ่มมีความเข้าใจมากขึ้นเป็นลำดับ เช่น พฤติกรรมการใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน เพิ่มจาก 6 เป็น 10 และการเมาสุราขาดสติ เพิ่มจาก 3 เป็น 6 รวมถึง การเที่ยวโก่หลง ของฟรี มีคะแนนเพิ่มขึ้น

เมื่อพิจารณาการปรับเปลี่ยนคะแนนของพฤติกรรมเสี่ยงในรูปของระดับความเสี่ยง ขึ้นต่ำระหว่างทำให้คะแนนครั้งแรกกับครั้งหลังจากตารางที่ 6 พบว่ามี 5 รูปแบบคือ

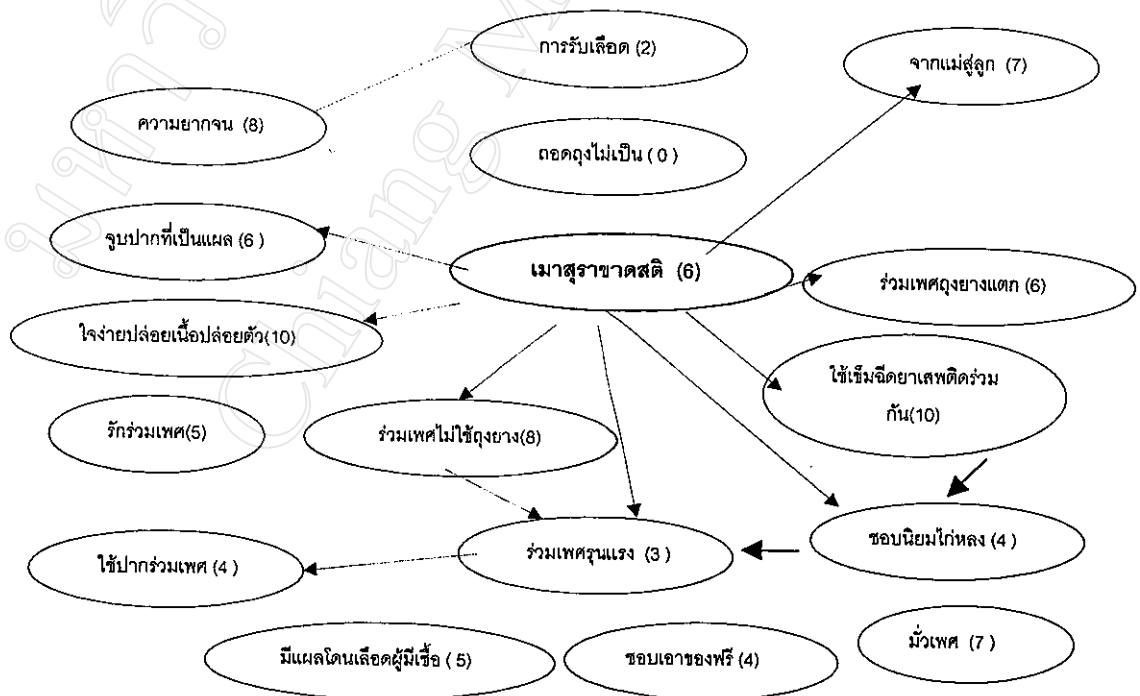
- 1) ความเสี่ยงปานกลางเป็นเสี่ยงมาก ได้แก่ การใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกันและการร่วมเพศโดยไม่สวมถุงยาง ในครั้งแรกนั้น กลุ่มยังไม่เห็นความสำคัญของการป้องกันโดยสวมถุงยางอนามัยหรือการติดเชื้อจากการใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน
- 2) การเปลี่ยนระดับเพิ่มขึ้นจากเสี่ยงน้อยเป็นเสี่ยงปานกลางได้แก่ เมาสุราขาดสติ นิยมนิโก่หลงและชอบของฟรี
- 3) การเปลี่ยนระดับลดลงจากเสี่ยงมากเป็นเสี่ยงปานกลางได้แก่ พฤติกรรมการจูบปากที่เป็นแผล กลุ่มกลัวเกินไปซึ่งถ้าจูบไม่นานหรือปากไม่เป็นแผลระดับความเสี่ยงจึงลดลง
- 4) การเปลี่ยนระดับลดลงจากเสี่ยงปานกลางเป็นเสี่ยงน้อยได้แก่ การรับเลือด กลุ่มมีความกลัวมากเมื่อเข้าโรงพยาบาลแล้วจะต้องรับเลือด
- 5) การเปลี่ยนระดับจากเสี่ยงน้อยเป็นไม่เสี่ยงเลยได้แก่ การถอดถุงยางไม่ถูกวิธี

ขั้นตอนที่ 5 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อ เอชไอวี/เอดส์ หลังจากทีกลุ่มได้ให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และสรุปคะแนนร่วมกับผู้วิจัยแล้ว จึงให้กลุ่มได้เสนอความคิดเห็นร่วมกันถึงความสัมพันธ์ของ พฤติกรรมต่างๆ ที่กลุ่มมีความคิดเห็นแล้วนำไปสู่การติดเอดส์ โดยการลากเส้นแสดงความสัมพันธ์กันในแต่ละพฤติกรรมและใช้หัวลูกศรแสดงทิศทางการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นหลังอย่างต่อเนื่อง บรรยากาศในขณะนั้นพบว่า ครั้งแรกไม่มีใครกล้าที่จะ

ลากเส้นแสดงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมแต่เมื่อมีหนึ่งที่กล่าวลากให้เพื่อนๆ ดู และว่าพฤติกรรมนั้นมีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกันได้อย่างไร ทำให้คนอื่นภายในกลุ่มจับปากกาเคมีช่วยกันลากเส้นแสดงความสัมพันธ์อย่างสนุกสนาน หลังจากสมาชิกในกลุ่มได้ลากเส้นแสดงความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ เสร็จแล้วผู้วิจัยจึงสรุปร่วมกับกลุ่มอีกครั้ง พร้อมทั้งได้อธิบายทบทวนถึงความสัมพันธ์ของแต่ละพฤติกรรมให้กลุ่มตระหนักถึงพฤติกรรมที่ทำให้ได้รับเชื้อเอดส์มีทั้งพฤติกรรมที่เกิดโดยตรงและพฤติกรรมที่เกิดโดยอ้อม ซึ่งรายละเอียดและผลงานการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของพนักงานในสถานบริการแห่งที่ 3 ดังในแผนภูมิที่ 5

แผนภูมิที่ 5 แสดงความเข้าใจของกลุ่มเกี่ยวกับการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพนักงานสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 3

ตัวเลขในวงเล็บ () แสดงค่าคะแนนความเสี่ยงที่สมาชิกกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมลงความเห็นให้คะแนน จากคะแนนความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์มากที่สุด 10 คะแนนและน้อยที่สุดไม่เสี่ยงเลยให้ 0 คะแนน

จากแผนภูมิที่ 5 กลุ่มพฤติกรรมที่ไม่สัมพันธ์กับพฤติกรรมอื่นได้แก่ การรับเลือด และการเป็นแผลและสัมผัสกับเลือดของผู้เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ซึ่งคะแนนความเสี่ยงอยู่ในเกณฑ์ไม่สูงนัก ส่วนพฤติกรรมโดยอ้อมคือ ความยากจน แม้ไม่สัมพันธ์โดยตรงกับการเสี่ยงต่อการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ แต่ก็เป็นปัญหาสังคมที่ส่งผลให้หญิงสาวต้องขายตัวและเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ในที่สุด จากแผนภูมิจะเห็นว่าพฤติกรรมการเมามาขายสติเป็นจุดเริ่มต้นของการนำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงอื่นๆ มากที่สุด เช่น เมื่อเมามาขายสติแล้วชักนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย ไม่สวมถุงยางอนามัย สวมแล้วหลุดหรือแตก หรือร่วมเพศรุนแรง ขอบนิยมนึกหลง มีพฤติกรรมการมั่วเพศ ชอบของฟรี(หญิงค่อนอนที่ไม่ต้องใช้จ่ายเงินค่าตัว) มีพฤติกรรมรักร่วมเพศ ใช้ปากร่วมเพศหรือการที่หญิงสาวใจง่ายปล่อยเนื้อปล่อยตัวให้กับผู้ชายที่ไม่ใช่สามีและพฤติกรรมความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์จากการใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน

3.2 การฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

หลังจากที่กลุ่มได้ร่วมกันสรุปความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์แล้ว ผู้วิจัยได้ใช้คำถามเพื่อนำเข้าสู่ประเด็นของการป้องกันเอดส์ "เราจะป้องกันเอดส์ได้อย่างไร" สมาชิกกลุ่มคนหนึ่งตอบว่า "ต้องใช้ถุงยางอนามัย" หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ใช้คำถามเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัยว่า "การใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกต้องนั้นทำอย่างไร" ผู้วิจัยได้ขออาสาสมัครหนึ่งคนออกมาทำให้เพื่อนดู สมาชิกเสนอชื่อหัวหน้าแผนกเดิมน้ำมันเป็นผู้สาธิตให้เพื่อนดู ซึ่งคนที่ถูกเสนอชื่อไม่ได้ปฏิเสธแต่อย่างใด ให้ความร่วมมือสาธิตการใช้ถุงยางอนามัยที่ตรงกับหุ่นจำลองอวัยวะเพศชายและแดงกว่า จากการสังเกตอาสาสมัครทำได้ถูกต้องทุกขั้นตอน หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงแจกถุงยางอนามัยให้คนละหนึ่งชิ้น พร้อมหุ่นจำลองอวัยวะเพศชายและแดงกว่า เพื่อให้จับคู่กันฝึกปฏิบัติตามที่อาสาสมัครทำปรากฏว่าหลายคนลืมขั้นตอนการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง มีพนักงานคนหนึ่งฉีกของถุงยางโดยใช้ฟันกัดถุงยางกระเด็นและมีสองสามคนที่ฉีกถุงยางตรงกลางของอย่างรุนแรงจนถุงยางกระเด็นหลุดลงพื้น ทำให้เพื่อนๆ หัวเราะขบขัน ทำให้มีบรรยากาศสนุกสนานเป็นระยะๆ จากนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการสาธิตอีกครั้งพร้อมกับให้ทุกคนฝึกปฏิบัติไปพร้อมๆ กัน โดยปล่อยให้แต่ละคู่ฝึกต่อไปอีก 2-3 รอบ ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตการฝึกปฏิบัติอย่างใกล้ชิดและให้คำแนะนำไปด้วยทุกๆ คู่ โดยมีสมาชิกหัวหน้าแผนกที่ทำได้ถูกต้องช่วยผู้วิจัยให้คำแนะนำเพื่อนๆ

ในระหว่างการสาธิตการฝึกปฏิบัติการใช้ถุงยางอนามัยสังเกตว่ามีพนักงานหญิงที่เข้าร่วมกิจกรรมชายและเพื่อนหน้าห้องเมื่อมีการสาธิตการใช้ถุงยางอนามัยกับหุ่นจำลองอวัยวะเพศชาย ผู้วิจัยจึงให้พวกเธอทั้งสามไปนั่งรอผู้วิจัยอีกทีหนึ่งซึ่งไม่ไกลจากสถานที่จัดกิจกรรมมากนัก เธอไม่ให้ความสนใจในการฝึกมากนักผู้วิจัยไม่ได้บังคับแต่ผู้วิจัยได้ประเมินความคิดเห็นเรื่องเพศหญิงพกพาถุงยางอนามัยติดตัวเพื่อป้องกันตนเองหากต้องเจอสภาวะคับขัน พวกเธอบอกว่าไม่กล้าพกเพราะกลัวคนดูถูกว่าขายตัว จากคำตอบดังกล่าวทำให้ประเมินได้ว่าเพศหญิงมีค่านิยมและความเชื่อที่ผิดๆ เกี่ยวกับการพกถุงยางอนามัย ผู้วิจัยได้อธิบายว่าหากเราไม่พกแล้วมีเหตุการณ์ที่ต้องมีเพศสัมพันธ์ เรารู้ได้อย่างไรว่าคนที่เรามีเพศสัมพันธ์กับเราไม่เป็นเอดส์ ซึ่งการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ป้องกันครั้งเดียวก็ติดได้ หลังจากที่ได้พูดคุยกับกลุ่มผู้หญิงแล้วผู้วิจัยจึงพาทั้งสามคนเข้ามาในกลุ่มอีกครั้งเพื่อร่วมกิจกรรมต่อ จากนั้นผู้วิจัยได้บรรยายให้ความรู้ถึงวิธีการดูวันหมดอายุ การเก็บรักษา จากการสังเกตบรรจุภัณฑ์ การมีส่วนร่วมในการฝึกปฏิบัติการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง พบว่า ทุกคนมีความตั้งใจในการฝึกปฏิบัติตลอดเวลา

ผู้วิจัยได้สรุปกิจกรรมทั้งหมดหลังจากที่ได้ดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถึงกิจกรรมทักษะการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ โดยผู้วิจัยได้กล่าวสรุปถึงพฤติกรรมที่ทำให้เอดส์แพร่ระบาดจากผู้อื่นมาถึงเราและจากเราไปสู่ผู้อื่น วิธีการที่ดีที่สุดจึงควรสวมถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์เพราะว่า การดูเพียงรูปร่างหน้าตาหรือรูปลักษณ์ภายนอกไม่สามารถบอกได้ว่ามีเชื้อเอดส์หรือไม่ จึงต้องป้องกันตนเองไว้ก่อนเสมอ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้มอบถุงยางอนามัยให้ผู้นำกลุ่มไว้แจกจ่ายในสถานบริการน้ำมันจำนวน 1 กล่องๆละ 100 ชิ้นและมอบหนังสือ สูตรรักของ ข.ชาย ให้เพศชาย และญ.หญิงรักเป็นให้แก่เพศหญิงคนละ 1 เล่มไว้เพื่ออ่านหรือทบทวนวิธีการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง รวมทั้งเนื้อหาในการป้องกันการแพร่ระบาดของเอดส์ ก่อนปิดการจัดกิจกรรมผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบ

ภาพที่ 3 แสดงภาพพนักงานในสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 3 ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

3.3 การให้ความรู้ที่ถูกต้อง

จากการเสนอประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของพนักงานที่เข้าร่วมกิจกรรมนั้น พบว่าในบางประเด็นยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ผู้วิจัยจึงได้อธิบายให้ความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องดังนี้ จากการที่พนักงานหญิงได้บอกว่าเธอและสามีมีความไว้วางใจกันว่าจะไม่นอกใจกันนั้นถือว่าการมีความไว้วางใจในคู่ครองของตนในเรื่องของความซื่อสัตย์ต่อกันนั้นเป็นเรื่องที่ดี แต่ปัญหาการแพร่ระบาดของเอดส์ ในปัจจุบันนั้นพบว่า พ่อบ้านเป็นผู้ที่ไปเที่ยวผู้หญิงแล้วนำเชื้อเอดส์มาติดแม่บ้านและติดถึงลูกในท้อง ดังนั้น ถ้าจะทำให้ครอบครัวมีความสุขจะต้องทำให้พ่อบ้านมีความรู้ในเรื่องเอดส์และมีความตระหนักในการป้องกันเอดส์ด้วย จึงจะไม่ทำให้ครอบครัวได้รับเชื้อเอดส์ โดยเฉพาะถ้าพ่อบ้านที่ชอบการดื่มสุรามีนเมาอีกอาจจะมีโอกาสขาดความระมัดระวังในการป้องกันเอดส์ขึ้นมาได้ ทำอย่างไรจึงจะช่วยกันสร้างความตระหนักในการป้องกันเอดส์ให้แก่พ่อบ้านเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เช่นเดียวกับการจัดกิจกรรมในวันนี้ เป็นการทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนมีความรู้และความตระหนักในการป้องกันเอดส์

พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับแหล่งหรือการนิยมของพรีนัน สุดท้ายก็คือการมีเพศสัมพันธ์กับหญิงอื่นซึ่งไม่ทราบว่ามีเชื้อเอดส์หรือไม่ แต่ถ้าพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้วจะเห็นว่าผู้หญิงเหล่านี้

น่าจะเคยมีเพศสัมพันธ์กับใครๆ มามากพอสมควรแล้ว จึงไม่น่าไว้วางใจว่าจะปลอดภัยจากเอดส์ ถือได้ว่ามีความเสี่ยงเท่าๆ กับการเที่ยวโสเภณีหรือสาวร้านอาหาร ดังนั้นจะต้องสวมถุงยางอนามัยทุกครั้งเพื่อป้องกันเอดส์

พฤติกรรมการเมาสุราหรือมึนเมาจากการเสพยาเสพติด มักจะทำให้ขาดสติ กล่าวคือ ไม่สามารถควบคุมตนเองให้มีจิตสำนึกที่ดี ทำความดี คิดในสิ่งที่ดีได้ในขณะนั้น แต่จะมีความคิดคะนองไม่เกรงกลัวสิ่งใด บางคนอาจจะเคยได้ยินคนเมาพูดว่า “เอดส์จะตัวใหญ่แค่ไหนเชียว ไม่กลัวหรอก” ดังนั้นถ้าคนเรามีพฤติกรรมลงเอยด้วยการมีเพศสัมพันธ์แล้ว โอกาสที่จะขาดความตระหนักในการป้องกันเอดส์จึงมีสูงและทำให้มีความเสี่ยงต่อการรับเชื้อเอดส์สูงตามไปด้วย

จากประเด็นที่พนักงานมีความเข้าใจว่า ถุงยางอนามัยรั่วหรือฉีกขาดแล้วจะไม่มีโอกาสรับเชื้อเนื่องจากเป็นการไหลออกจากถุงของน้ำอสุจิของเพศชายนั้น ความเป็นจริงแล้วในสภาวะที่มีช่องเหลวจากร่างกายทั้งภายในและภายนอกถุงยางอนามัยของเหลวจะเป็นสื่อให้เชื้อเอดส์แพร่กระจายได้สะดวก และด้วยเหตุผลที่สำคัญคือเชื้อเอดส์มีขนาดเล็กมากๆ จึงสามารถที่จะผ่านรอยแตกรั่วของถุงยางอนามัยเข้าสู่ร่างกายของผู้ชายได้ ดังนั้น ในกรณีของถุงยางอนามัยฉีกขาด รั่ว แตกและหลุดในขณะร่วมเพศจึงเป็นความเสี่ยงต่อการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์อย่างแน่นอน วิธีการแก้ไขที่สำคัญคือ การเรียนรู้ถึงวิธีการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกวิธีอย่างที่เรากำลังฝึกปฏิบัตินี้เองรวมทั้งวิธีการเก็บรักษา และการฉีกของอย่างระมัดระวังและดูวันหมดอายุ ทุกคนจะต้องมีความรู้ ดูให้เป็น ปฏิบัติให้ถูกต้องเพื่อจะได้ป้องกันเอดส์อย่างได้ผลต่อไป

3.4 บรรยาการการจัดกิจกรรม

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่มีอายุมากกว่าสมาชิกในกลุ่มได้ให้ประเด็นของการแพร่ระบาดของเอดส์มากกว่ากลุ่มเด็กวัยรุ่นทั่วไปที่มักมองเห็นประเด็นของการแพร่ระบาดเพียงแค่ประเด็นการขายบริการทางเพศเท่านั้น เขาได้สะท้อนปัญหาความยากจนจากประสบการณ์ที่เคยได้พบมาจริงๆ ที่ทำให้หญิงสาวจากชนบทต้องออกมาขายบริการทางเพศเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัวและการแสดงความเห็นดังกล่าวได้ทำให้กลุ่มที่กำลังศึกษาค้นคว้าอยู่นั้นเปลี่ยนมาเป็นความเจ็บปวดในช่วงเวลาสั้นๆ และเกิดความสะเทือนใจกันทั้งกลุ่ม ส่วนในเรื่องของความร่วมมือกัน เจ้าของกิจการมองเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมและเห็นประโยชน์ที่

พนักงานจะได้รับจึงให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทำให้การจัดกิจกรรมดำเนินไปอย่างราบรื่น และการสัมภาษณ์ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

4. กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพนักงานสถานีบริการน้ำมันแห่งที่ 4

ข้อมูลทั่วไป สถานีบริการน้ำมันชื่อ บริษัท แม่ปิง สตาร์โฮลดิ้ง จำกัด ตั้งอยู่เลขที่ 443/1 ถนนเชียงใหม่-ลำพูน ต.หนองหอย อ.เมือง จ.เชียงใหม่ จัดกิจกรรมวันที่ 29 ตุลาคม 2542 ระหว่างเวลา 18.00-20.00 น. สถานที่จัดกิจกรรมใช้พื้นที่บริเวณที่จอดรถที่ล้างเสร็จ แล้วรอส่งคืนลูกค้า เป็นบริเวณด้านข้างห้องเปลี่ยนถ่ายน้ำมันเครื่อง เป็นที่จอดรถมีหลังคา และไฟฟ้าให้ความสว่างเพียงพอ ผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 12 คน เป็นเพศชาย 7 คน เพศหญิง 5 คน มีสถานภาพโสด 4 คน แต่งงานแล้ว 8 คน เป็นชาวไทยพื้นราบทั้งหมด ไม่มีชนกลุ่มน้อย อายุต่ำกว่า 18 ปี 2 คนและระหว่าง 18-22 ปี มี 4 คนและมากกว่า 22 ปี-45 ปี มี 6 คน การศึกษาจบชั้น ต่ำกว่า ป. 6 จำนวน 1 คนจบชั้น ป.6 จำนวน 5 คน และจบชั้น ม.3 จำนวน 6 คน พักอาศัยในบ้านพักของพนักงานที่ทางสถานีบริการน้ำมันจัดไว้ให้ทั้งหมด

อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมประกอบด้วย กระดาษปรู๊ฟและปากกาเคมี ก้อนหิน ขนาดโตกว่าหัวแม่มือเล็กน้อยจำนวนประมาณ 70-100 ก้อนให้สำหรับวางให้ค่าคะแนน พฤติกรรมเสี่ยงเมื่อต้องการลงความเห็นว่าคุณพฤติกรรมใดมีความเสี่ยงมากหรือเสี่ยงน้อย การใช้ก้อนหินมีข้อดีเพราะว่าสามารถปรับเปลี่ยนคะแนนได้อย่างสะดวกเพียงแค่หยิบใส่เพิ่มลงไป หรือหยิบออกจากกองหินที่ได้ลงคะแนนพฤติกรรมไว้แล้ว หุ่นจำลองอวัยวะเพศชายจำนวน 4 ชุดและแดงกว่าจำนวน 5 ผล ใช้สำหรับการฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกวิธี ถุงยางอนามัยชนิดแฉกฟรีจำนวน 100 ชิ้น ใช้สำหรับการฝึกสวมและถอดกับหุ่นอวัยวะเพศชายและได้แจกจ่ายถุงยางอนามัยให้แก่พนักงานสถานีบริการน้ำมันที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน ถุงยางอนามัยเหล่านี้ผู้วิจัยได้ขอรับการสนับสนุนจากสำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10 เชียงใหม่ กระทรวงสาธารณสุข เป็นถุงยางอนามัยที่สามารถใช้งานได้จริงและใช้สำหรับแจกจ่ายแก่บุคคลทั่วไปเพื่อการป้องกันเอดส์ เกมรูปหัวใจ จำนวน 1 ชุดๆ ละ 10 ชิ้น ใช้สำหรับละลายพฤติกรรมและนำเข้าสู่บทเรียนเรื่องเอดส์ ทำด้วยกระดาษชาร์ตแข็ง เมื่อประกอบเสร็จแล้วจะได้เป็นรูปหัวใจ 5 ดวงแต่ละดวงมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 12 เซนติเมตร บนรูปหัวใจแต่ละดวงมีอักษรข้อความคำว่า คำลง เลือด เพียงหุบ รักษาไม่หายและโรคเอดส์ ซึ่งคำทั้งห้าคำดังกล่าวมีความหมายรวมกันแล้วแสดงถึงลักษณะของเอดส์

สื่อที่ใช้สำหรับการเผยแพร่ความรู้เรื่องเอดส์ได้แก่ หนังสือการ์ตูนเรื่อง “สูตรรักของ ข.ชาย” และเรื่อง “ญ.หญิง รักเป็น” ผลิตโดยชมรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตจังหวัดชลบุรีและ โครงการรณรงค์ป้องกันเอดส์เขตภาคเหนือตอนบน มีลักษณะเป็นภาพสี กระดาษเคลือบมัน มีภาพการ์ตูนดำเนินเรื่องอย่างน่าสนใจ มีเนื้อหาสาระสำคัญคือ “ธรรมชาติของชายแท้ๆ อย่างเรา” “ถามตัวเองสักนิด...ก่อนคิดตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์” “ออกครั้งแรก...จะเป็นอย่างไร” “แผนรัก...แผนรบ” “ไม่เที่ยว..ไม่ยาก ถ้าตั้งใจจริง” “ขาประจำ ขาจร ไก่หลง สัมหล่น แบบนี้ ใครว่าปลอดภัย” “คิด...คิดให้ดี ก่อนมี อะไรกับแฟน” “ถามใจเธอดูก่อน” “ถุงยางอนามัย.. นักรบคู่ใจ” “بيبปลาย...สวมชุดๆ...เสร็จแล้วถอด” “ข้อคิดเรื่องถุงยาง” และ “ไกลยาเสพติด ไกลเอดส์” ผู้วิจัยได้แจกให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนภายหลังจากกิจกรรมเสร็จแล้วเพื่อให้นำกลับไปทบทวนที่บ้าน คนละ 1 เล่ม

ส่วนอุปกรณ์เสริมอื่นๆสำหรับอำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศ ได้แก่ เสื่อปูนั่ง 2 ผืน ไฟฉาย 1 กระบอก กระดาษทิชชู 1-2 ม้วน สำหรับเช็ดทำความสะอาดมือที่ เปื้อนสารเคลือบถุงยางอนามัยจากการฝึกปฏิบัติ ขนมอบเคี้ยวได้แก่ ขนมอบเฟอร์ ถั่วโกโก้ มันฝรั่งทอด ถั่วกรีนนัท และขนมอื่นๆ จัดเตรียมไว้สำหรับให้พนักงานสถานีบริการรับประทาน เป็นอาหารว่างระหว่างจัดกิจกรรม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้จัดเตรียม น้ำดื่มพร้อมน้ำแข็ง แก้วน้ำ กระติกน้ำแข็ง เป็นต้น

4.1 กิจกรรมการสร้างความตระหนักในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อ เอชไอวี/เอดส์

ในกิจกรรมการสร้างความตระหนักในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนและรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การละลายพฤติกรรม ผู้วิจัยแนะนำตนเองแก่พนักงานสถานีบริการน้ำมันที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน โดยบอกชื่อผู้วิจัยและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงถามข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เช่น อายุ ภูมิลำเนา สถานภาพ วุฒิการศึกษาและตำแหน่งงานในสถานีบริการน้ำมัน ก่อนจะเริ่มกิจกรรมการนำเข้าสู่บทเรียน ผู้วิจัยได้แจกขนมและน้ำดื่มแก่ทุกคน โดยได้เชิญชวนทุกคนให้มารับประทานขนมร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 การนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นตอนการนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการเล่นเกมต่อภาพหัวใจให้ได้เป็นคู่ๆ เนื่องจากพนักงานที่เข้าร่วมกิจกรรมมีจำนวนมากกว่าจำนวน กระดาษที่ตัดเป็นรูปหัวใจ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีเอากระดาษรูปหัวใจวางคละกันเป็นกองแล้วให้ทุกคน

ช่วยกันหาชิ้นส่วนที่อยู่ในกองมาต่อกันให้ได้เป็นรูปหัวใจที่ต่อกันได้แบบสนิท จำนวน 5 ดวง โดยมีเงื่อนไขว่าสามารถต่อกันได้เป็นรูปหัวใจและอ่านข้อความบนรูปหัวใจได้ ให้เวลา 1-2 นาที ซึ่งการกำหนดเวลาเป็นการกระตุ้นให้กลุ่มต้องรีบเร่งหาหัวใจให้ได้ในเวลาที่กำหนด ผู้เข้าร่วมกิจกรรมช่วยกันหาหัวใจของหัวใจได้ในเวลาอันรวดเร็ว เมื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมจับคู่กันได้แล้วจึงถามผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนพร้อมกันเกี่ยวกับหัวใจแต่ละดวงที่ต่อได้ความหมายของคำบนกระดาษรูปหัวใจหมายความว่าอย่างไร การถามโดยหาความหมายของคำเหล่านั้น ผู้วิจัยประเมินแล้วว่ากลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นผู้มีทักษะในการใช้ภาษาไทยได้ดีและเป็นชาวไทยพื้นราบทั้งหมด ผู้วิจัยได้เชื่อมโยงข้อความบนรูปหัวใจทั้งหมดให้เข้าสู่ประเด็นเรื่อง เอดส์

ขั้นตอนที่ 3 การระดมความคิดและประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ผู้วิจัยได้ใช้คำถามเป็นการเปิดประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงที่เป็นคำถามปลายเปิดว่า “คนที่เป็นเอดส์ทุกคนมีลักษณะผิวแห้งและดำคล้ำทุกคนหรือไม่” และ “คนที่มีลักษณะปกติทั่วไปเป็นเอดส์ได้หรือไม่” เป็นคำถามเพื่อประเมินความเข้าใจเกี่ยวกับเอดส์หลังจากนั้นจึงใช้คำถามตรงๆว่า “การกระทำหรือพฤติกรรมใดที่จะทำให้เราติดเอดส์ได้บ้าง” ผู้เข้าร่วมกิจกรรมช่วยกันตอบพฤติกรรมที่เป็นสาเหตุทำให้ติดเอดส์ 2-3 พฤติกรรม เช่น สัมผัสทางเพศ มั่วเพศ การใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงได้ถามคนอื่นที่ยังไม่แสดงความคิดเห็นว่า “มีการกระทำอื่นอีกหรือไม่ที่ทำให้เราติดเอดส์ได้นอกเหนือจากที่เพื่อนตอบมา” “ใครเห็นว่าการกระทำอย่างอื่นอีกที่ทำให้ติดเอดส์” โดยผู้วิจัยหันไปถามทีละคน ทำให้สมาชิกในกลุ่มเริ่มพูดแสดงความคิดเห็นมากขึ้น เมื่อมีคนแสดงความคิดเห็นมากขึ้นผู้วิจัยจึงให้ตัวแทนสมาชิกภายในกลุ่มคนใดคนหนึ่งช่วยเขียนประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงที่เพื่อนๆ ได้เสนอมาแล้วลงในกระดาษปรีฟ โดยเขียนเรียงเป็นข้อๆ ลงมาทางซ้ายมือของกระดาษ บรรยากาศของการระดมความคิดเห็นมีมากขึ้นเรื่อยๆ เป็นลำดับ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเพศชายคนหนึ่งได้เสนอประสบการณ์ให้กลุ่มฟังว่า “บางครั้งเราอยู่เฉยๆ แต่มีคนมาแต่งตัวโป๊ให้ดูอาจจะทำให้เราอยากมีเพศสัมพันธ์ได้ เข้าวันหนึ่งเวลาประมาณหกโมงเช้าตื่นนอนมาใหม่ๆ ที่หน้าห้องน้ำของสถานบริการน้ำมันมีผู้หญิงเปิดกระโปรงให้ดูแล้วก็ขึ้นรถหายไป” การเล่าเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้เพื่อนๆ หัวเราะตลกขบขันและมีผู้เสนอความคิดเห็นว่า “การดื่มน้ำแกว่เดียวกันทำให้ติดเอดส์ได้” และ “การใช้มีดโกนร่วมกันทำให้ติดเอดส์ได้” ทั้งสองประเด็นนี้ถกเถียงกันอยู่นานผู้วิจัยจึงหาข้อสรุปภายในกลุ่มว่า “ช่วงนี้ทุกคนมีสิทธิเสนอความคิดเห็นจะถูกหรือผิดเราจะคุยกันอีกครั้ง” ที่ผู้วิจัยกระทำเช่นนี้เพราะหลักการเรียนรู้แบบ

มีส่วนร่วมคือทุกคนมีสิทธิและประชาธิปไตยเท่าเทียมกัน หลังจากนั้นความคิดเห็นบางประเด็นที่กลุ่มตกลงกันไม่ได้จึงผ่านไป ต่อจากนั้นสมาชิกในกลุ่มช่วยกันระดมความคิดเห็นจนกระทั่งได้พฤติกรรมเสี่ยงทั้งสิ้น 16 ประเด็น

ขั้นตอนที่ 4 การให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ เมื่อกลุ่มได้สรุปร่วมกันระดมความคิดเห็นและมีมติว่าไม่มีประเด็นความเสี่ยงเพิ่มเติมอีกแล้ว ผู้วิจัยให้สมาชิกกลุ่มทุกคนช่วยกันพิจารณาว่าพฤติกรรมใดบ้างที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์มากที่สุด ถ้าเสี่ยงมากที่สุดให้คะแนนเต็ม 10 คะแนน ส่วนพฤติกรรมอื่นๆที่มีความเสี่ยงลดหลั่นลงมาก็ให้คะแนนลดลงตามลำดับ จนถึงพฤติกรรมที่กลุ่มคิดว่าไม่เสี่ยงเลยจึงให้คะแนนเป็น 0 คะแนน จากนั้นกลุ่มได้ร่วมกันให้คะแนนโดยช่วยกันวางก้อนหินแทนค่าคะแนน ก้อนหิน 1 ก้อนมีค่า 1 คะแนน แต่ละคนก็เริ่มทยอยให้คะแนนจนครบทุกคน ในระหว่างนี้ผู้วิจัยได้บันทึกการให้คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มไว้แล้ว ในการให้คะแนนสำหรับขั้นตอนนี้ผู้วิจัยไม่ได้กำหนดเวลาแล้วเสร็จคงปล่อยให้กลุ่มช่วยกันปรับเปลี่ยนคะแนนจนเป็นที่พอใจกันแล้ว ผู้วิจัยจึงเข้าร่วมการสรุปคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงพร้อมทั้งประเมินเหตุผลที่กลุ่มให้คะแนนที่ละพฤติกรรมจนครบทุกพฤติกรรม ในระหว่างการให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงนั้น ผู้ที่เสนอประเด็นการดื่มน้ำแก้วเดียวกันและการใช้มีดโกนร่วมกันได้ให้ค่าคะแนนในสองพฤติกรรมค่อนข้างมาก แต่ความเป็นจริงแล้วพฤติกรรมดังกล่าวแทบจะไม่มีความเสี่ยงเลย ผู้ร่วมกิจกรรมคนอื่นๆ ไม่ค่อยเห็นด้วยแต่ไม่กล้าโต้แย้งเพราะบุคคลดังกล่าวเป็นหัวหน้าพนักงานทั้งหมด ผู้วิจัยไม่ได้ทำอะไร รอจังหวะจนกระทั่งถึงช่วงที่ผู้วิจัยต้องสรุปพฤติกรรมเสี่ยงจึงได้อธิบายให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับโอกาสของการกระทำต่างๆ ที่จะทำให้ได้รับเชื้อเอดส์ที่ถูกต้องตามหลักฐานทางวิชาการความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเอดส์รวมทั้งพฤติกรรมต่างๆ ที่จะทำให้มีโอกาสได้รับเชื้อเอดส์ที่ถูกต้องและเป็นเหตุเป็นผลทางวิชาการมากขึ้น เกือบทุกพฤติกรรมมีการเปลี่ยนแปลงคะแนนมีพฤติกรรมเดียวที่มีคะแนนคงที่คือ มีเพศสัมพันธ์กับผู้ติดเชื้อไม่สวมถุงยางและรักร่วมเพศไม่สวมถุงยางอนามัย ซึ่งประเด็นดังกล่าวกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้ 10 คะแนน ตั้งแต่ครั้งแรกและเมื่อสรุปร่วมกันแล้วทั้งสองพฤติกรรมยังมีความเสี่ยงมากที่สุดไม่มีการเปลี่ยนแปลงคะแนนแต่อย่างใด หลังจากนั้นให้ช่วยกันนับคะแนนจากจำนวนก้อนหินแล้วเขียนเป็นตัวเลขทางขวาของแต่ละประเด็น ซึ่งรายละเอียดการแสดงความเห็นของกลุ่มเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และการให้น้ำหนัก มีรายละเอียดในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงผลการให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ด้วย
กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพนักงานในสถานบริการน้ำมัน แห่งที่ 4

ลำดับที่	พฤติกรรมเสี่ยง	จำนวนประเด็น		คะแนนความเสี่ยง	
		ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1	ใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน	/	/	9	10
2	มีเพศสัมพันธ์กับผู้ติดเชื้อไม่สวมถุงยาง	/	/	10	10
3	มือเป็นแผลโดนเลือดคนเป็นเอดส์	/	/	0	8
4	จากแม่สู่ลูก(มีท้อง)	/	/	0	6
5	ดื่มน้ำแก้วเดียวกัน	/	/	5	1
6	ใช้มีดโกนร่วมกัน	/	/	6	5
7	รับหรือถ่ายเลือด	/	/	0	4
8	ดื่มเหล้า+เบียร์มา	x	/	6	10
9	เสพยาบ้า	x	/	0	2
10	ดูวิดีโอโป๊+หนังสือโป๊	x	/	3	1
11	เพศตรงข้ามแต่งตัวยั่ว	x	/	3	1
12	รักร่วมเพศไม่สวมถุงยางอนามัย(ชายกับชาย)	x	/	10	10
13	ขึ้นครุไม่สวมถุงยาง	x	/	0	9
14	เที่ยวไถ่หลง	x	/	8	10
15	จูบคนเป็นเอดส์เมื่อปากเรามีแผล	x	/	6	4
16	เที่ยวคาราโอเกะ	x	/	6	8
รวม		7	16	72	99

/ = มีประเด็นของพฤติกรรมเสี่ยง

x = ยังไม่มีประเด็นพฤติกรรมเสี่ยง

ก่อน = หมายถึง การเริ่มต้นกิจกรรมกลุ่มในแต่ละหัวข้อ หลัง = หมายถึง เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมกลุ่มในแต่ละหัวข้อ

จากตารางที่ 7 กลุ่มได้การอธิบายความเข้าใจในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงในบางประเด็นที่มีข้อความไม่ชัดเจน อาทิ พฤติกรรมการดื่มน้ำแก้วเดียวกัน สามารถทำให้ติดเอดส์ได้ พฤติกรรมการใช้มีดโกนร่วมกันสามารถติดเอดส์ได้ พฤติกรรมมือมีแผลโดนเลือดเอดส์ หมายถึง เมื่อพนักงานที่อยู่แผนกเปลี่ยนถ่ายน้ำมันเครื่องบางคนทำงานกับเครื่องยนต์จนเกิดบาดแผลที่ฝ่ามือแล้วต้องออกไปช่วยผู้เหลือประสบอุบัติเหตุที่บริเวณหน้าสถานบริการน้ำมันอยู่บ่อยๆ น่าจะมีโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ เพราะต้องสัมผัสกับเลือดของ

ผู้ประสบอุบัติเหตุ จึงให้ค่าความเสี่ยงค่อนข้างสูง ประเด็นการเที่ยวโก๋หลง คือ การได้ไปประสบพบหญิงตามสถานที่ที่ไม่ใช่แหล่งขายบริการทางเพศ เช่น ตามบริเวณสวนสาธารณะ หรือสถานที่พักผ่อนต่างๆ ได้แก่ สวนหลวง ร. 9 ใกล้ๆ กับศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ สวนบวกหาดและบริเวณประตูท่าแพ เป็นต้น เมื่อพูดคุยกันเป็นที่พึงพอใจจึงลงเอยด้วยการมีเพศสัมพันธ์กัน จึงถือว่ามีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

ประเด็นการเที่ยวคาราโอเกะ คือ การเข้าไปสถานบันเทิงที่มีไว้สำหรับให้ลูกค้าได้ร้องเพลงจากจอโทรทัศน์ขนาดใหญ่และมีพนักงานหญิงคอยบริการ อำนวยความสะดวก และในบางสถานที่มีสาวสวยมานั่งชั่วโมงเพื่อคอยเอาอกเอาใจ พูดคุยเป็นเพื่อนลูกค้าหรือร่วมดื่มสุรา เบียร์เป็นเพื่อน พร้อมทั้งให้ลูกค้าลูบคลำร่างกายได้ และในที่สุดมีการตกลงราคาค่าตัวกันได้แล้วจึงออกไปมีเพศสัมพันธ์ ประเด็นการเที่ยวคาราโอเกะจึงเป็นความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ประเด็นการดูดีวีดีหนังโป๊และเพศตรงข้ามแต่งตัวยั่วๆ กลุ่มอธิบายว่าเป็นการกระตุ้นให้เกิดความกำหนัดและเกิดอารมณ์ทางเพศ ถ้าหากหักห้ามใจไม่ได้ก็จะออกไปเที่ยวหญิงบริการ จึงเป็นความเสี่ยงอย่างหนึ่ง

จากตารางที่ 7 จะเห็นว่า เมื่อเริ่มต้นการจัดกิจกรรมสมาชิกของกลุ่มได้ช่วยกันคิดและเสนอประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์จำนวน 7 ประเด็นได้แก่ ใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน มีเพศสัมพันธ์กับผู้ติดเชื้อโดยไม่สวมถุงยางอนามัย มือเป็นแผลโดนเลือดคนเป็นเอดส์ จากแม่สู่ลูก(มีท้อง) ดื่มน้ำแก้วเดียวกัน ใช้มีดโกนร่วมกันและจากการรับและถ่ายเลือด

เมื่อผู้วิจัยใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้กลุ่มช่วยกันคิดเพิ่มเติม ปรากฏว่ากลุ่มสามารถเสนอประเด็นเพิ่มขึ้นอีก 9 ประเด็น รวมทั้งสิ้นเป็น 16 ประเด็น ประเด็นที่เพิ่มขึ้นได้แก่ ดื่มเหล้าเบียร์เมา เสพยาบ้า ดูดีวีดีโป๊+หนังสือโป๊ เพศตรงข้ามแต่งตัวยั่วๆ รักร่วมเพศไม่สวมถุงยางอนามัย(ชายกับชาย) ขึ้นครุไม่สวมถุงยาง เที่ยวโก๋หลง จูบคนเป็นเอดส์เมื่อปากเรามีแผล เที่ยวคาราโอเกะ

เมื่อพิจารณาจากค่าคะแนนระยะแรก ที่ เป็นความรู้เดิมของพนักงานจาก ตารางที่ 7 พบว่า ระดับความเสี่ยงมากมี 4 พฤติกรรมคือ ใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน มีเพศสัมพันธ์กับผู้ติดเชื้อไม่สวมถุงยาง รักร่วมเพศไม่สวมถุงยางอนามัย(ชายกับชาย) และเที่ยวโก๋หลง ระดับความเสี่ยงปานกลางมี 5 พฤติกรรมคือ ดื่มน้ำแก้วเดียวกัน ใช้มีดโกนร่วมกัน ดื่มสุรา-เบียร์ จูบคนเป็นเอดส์เมื่อปากเรามีแผลและเที่ยวคาราโอเกะ ระดับความเสี่ยงน้อยมี 2 พฤติกรรมคือ ดูดีวีดีโป๊-หนังโป๊และเพศตรงข้ามแต่งตัวยั่วและพฤติกรรมในระดับไม่เสี่ยงเลยมี 5

พฤติกรรมคือมือเป็นแผลโดนเลือดคนเป็นเอดส์ จากแม่สู่ลูก(มีท้อง) รับหรือถ่ายเลือด เสพยาบ้าและซึ้นครูไม่สวมถุงยาง

ระดับความเสี่ยงของช่วงหลังเมื่อผ่านการสรุปความเข้าใจในพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ถูกต้องแล้วพบว่า ระดับความเสี่ยงมากเพิ่มเป็น 8 พฤติกรรมคือ ใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน มีเพศสัมพันธ์กับผู้ติดเชื้อไม่สวมถุงยาง มือเป็นแผลโดนเลือดคนเป็นเอดส์ ดื่มเหล้า+เบียร์เมา รักร่วมเพศไม่สวมถุงยางอนามัย(ชายกับชาย) ซึ้นครูไม่สวมถุงยาง เทียวไก่หลง เทียวคาราโอเกะ ระดับความเสี่ยงปานกลางเพิ่มขึ้นเป็น 4 พฤติกรรมคือ จากแม่สู่ลูก(มีท้อง) ใช้มีดโกนร่วมกัน รับหรือถ่ายเลือด จูบคนเป็นเอดส์เมื่อปากเรามีแผล ระดับความเสี่ยงน้อยลดลงเหลือ 4 พฤติกรรมคือ ดื่มน้ำแก้วเดียวกัน เสพยาบ้า ดูวิดีโอโป๊+หนังสือโป๊ เพศตรงข้ามแต่งตัวยั่วและไม่มีระดับไม่เสี่ยงเลย

จากตารางที่ 7 จะเห็นว่าคะแนนรวมของพนักงานสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 4 มีการเปลี่ยนแปลงสูงมากเพิ่มขึ้นจาก 72 เป็น 99 คะแนน โดยพฤติกรรมเสี่ยงที่ให้ค่าคะแนนเพิ่มขึ้นมากและมีคะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับได้แก่ ใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน(10คะแนน) มีเพศสัมพันธ์กับผู้ติดเชื้อไม่สวมถุงยาง(10คะแนน) ดื่มเหล้าเบียร์เมา(10คะแนน) รักร่วมเพศไม่สวมถุงยางอนามัย(10คะแนน) เทียวไก่หลง(10คะแนน) ซึ้นครูไม่สวมถุงยาง(9คะแนน) เทียวคาราโอเกะ(8คะแนน) มือเป็นแผลโดนเลือดคนเป็นเอดส์(8คะแนน) จากแม่สู่ลูก(6คะแนน) และจากการรับและถ่ายเลือด(4คะแนน) เป็นต้น อย่างไรก็ตามแม้ว่าค่าคะแนนรวมจะเพิ่มขึ้นอย่างมากแต่จะเห็นว่ามีความเปลี่ยนแปลงของคะแนนในหลายประเด็นที่ลดลง เช่น พฤติกรรมการดื่มน้ำแก้วเดียวกัน การดูวิดีโอ -หนังสือโป๊ เพศตรงข้ามแต่งตัวยั่ว เป็นต้น แสดงว่ากลุ่มมีความเข้าใจที่ถูกต้องมากขึ้นเมื่อมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนและร่วมกันหาข้อสรุปในตอนท้ายของการจัดกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน

เมื่อปรับเปลี่ยนคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงในระดับความเสี่ยงขึ้นต่างๆ ระหว่างการให้คะแนนครั้งแรกกับครั้งหลังจากตารางที่ 7 พบว่ามี 5 รูปแบบ คือ

- 1) ความเสี่ยงปานกลางเป็นเสี่ยงมากได้แก่ ดื่มเหล้าเบียร์เมาและเทียวคาราโอเกะ
- 2) การเปลี่ยนระดับเพิ่มขึ้นจากไม่เสี่ยงเลยเป็นเสี่ยงมากได้แก่ พฤติกรรมมือเป็นแผลโดนเลือดเอดส์ กลุ่มคิดว่าแม้จะมีโอกาสน้อยแต่ถ้าได้รับเชื้อครั้งเดียวก็มีโอกาสติดเชื้อได้
- 3) การเปลี่ยนระดับเพิ่มขึ้นจากไม่เสี่ยงเลยเป็นเสี่ยงปานกลางได้แก่ การรับเลือดถ่ายเลือด กลุ่มคิดว่าอาจมีโอกาสดูแลการรับเลือดแบบกระหน่ำโดยไม่ตรวจเลือดก่อนจากแม่สู่ลูก กลุ่มคิดว่าเกิดได้น้อยเกินไป หากคลอดบุตรในโรงพยาบาลมีโอกาสดูแลได้

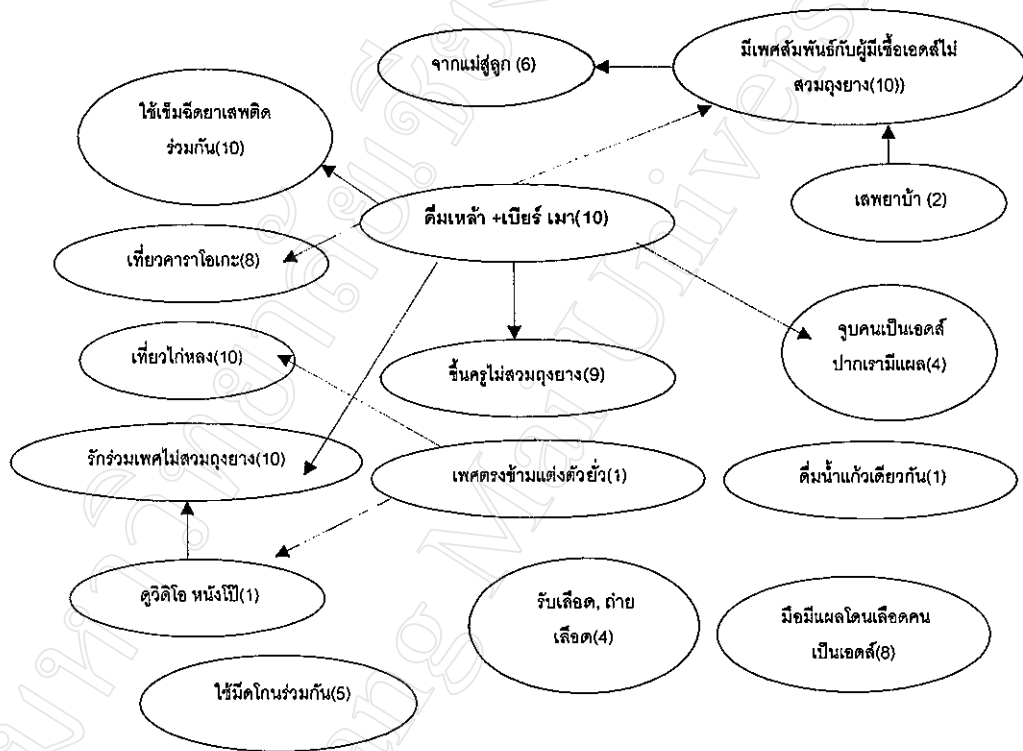
4) การเปลี่ยนระดับเพิ่มขึ้นจากไม่เสี่ยงเลยเป็นเสี่ยงน้อยได้แก่ การเสพยาบ้า

5) การเปลี่ยนระดับลดลงจากเสี่ยงปานกลางเป็นเสี่ยงน้อยได้แก่ ดื่มน้ำแก้วเดียวกัน

ขั้นตอนที่ 5 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ หลังจากทีกลุ่มได้ให้คำแนะนำพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์และสรุปคำแนะนำกับผู้วิจัยแล้ว จึงให้กลุ่มได้เสนอความคิดเห็นร่วมกันถึงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมต่างๆ ที่กลุ่มได้มีความคิดเห็นแล้วว่านำไปสู่การติดเอดส์ได้ โดยการลากเส้นแสดงความสัมพันธ์กันในแต่ละพฤติกรรมและใช้หัวลูกศรแสดงทิศทางการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นก่อนและหลังอย่างต่อเนื่อง บรรยากาศในขณะนั้นพบว่า ทุกคนช่วยกันเส้นแสดงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมอย่างสนุกสนาน แต่ละคนลากไปพูดไป บางคนลากเส้นอย่างเดียวยังไม่พูด หลังจากสมาชิกในกลุ่มได้ลากเส้นแสดงความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์เสร็จแล้ว ผู้วิจัยจึงสรุปร่วมกับกลุ่มอีกครั้งพร้อมทั้งได้อธิบายทบทวนถึงความสัมพันธ์ของแต่ละพฤติกรรมให้กลุ่มตระหนักถึงพฤติกรรมที่ทำให้ได้รับเชื้อเอดส์มีทั้งพฤติกรรมที่เกิดโดยตรง และพฤติกรรมที่เกิดโดยอ้อมและความเชื่อมโยงในแต่ละพฤติกรรม และในระหว่างการสรุปความสัมพันธ์ของแต่ละพฤติกรรมใครที่เป็นคนโยงเส้นแสดงความสัมพันธ์มักจะเป็นคนให้เหตุผลที่ตนเองเห็นว่าพฤติกรรมดังกล่าวจะนำไปสู่การได้รับเชื้อเอดส์ได้อย่างไรและมีความสัมพันธ์กันได้อย่างไร ซึ่งรายละเอียดและผลงานการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของพนักงานในสถานบริการแห่งที่ 4 ดังในแผนภูมิที่ 6

แผนภูมิที่ 6 แสดงความเข้าใจของกลุ่มในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม พนักงานสถานีบริการน้ำมันแห่งที่ 4

ตัวเลขในวงเล็บ () แสดงค่าคะแนนความเสี่ยงที่สมาชิกกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมลงความเห็นให้คะแนน จากคะแนนความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์มากที่สุด 10 คะแนนและน้อยที่สุดไม่เสี่ยงเลยให้ 0 คะแนน

จากแผนภูมิที่ 6 แสดงความเข้าใจของกลุ่มเกี่ยวกับการเชื่อมโยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของพนักงานสถานีบริการน้ำมันแห่งที่ 4 พฤติกรรมที่ไม่สัมพันธ์กับพฤติกรรมอื่นได้แก่ การรับเลือด ถ่ายเลือด การดื่มน้ำแก้วเดียวกัน(กลุ่มคิดว่าเสี่ยง) และการใช้มีดโกนร่วมกัน ความเสี่ยงอยู่ในเกณฑ์ต่ำ พฤติกรรมเสี่ยงโดยอ้อมคือ การดื่มเหล้าเบียร์ไม่สัมพันธ์โดยตรงต่อการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ แต่เป็นพฤติกรรมเริ่มต้นของการนำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงอื่น เมื่อเมาแล้วชักนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย ไม่สวมถุงยางอนามัย นำไปสู่การขึ้นครุไม่สวมถุงยาง เที่ยวคาราโอเกะ เที่ยวไปหลัง รักร่วมเพศไม่สวมถุงยาง เป็นต้น นอกจากนี้ยังนำไปสู่การใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกันและการเสพยาบ้า นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่สวมถุงยางอนามัยอีกด้วย สืบถามได้แก่ วิดีโอโป๊ หนังโป๊หรือ

การที่เพศตรงข้ามแต่งตัวยั่ว มีผลต่อการมีเพศสัมพันธ์หรือการเที่ยวโก่หลังที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ได้

4.2 การฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

หลังจากที่กลุ่มได้ร่วมกันสรุปเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์แล้ว ผู้วิจัยได้ใช้คำถามเพื่อนำเข้าสู่ประเด็นของการป้องกันเอดส์ ด้วยคำถามว่า “การป้องกันตนเองจากเอดส์เราจะทำได้อย่างไร” หลายคนบอกว่า “ต้องใช้ถุงยางอนามัย” “รักเดียวใจเดียว ไม่เที่ยวผู้หญิง” หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ใช้คำถามเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัยว่า “การใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกต้องนั้นทำอย่างไร” ผู้วิจัยขออาสาสมัครหนึ่งคนในกลุ่มช่วยสาธิตทำให้เพื่อนดู ไม่มีใครกล้าเสนอตัว ผู้วิจัยจึงให้ทุกคนจับคู่กันแล้วแจกหุ่นจำลองอวัยวะเพศชาย แดงกวาและถุงยางอนามัยเป็นคู่ๆ ต่อจากนั้นผู้วิจัยจึงสาธิตขั้นตอนการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้องโดยให้แต่ละคนดูทุกขั้นตอนและปฏิบัติตาม จากการสังเกตพบว่ามีพนักงานขายหลายคนที่ใช้ถุงยางอนามัยกับหุ่นจำลองอวัยวะเพศชายและแดงกวา โดยไม่มีขั้นตอนใดติดขัด และมีส่วนน้อยที่ลืมบีบปลายถุงเพื่อไล่ลมหรือการถอดไม่ระวังการเปื้อนบรรยากาศสนุกสนาน เพราะเพศชายและเพศหญิงดำเนินกิจกรรมร่วมกันโดยเพศหญิงซึ่งส่วนใหญ่แต่งงานแล้วไม่ได้มีอาการเขินอายแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้ามระหว่างดำเนินกิจกรรมเพศหญิงมักจะเป็นผู้บอกว่า “การกระทำส่วนใหญ่ผู้ชายนั่นแหละเอาเอดส์มาหาภรรยาตนเอง” บรรยากาศมีการต่อกันไปมาตลอดเวลาแต่ก็เป็นบรรยากาศที่สนุกเหมือนสามีภรรยาต่อกัน ผู้วิจัยสังเกตการฝึกปฏิบัติการใช้ถุงยางอนามัยจนกว่าจะแน่ใจว่าคนที่ทดลองสวมถุงยางอนามัยกับหุ่นจำลองทำได้จนเป็นที่น่าพอใจ จากนั้นผู้วิจัยได้ถามกลุ่มเกี่ยวกับสถานที่และหน่วยงานราชการที่มีถุงยางอนามัยแจกฟรีพร้อมกันนี้ผู้วิจัยได้บอกข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานที่ราชการต่างๆ ที่มีถุงยางอนามัยแจกให้ฟรี ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้กำชับให้กลุ่มฝึกสังเกต คุณภาพของถุงยางอนามัยโดยดูเกี่ยวกับวันหมดอายุ การเก็บรักษาถุงยางอนามัยที่ดีจะไม่ทำให้ถุงยางอนามัยเสื่อมสภาพก่อนวันหมดอายุ

จากนั้นผู้วิจัยได้สรุปกิจกรรมทั้งหมดหลังจากที่ได้ดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถึงกิจกรรมทักษะการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ โดยผู้วิจัยได้กล่าวสรุปถึง พฤติกรรมที่ทำให้เอดส์แพร่ระบาดจากผู้อื่นมาถึงเราและจากเราไปสู่ผู้อื่น วิธีการที่ดีที่สุดจึงควรสวมถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์เพราะว่าการดูเพียงรูปร่าง

หน้าตาหรือรูปลักษณะภายนอกไม่สามารถบอกได้ว่ามีเชื้อเอดส์หรือไม่ จึงต้องป้องกันตนเองไว้ก่อนเสมอ สามีและภรรยาไม่ควรนอกใจกันแต่หากจำเป็นต้องมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่นที่ไม่ใช่ภรรยาตนเอง ผู้ชายก็ต้องป้องกันเอดส์โดยการสวมถุงยางอนามัย หลังจากนั้นผู้วิจัยได้มอบถุงยางอนามัยให้ผู้นำกลุ่มไว้แจกจ่ายในสถานบริการน้ำมันจำนวน 1 กล่องๆละ 100 ชิ้น และมอบหนังสือ สูตรรักของ ข.ชาย ให้เพศชายและหนังสือ ญ.หญิง รักเป็นให้เพศหญิงทุกคนๆละ 1 เล่มไว้เพื่ออ่านหรือทบทวนวิธีการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง รวมทั้งเนื้อหาในการป้องกันการแพร่ระบาดของเอดส์ ก่อนปิดการจัดกิจกรรมผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบโดยไม่มีใครลุกหนีไปเลย พร้อมกันนี้ผู้วิจัยได้นัดหมายผู้เข้าร่วมกิจกรรมเพศชายทั้งหมด 6-7 คน เพื่อดำเนินกิจกรรมการสัมมนากลุ่มย่อยต่อไป

4.3 การให้ความรู้ที่ถูกต้อง

จากการเสนอประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของพนักงานที่เข้าร่วมกิจกรรมนั้น พบว่าในบางประเด็นมีความจำเป็นต้องอธิบายขยายความและบางประเด็นยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ผู้วิจัยจึงได้อธิบายให้ความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องดังนี้

ประเด็นการดื่มน้ำแก้วเดียวกันทำให้เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์นั้น เป็นความเข้าใจผิดและคิดกันไปเอง เพราะเคยมีสื่อประชาสัมพันธ์ที่คนทั่วไปกลัวเอดส์ จึงเกิดผลกระทบกับผู้เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ถูกสังคมรังเกียจและไม่มีใครร่วมคบหาสมาคมด้วย ไม่เพียงแต่ดื่มน้ำแก้วเดียวกันเท่านั้น คนยังรังเกียจที่จะรับประทานอาหารร่วมด้วยหรือใช้ห้องน้ำร่วมกัน มีรายงานทางการแพทย์ที่ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า น้ำลายไม่ได้เป็นสื่อสำหรับการแพร่กระจายเชื้อเอดส์ แต่แพร่กระจายเชื้อไวรัสตับอักเสบบีได้ แต่เพื่อความปลอดภัยต่อโรคอื่นๆ และสุขอนามัยที่ดีก็ไม่ควรดื่มน้ำแก้วเดียวกันกับผู้อื่น และไม่ต้องวิตกกังวลว่า ถ้าดื่มน้ำแก้วเดียวกันกับผู้เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์แล้วจะทำให้เราติดเชื้อเอดส์

ประเด็นการใช้มีดโกนร่วมกัน เป็นความเสี่ยงต่อการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์จริง แต่โอกาสของการใช้มีดโกนร่วมกันนั้นมีไม่มากนัก เช่น มีโอกาสใช้มีดโกนของเพื่อนสนิทเท่านั้น ซึ่งต่อไปนี้จะต้องระมัดระวังไม่ให้มีดโกนร่วมกับผู้อื่นหรือแม้แต่ร้านเสริมสวย ในปัจจุบันกระทรวงสาธารณสุข ได้แนะนำให้เปลี่ยนใบมีดโกนทุกครั้งที่เปลี่ยนลูกค้ำ ใบมีดโกนที่ใช้แล้วห้ามนำมาใช้กับคนอื่นอีกให้ใช้แล้วทิ้ง ประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงนี้มีโอกาสติดเชื้อจริง แต่โอกาสของการทำพฤติกรรมเช่นนั้นมีน้อย ความเสี่ยงจึงไม่น่าจะสูงนัก เช่นเดียวประเด็นมือมีแผลแล้วโดนเลือดเอดส์ โอกาสของการสัมผัสกับเลือดของผู้อื่นมีน้อย แต่ก็ไม่ควรประมาท

ถ้ามีความจำเป็นที่จะต้องช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุจริงๆ ก็ต้องรู้จักการป้องกันตนเอง โดยการสวมถุงมือทุกครั้งที่ต้องช่วยเหลือหรือสัมผัสกับเลือดผู้อื่น อย่างไรก็ตาม ไม่ควรวิตกกังวลในกระเด็นนี้มากเกินไปแต่ควรตระหนักในประเด็นของเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์จากการมีเพศสัมพันธ์ให้มากๆ จะดีกว่า

สำหรับประเด็นการเฝ้าไข้หรือการเฝ้าสวคาธาโอเกะก็เช่นเดียวกัน แม้ว่าจะไม่ใช่หญิงบริการทางเพศโดยตรง แต่ต้องนึกไว้เสมอว่าหญิงเหล่านั้น เคยมีเพศสัมพันธ์กับคนอื่น่มาก่อนเรามากมาย ไม่ต่างจากหญิงขายบริการทางเพศอื่นๆ ดังนั้นโอกาสที่จะเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์จากการมีเพศสัมพันธ์กับหญิงเหล่านี้จึงมีสูงมากและทุกครั้งที่จะมีเพศสัมพันธ์ต้องตระหนักถึงอันตรายจากเอดส์และต้องป้องกันด้วยการสวมถุงยางอนามัยทุกครั้ง

ภาพที่ 4 แสดงภาพพนักงานในสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 4 ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

4.4 บรรยาการการจัดกิจกรรม

บรรยาการการจัดกิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนมาก มาจากหมู่บ้านเดียวกัน รู้จักและคุ้นเคยกันมานาน บางคนทำงานด้วยกันหลายปีเพราะบริษัทจะจ้างพนักงานกลุ่มเดิม ทำให้กระบวนการกลุ่มไม่ตึงเครียดและเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเป็นกันเอง แต่มีบ้างในบางครั้งที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นหัวหน้าแผนกแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นของ

พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ในกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีความคิดเห็นที่ไม่เหมือนสมาชิกคนอื่นและไม่ยอมรับฟังเพื่อนๆ ในกลุ่ม แต่ผู้วิจัยถือว่าเป็นเรื่องปกติแต่ต้องแก้ไขสถานการณ์ให้ได้ไมเช่นนั้นจะเกิดการครอบงำความคิดสมาชิกคนอื่นฯ ได้ การจัดกิจกรรมที่มีทั้งเพศชายและหญิงหากมีความคุ้นเคยกันสนิทสนมกันส่งผลดีในการจัดกิจกรรม เพราะทั้งเพศชายและเพศหญิงได้รับทราบร่วมกันว่า เพศตรงกันข้ามเขามักมีพฤติกรรมทางเพศอย่างไรบ้างและเมื่อถามถึงสถานภาพของพนักงานที่เข้าร่วมกิจกรรม เช่น ถามถึงการแต่งงานไม่ค่อยมีคนตอบ แต่ถามว่าใครยังโสดจะได้รับคำตอบเสียงดังลั่น เป็นที่สนุกสนาน มีบางคนพูดว่า "โถพี่ ทุกวันนี้เขากลัวจะตายคำว่านาง ไม่มีใครเขาใช้หรือพี่" ซึ่งคำตอบในลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าการอยู่ร่วมกันพนักงานไม่ต้องการข้อผูกมัดด้วยการแต่งงาน

5. กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพนักงานสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 5

ข้อมูลทั่วไป สถานบริการน้ำมันชื่อ พี พี บี ประดิพัทธ์ภูบาล ตั้งอยู่เลขที่ 40 ถนนบุญเรืองฤทธิ์ ต.ห้วยยา อ.เมือง จ.เชียงใหม่ จัดกิจกรรมวันที่ 4 พฤศจิกายน 2542 ระหว่างเวลา 21.40-23.30 น. สถานที่จัดกิจกรรมเป็นที่จอดรถยนต์ลูกค้าที่ล้างหรือเปลี่ยนถ่ายน้ำมันเครื่อง อากาศเย็นสบาย โดยการปูเสื่อบนพื้น มีไฟฟ้าให้แสงสว่างเพียงพอ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 7 คน เป็นเพศชายทั้งหมดและมีสถานภาพโสดทุกคน เป็นชาวไทยพื้นราบจากจังหวัดเชียงราย จำนวน 2 คน อีก 5 คนโดยเป็นชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยง จำนวน 3 คน เป็นชาวอาข่า จำนวน 2 คน อายุต่ำกว่า 18 ปีจำนวน 1 คน ส่วนที่เหลือ 6 คนมีอายุระหว่าง 18-22 ปี จบการศึกษาชั้นสูงสุด ป.6 จำนวน 4 คน และต่ำกว่า ป. 6 จำนวน 3 คน ทุกคนพักในบ้านพักที่เจ้าของกิจการจัดไว้ให้

อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมประกอบด้วย กระดาษปรู๊ฟและปากกาเคมีใช้ในการเขียนประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงและการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ก่อนหินขนาดโตกว่าหัวแม่มือเล็กน้อยจำนวนประมาณ 70-100 ก้อน ให้สำหรับวางให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงเมื่อต้องการลงความเห็นว่ามีพฤติกรรมใดมีความเสี่ยงมากหรือเสี่ยงน้อย ก่อนหินมีข้อดีเพราะว่าสามารถปรับเปลี่ยนคะแนนได้อย่างสะดวกเพียงแค่หยิบใส่เพิ่มลงไปหรือหยิบออกจากกองหินที่ได้ลงคะแนนพฤติกรรมไว้แล้ว หุ่นจำลองอวัยวะเพศชายจำนวน 4 ชุด หุ่นจำลองอวัยวะเพศชายใช้สำหรับการฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกวิธี ถุงยางอนามัยชนิดแฉกฟรีจำนวน 100 ชิ้นสำหรับการฝึกสวมและถอดกับหุ่นจำลองอวัยวะเพศชายและได้แจกจ่ายถุงยางอนามัยให้แก่พนักงานสถานบริการน้ำมันที่เข้าร่วมกิจกรรมทุก

คน กล้วยตานาหมัยเหล่านี้ผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10 เชียงใหม่ กระทรวงสาธารณสุข เป็นกล้วยตานาหมัยที่สามารถใช้งานได้จริงและใช้สำหรับแจกจ่ายแก่บุคคลทั่วไปเพื่อการป้องกันเอดส์ เกมรูปหัวใจ จำนวน 1 ชุดๆละ10 ชิ้น ใช้สำหรับละลายพฤติกรรมและนำเข้าสูบทเรียนเรื่องเอดส์ ทำด้วยกระดาษชาร์ตแข็ง เมื่อประกอบเสร็จแล้วจะได้เป็นรูปหัวใจ 5 ดวงแต่ละดวงมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 12 เซนติเมตร บนรูปหัวใจแต่ละดวง มีอักษรข้อความคำว่า ดำลง เลือด เพียงหุบ รักษาไม่หาย และโรคเอดส์ ซึ่งคำทั้งห้าคำดังกล่าวมีความหมายรวมกันแล้วแสดงถึงลักษณะของเอดส์

สื่อสำหรับการเผยแพร่ความรู้เรื่องเอดส์ ได้แก่ หนังสือการ์ตูนเรื่อง "สูตรรักของช.ชาย" และเรื่อง "ญ.หญิง รักเป็น" ผลิตโดยชมรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตจังหวัดชลบุรีและโครงการรณรงค์ป้องกันเอดส์เขตภาคเหนือตอนบน ลักษณะเป็นภาพสี่ กระดาษเคลือบมัน มีภาพการ์ตูนดำเนินเรื่องอย่างน่าสนใจ มีเนื้อหาสาระสำคัญคือ "ธรรมชาติของชายแท้ๆ อย่างเรา" "ถามตัวเองสักนิด...ก่อนคิดตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์" "ออกรบครั้งแรก...จะเป็นอย่างไร" "แผนรัก...แผนรบ" "ไม่เที่ยว..ไม่ยาก ถ้าตั้งใจจริง" "ขาประจำ ขาจร ไก่หลง สัมหล่น แบบนี้ใครว่าปลอดภัย" "คิด...คิดให้ดี ก่อนมี อะไรกับแฟน" "ถามใจเธอดูก่อน" "กล้วยตานาหมัย..น่ารักคู่ใจ" "บ๊ีบปลาย...สวมชุดๆ...เสร็จแล้วถอด" "ข้อคิดเรื่องกล้วย" และ "ไกลยาเสพติด ไกลเอดส์" ผู้วิจัยได้แจกให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนภายหลังจากกิจกรรมเสร็จแล้วเพื่อนำกลับไปทบทวนที่บ้าน คนละ 1 เล่ม

ส่วนอุปกรณ์เสริมอื่นๆสำหรับเอื้ออำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศ ได้แก่ เสื่อปูนั่ง 2 ผืน กระดาษทิชชู 1-2 ม้วน สำหรับเช็ดทำความสะอาดมือที่เปื้อนสารเคลือบกล้วยตานาหมัยจากการฝึกปฏิบัติ ขนมขบเคี้ยวได้แก่ ขนมเวเฟอร์ ถั่วโกโก้ มันทรงทอด ถั่วกรีนัท และขนมอื่นๆ จัดเตรียมไว้สำหรับให้พนักงานสถานีบริการรับประทานเป็นอาหารว่างระหว่างจัดกิจกรรม ไฟฉายสำหรับส่องสว่างกรณีที่ต้องใช้ในกรณีฉุกเฉินต่างๆ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้จัดเตรียม น้ำดื่มพร้อมน้ำแข็ง แก้วน้ำ กระติกน้ำแข็ง เป็นต้น

5.1 กิจกรรมการสร้างความตระหนักในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

ในกิจกรรมการสร้างความตระหนักในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนและรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การละลายพฤติกรรม ผู้วิจัยแนะนำตนเองแก่พนักงานสถานีบริการน้ำมันที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน โดยบอกชื่อผู้วิจัยและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนแนะนำตนเองเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว อาทิ ชื่อ อายุ ภูมิลำเนา สถานภาพการสมรส ตำแหน่งงานในสถานีบริการน้ำมัน การศึกษา เลิกงานตั้งแต่เมื่อไหร่ พักที่ไหน เป็นต้น หลังจากนั้นผู้วิจัยได้อ่านบททวนข้อมูลเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลกับพนักงานทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมอีกหนึ่งรอบ การเรียกชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ถูกต้องเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความคุ้นเคยกับผู้วิจัยได้เร็วขึ้น ก่อนจะเริ่มกิจกรรมการนำเข้าสู่บทเรียน ผู้วิจัยได้แจกขนมและน้ำดื่มแก่ทุกคน โดยได้เชิญชวนทุกคนให้มารับประทานขนมร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 การนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นตอนการนำเข้าสู่บทเรียนผู้วิจัยใช้รูปภาพจากหนังสือความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเอดส์เป็นการนำเข้าสู่บทเรียน ภาพที่ใช้เป็นภาพของผู้เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ซึ่งภาพดังกล่าวเป็นภาพที่แสดงอาการของเอดส์ เช่น ภาพผู้ป่วยเอดส์ที่มีตุ่มตามตัว ภาพผู้ป่วยเอดส์ที่ผอมและนอนบนเตียงนอน หลังจากให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมดูภาพแล้ว ผู้วิจัยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อเชื่อมโยงให้เข้าสู่ประเด็นเรื่องเอดส์ ในภาพเป็นภาพของผู้ที่เป็นเอดส์ เขามีลักษณะอย่างไร ผู้เข้าร่วมกิจกรรมช่วยกันตอบตามที่เห็นในภาพ หลังจากนั้น ผู้วิจัยจึงใช้คำถามต่อ “มีลักษณะอื่นอีกหรือไม่ที่เป็นอาการแสดงให้เห็นว่าคนเป็นเอดส์ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมตอบเกี่ยวกับอาการเอดส์หลายประเด็น มีประเด็นหนึ่งที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกล่าวถึงเอดส์ว่า “ยังไม่มียารักษาเป็นแล้วเสียชีวิตทุกราย” จากคำตอบดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้เชื่อมโยงเข้าสู่พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ในขั้นตอนที่ 2 เหตุผลที่ใช้ภาพของผู้เป็นเอดส์เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนเพราะช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมตึกมากแล้ว และพนักงานคงเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานและต้องการพักผ่อน กิจกรรมและขั้นตอนต่างๆ ผู้วิจัยจึงปรับไปตามสภาพจริงและตามเงื่อนไขที่มีจำกัด

ขั้นตอนที่ 3 การระดมความคิดและประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ผู้วิจัยได้ใช้คำถามเป็นการเปิดประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงเป็นคำถามปลายเปิดว่า “เขาไปทำอะไรจึงติดเอดส์” “เราไปทำอะไรจึงจะติดเอดส์” ผู้เข้าร่วมกิจกรรมพูดคุยกันเป็นภาษาตนเองไม่ฟังเพื่อนพูด บรรยากาศดังกล่าวเป็นการเริ่มต้นที่เริ่มแยกกลุ่มใครกลุ่มมัน คนอาชาไม่คุยกับคนกะเหรี่ยงคนกะเหรี่ยงไม่คุยกับคนอาชา และคนไทยพื้นราบก็คุยกันอยู่สองคน ทำให้มีกลุ่มย่อยสามกลุ่ม บรรยากาศเริ่มวุ่นวาย ผู้วิจัยจึงต้องพูดเสียงดังขึ้นเพื่อให้ทุกคนมาหาข้อตกลงพร้อมกันว่า “ในวันนี้เราใช้ภาษาพูดด้วยภาษาไทยจะ

ได้หรือไม่เพราะทุกคนก็ฟังรู้เรื่อง" หันไปถามชาวอาซาและชาวกะเหรี่ยง ทุกคนพยักหน้าตกลงตามนั้น หลังจากนั้นผู้วิจัยถามอีกว่า "เอดส์ติดต่อได้อย่างไร" ผู้เข้าร่วมกิจกรรมช่วยกันตอบพฤติกรรมที่เป็นสาเหตุทำให้ติดเอดส์ คือ ไปเที่ยวโสเภณี ผู้วิจัยจึงได้ถามคนอื่นที่ยังไม่พูดว่า "นอกจากเที่ยวโสเภณีแล้วมีอย่างอื่นอีกหรือไม่ที่ทำให้ติดเอดส์" โดยผู้วิจัยหันไปถามทีละคน ทำให้สมาชิกในกลุ่มเริ่มพูดกันไปพูดเป็นภาษาถิ่นของตนเอง ผู้วิจัยจึงบอกให้ใครก็ได้ภายในกลุ่มที่พอเขียนภาษาไทยหรือวาดรูปได้ช่วยเขียนพฤติกรรมหรือสื่อความหมายของพฤติกรรมเสี่ยงโดยการวาดรูปเพื่อให้คนที่อ่านภาษาไทยไม่ได้จะได้เข้าใจตรงกัน ชนชาวกะเหรี่ยงอาสาเขียนพฤติกรรม แต่จากการสังเกตชาวอาซาไม่พอใจนักจึงแก้ปัญหาโดยให้ทุกคนบอกพฤติกรรมเสี่ยงต่อเอดส์กับผู้วิจัย แล้วผู้วิจัยจะบอกให้เพื่อนคนไทยช่วยเขียนคำพูดเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงที่เพื่อนๆ เสนอ เมื่อกล่าวจบท่าทีของชาวอาซาสดใสขึ้น กลุ่มคิดประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงค่อนข้างช้าเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่นๆ ที่ผ่านมา ผู้วิจัยไม่ได้เร่งกลุ่มแต่อย่างใดปล่อยให้ไปตามธรรมชาติ แต่จะคอยถามกระตุ้นเท่านั้น ซึ่งกลุ่มได้เสนอประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงด้วยการเขียนพฤติกรรมเป็นภาษาไทยเรียงกันเป็นข้อๆ มีบางพฤติกรรมที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเขียนเป็นรูปภาพที่สื่อถึงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และมีบางข้อที่ทั้งเขียนพฤติกรรมด้วยภาษาไทยและมีรูปภาพด้วย การเขียนรูปภาพประกอบทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่อ่านหนังสือไม่ได้ก็สามารถเข้าใจได้ตรงกับคนอื่นๆ กลุ่มสามารถนำเสนอประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ หรือรูปภาพที่สื่อความหมายของพฤติกรรมเสี่ยงลงบนกระดาษได้ 12 ประเด็น

ขั้นตอนที่ 4 การให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์
เมื่อกลุ่มได้สรุปร่วมกันและมีมติว่าไม่มีประเด็นความเสี่ยงเพิ่มเติมอีกแล้ว ผู้วิจัยให้สมาชิกกลุ่มทุกคนช่วยกันพิจารณาว่าพฤติกรรมใดบ้างที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์มากที่สุด ถ้าเสี่ยงมากที่สุดให้คะแนนเต็ม 10 คะแนน ส่วนพฤติกรรมอื่นๆที่มีความเสี่ยงลดหลั่นลงมาก็ให้คะแนนลดลงตามลำดับ จนถึงพฤติกรรมที่กลุ่มคิดว่าไม่เสี่ยงเลยจึงให้ 0 คะแนน จากนั้นกลุ่มได้ร่วมกันให้คะแนนโดยช่วยกันวางก้อนหินแทนค่าคะแนน ก้อนหิน 1 ก้อนมีค่า 1 คะแนน มี 2-3 คนไม่เข้าใจวางก้อนหินเป็นกองใหญ่ๆ ผู้วิจัยจึงทบทวนวิธีการให้คะแนนพร้อมทั้งสาธิตอีกครั้ง กลุ่มเข้าใจดีขึ้นและมีเสียงตำหนิกันภายในกลุ่มเองที่ทำผิด แต่ผู้วิจัยไม่ถือว่าการกระทำของกลุ่มผิดเพราะเป็นเรื่องปกติมีหลายคนมีหลายความคิดเห็นและความสามารถในการรับรู้แตกต่างกันการดำเนินกิจกรรมสามารถยืดหยุ่นกันได้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละคนก็เริ่มทยอยให้คะแนนเป็นข้อๆ ในบางข้อก็ไม่ให้คะแนน เมื่อทุกคนวาง

ก่อนห็นจนครบทุกข้อแล้ว ผู้วิจัยได้บันทึกการให้คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มไว้ ในการให้คะแนนสำหรับขั้นตอนนี้ผู้วิจัยไม่ได้กำหนดเวลาแล้วเสร็จคงปล่อยให้กลุ่มช่วยกันปรับเปลี่ยนคะแนนจนเป็นที่พอใจแล้ว ผู้วิจัยจึงเข้าร่วมการสรุปคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงพร้อมทั้งประเมินเหตุผลที่กลุ่มให้คะแนนที่จะพฤติกรรมจนครบทุกพฤติกรรม หลังจากนั้นผู้วิจัยได้อธิบายให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับโอกาสของการกระทำนั้นๆ ที่จะนำไปสู่การไปเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ถูกต้อง และเป็นเหตุเป็นผลทางวิชาการมากขึ้น เกือบทุกพฤติกรรมมีการเปลี่ยนแปลงคะแนนมีพฤติกรรมเดียวที่มีคะแนนคงที่ คือ ใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน ดังรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์และการให้น้ำหนัก มีรายละเอียดในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงผลการให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ด้วย
กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพนักงานในสถานบริการน้ำมัน แห่งที่ 5

ลำดับที่	พฤติกรรมเสี่ยง	จำนวนประเด็น		คะแนนความเสี่ยง	
		ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1	ไปนอนกับโสเภณีในช่องสันติธรรม	/	/	10	6
2	ใช้เข็มฉีดยาเสพติด	/	/	10	10
3	ใช้มีดโกนร่วมกัน	/	/	5	0
4	มีเพศสัมพันธ์ไม่สวมถุงยาง	/	/	5	10
5	เพื่อนชวน	x	/	0	7
6	เมายาเสพติด	x	/	6	8
7	เมาสุรา	x	/	10	6
8	อยากลอง	x	/	10	9
9	มารดาสูบบุหรี่	x	/	0	9
10	รับเลือด	x	/	5	0
11	ใช้ถุงไม่ถูกวิธี	x	/	6	8
12	รักร่วมเพศ	x	/	10	6
รวม		4	12	77	79

/ = มีประเด็นของพฤติกรรมเสี่ยง X = ยังไม่มีประเด็นพฤติกรรมเสี่ยง

ก่อน = หมายถึง การเริ่มต้นกิจกรรมกลุ่มในแต่ละหัวข้อ หลัง = หมายถึง เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมกลุ่มในแต่ละหัวข้อ

กลุ่มได้อธิบายความเข้าใจพฤติกรรมเสี่ยงจากตารางที่ 8 เฉพาะบางประเด็นที่มีความหมายไม่ชัดเจนหรือเขียนอย่างสั้นๆให้สอดคล้องกับค่าคะแนนและเหตุผลที่เข้าใจว่าพฤติกรรมนั้นๆมีความเสี่ยงมากหรือน้อยได้ดังนี้

ประเด็นพฤติกรรมอยากลอง หมายถึง ความอยากรู้อยากลองในเรื่องของการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ทางเพศมาก่อนและอยากรู่ว่าสถานที่ใดมีหญิงบริการอย่างไร และสอดคล้องกับประเด็นเพื่อนชวน กล่าวคือ มีความอยากรู้อยากลองแล้วมีเพื่อนที่มีประสบการณ์มากกว่าเป็นผู้ชักนำไปยังแหล่งบริการทางเพศ จนในที่สุดอาจจะต้องมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการ อันจะนำไปสู่ความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ถ้าหากไม่รู้จักรักษาป้องกัน และในประเด็นเพื่อนชวน คือ เพื่อนสนิทที่เป็นผู้มีอิทธิพลเหนือตนเอง

และมีการพึ่งพาอาศัยกันอยู่เช่นนั้น เพื่อนจะเป็นผู้มาชักชวนให้ไปเที่ยวผู้หญิงหรือเที่ยวในสถานบันเทิงอื่นๆ และลงท้ายด้วยการมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการ จึงเป็นความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

ประเด็นพฤติกรรมเมายาบ้าหรือยาเสพติดนั้นกลุ่มให้คำความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์สูงกว่าการเมาสຸຣາ เนื่องจากการเมายาบ้านั้นกลุ่มบอกว่า ทำให้เกิดความต้องการทางเพศมากและจะต้องตอบสนองความต้องการด้วยการเที่ยวผู้หญิง จึงเป็นความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์หากไม่มีการป้องกันอย่างถูกวิธี สำหรับประเด็นการสวมถุงยางไม่ถูกวิธี กลุ่มเข้าใจว่าการสวมถุงยางอนามัยขณะมีเพศสัมพันธ์นั้นสามารถป้องกันเอดส์ได้ แต่พวกเขายังไม่รู้วิธีการที่ถูกต้องในการใช้ถุงยางอนามัย เมื่อใช้ไม่ถูกวิธีก็ไม่สามารถป้องกันเอดส์ได้ ดังนั้นจึงคิดว่าการใช้ถุงยางอนามัยไม่ถูกวิธีเป็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ส่วนประเด็นการไปเที่ยวหญิงบริการที่สันติธรรม กลุ่มคิดว่ามีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์สูงเพราะหญิงบริการส่วนใหญ่มีเชื้อเอดส์

จากตารางที่ 8 จะเห็นว่า เมื่อเริ่มต้นการจัดกิจกรรมสมาชิกของกลุ่มได้ช่วยกันคิดและเสนอประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์จำนวนเพียง 4 ประเด็นได้แก่ ไปนอนกับโสเภณีในช่องสันติธรรม ใช้เข็มฉีดยาเสพติด ใช้มิดโคนร่วมกัน มีเพศสัมพันธ์โดยไม่สวมถุงยาง เมื่อผู้วิจัยใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้กลุ่มช่วยกันคิดเพิ่มเติม ปรากฏว่ากลุ่มสามารถเสนอประเด็นเพิ่มขึ้นอีกจำนวน 8 ประเด็นได้แก่ เพื่อนชวน เมายาเสพติด เมาสຸຣາ อายากลอง มารดาสุลุ๊ก รับเลือด ใช้ถุงไม่ถูกวิธีและรักร่วมเพศ

เมื่อพิจารณาจากค่าคะแนนระยะแรก ที่เป็นความรู้เดิมของพนักงานจาก ตารางที่ 8 พบว่า ระดับความเสี่ยงมากมี 5 พฤติกรรมคือ ไปนอนกับโสเภณีในช่องสันติธรรม ใช้เข็มฉีดยาเสพติด เมาสຸຣາ อายากลอง รักร่วมเพศ ระดับความเสี่ยงปานกลางมี 5 พฤติกรรมคือ ใช้มิดโคนร่วมกัน มีเพศสัมพันธ์ไม่สวมถุงยาง เมายาเสพติด รับเลือด ใช้ถุงไม่ถูกวิธี ระดับความเสี่ยงน้อยไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงและพฤติกรรมในระดับไม่เสี่ยงเลยมี 2 พฤติกรรมคือ เพื่อนชวน ติดจากมารดาสุลุ๊ก

ระดับความเสี่ยงของช่วงหลังเมื่อผ่านการสรุปความเข้าใจในพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ถูกต้องแล้วพบว่า ระดับความเสี่ยงมากเพิ่มเป็น 7 พฤติกรรมคือ ใช้เข็มฉีดยาเสพติด มีเพศสัมพันธ์ไม่สวมถุงยาง เพื่อนชวน เมายาเสพติด อายากลอง มารดาสุลุ๊ก ใช้ถุงไม่ถูกวิธี ระดับความเสี่ยงปานกลางลดลงเป็น 3 พฤติกรรมคือ เมาสຸຣາ รักร่วมเพศ ไป

นอนกับโสเภณีในช่องสันติธรรม ไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงในระดับความเสี่ยงน้อยและพฤติกรรมในระดับไม่เสี่ยงเลยมี 2 พฤติกรรมคือ ใช้มิดไคโนร่วมกันและรับเลือด

จากตารางที่ 8 จะเห็นว่าค่าคะแนนรวมของพนักงานสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 5 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก 77 เป็น 79 คะแนน โดยพฤติกรรมเสี่ยงที่กลุ่มให้ค่าคะแนนเพิ่มขึ้นเนื่องจากคิดว่ามีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์จริงๆมี 5 ประเด็น ได้แก่ มีเพศสัมพันธ์ที่ไม่สวมถุงยางอนามัย เพื่อนชวน เมายาเสพติด จากมารดาสูลูก ใช้ถุงยางไม่ถูกวิธีและประเด็นความเสี่ยงที่มีคะแนนลดลงจากระยะแรกมี 6 ประเด็น ส่วนใหญ่คะแนนลดลงไม่มากนัก ยกเว้นประเด็น การใช้มิดไคโนร่วมกันและการรับเลือดที่มีคะแนนลดลงเป็น 0 จากการพิจารณาคะแนนที่มีการเปลี่ยนแปลงมีทั้งเพิ่มขึ้นและลดลงในระยะหลังของการจัดกิจกรรมขั้นตอนนี้ จะเห็นว่าค่าคะแนนมีความเหมาะสมกับประเด็นความเสี่ยงพอสมควร แสดงว่ากลุ่มมีความเข้าใจดีขึ้นเป็นลำดับ แม้ว่าในบางประเด็นที่กลุ่มเห็นว่าไม่มีความเสี่ยงจึงให้คะแนนเป็น 0 คือ การใช้มิดไคโนร่วมกันและการรับเลือด แต่ในข้อเท็จจริงมีความเสี่ยงอยู่บ้าง ซึ่งถือได้ว่ากลุ่มยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนอยู่ โดยเฉพาะประเด็นการใช้มิดไคโนร่วมกัน นั่นคือได้ว่ามีความเสี่ยงมากพอสมควร ในทางตรงข้าม ประเด็นเพื่อนชวน คือการที่ถูกเพื่อนชวนออกไปเที่ยวผู้หญิงบริการทางเพศนั้น ถ้าหากยังมีสติดีไม่เมาสุราและรู้จักการป้องกันโดยการใช้ถุงยางอนามัยในขณะมีเพศสัมพันธ์ ก็มีความเสี่ยงน้อย

เมื่อพิจารณาการปรับเปลี่ยนคะแนนของพฤติกรรมเสี่ยงในความเสี่ยงระดับต่างๆ ระหว่างการให้คะแนนครั้งแรกกับครั้งหลังจากตารางที่ 8 พบว่ามี 4 รูปแบบคือ

- 1) การเปลี่ยนเพิ่มขึ้นจากระดับความเสี่ยงปานกลางเป็นเสี่ยงมากได้แก่ มีเพศสัมพันธ์ไม่สวมถุงยาง การเสพยาเสพติด และการใช้ถุงยางไม่ถูกวิธี
- 2) การเปลี่ยนระดับเพิ่มขึ้นจากไม่เสี่ยงเลยเป็นเสี่ยงมากได้แก่ เพื่อนชวนไปเที่ยว กลุ่มบอกว่าเพื่อนมีอิทธิพลมากและพฤติกรรมมารดาสูลูก
- 3) การเปลี่ยนระดับลดลงจากเสี่ยงมากเป็นเสี่ยงปานกลางได้แก่ ไปเที่ยวช่องสันติธรรม กลุ่มคิดว่าแม้จะป้องกันก็อาจไม่ครบ 100 เปอร์เซ็นต์ เมายา บางคนเมาแล้วหลับ โดยไม่ได้เที่ยวก็มีและพฤติกรรมรักร่วมเพศ กลุ่มคิดว่ากระเทยอาจจะมีการป้องกันหรือจำนวนมีน้อยเมื่อเทียบกับคนส่วนมาก
- 4) การเปลี่ยนระดับลดลงจากเสี่ยงปานกลางเป็นไม่เสี่ยงเลยได้แก่ พฤติกรรมการใช้มิดไคโนร่วมกัน และการรับเลือด

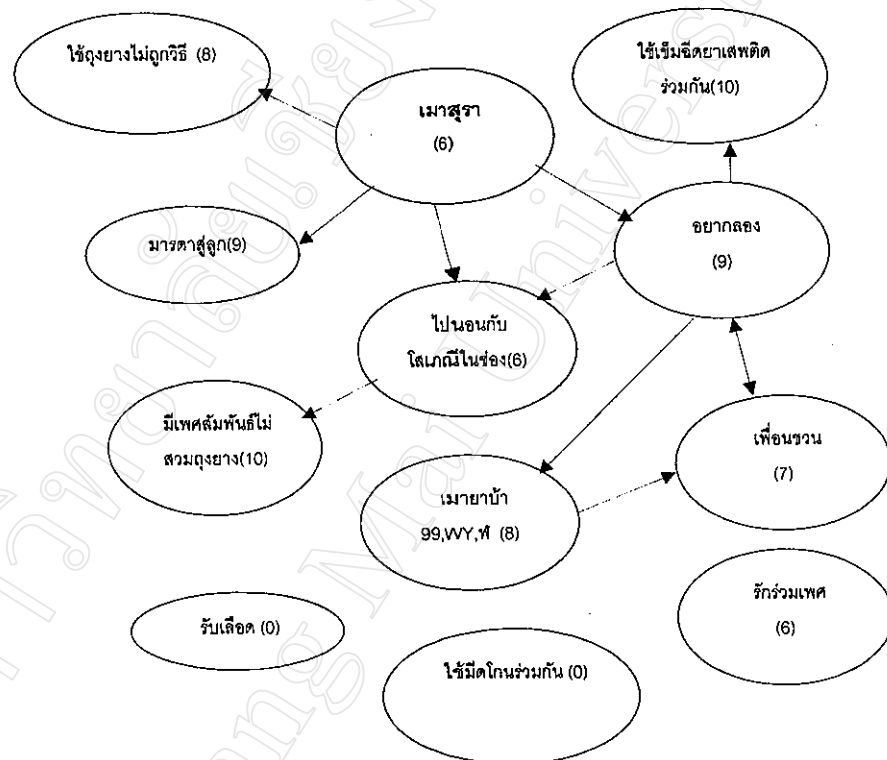

ภาพที่ 5 แสดงภาพพนักงานในสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 5 ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 5 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ หลังจากทีกลุ่มได้ให้คำแนะนำพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และสรุปคำแนะนำร่วมกับผู้วิจัยแล้ว ผู้วิจัยจึงให้กลุ่มได้เสนอความคิดเห็นร่วมกันถึงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมต่างๆ ทีกลุ่มได้มีความคิดเห็นแล้วว่านำไปสู่การติดเชื้อ โดยการลากเส้นแสดงความสัมพันธ์กันในแต่ละพฤติกรรมและใช้หัวลูกศรแสดงทิศทางการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหลังอย่างต่อเนื่อง บรรยายภาคในขณะนั้นพบว่า คนที่จับปากกาได้ก่อนจะลากแล้ววางไว้ให้คนอื่นลาก ซึ่งต่างคนต่างลากเส้นตามที่ตนมีความเข้าใจ หลังจากสมาชิกในกลุ่มได้ลากเส้นแสดงความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์เสร็จแล้ว ผู้วิจัยจึงสรุปร่วมกับกลุ่มอีกครั้งพร้อมทั้งได้อธิบายทบทวนถึงความสัมพันธ์ของแต่ละพฤติกรรมให้กลุ่มตระหนักถึงพฤติกรรมที่ทำให้ได้รับเชื้อเอดส์มีทั้งพฤติกรรมที่เกิดโดยตรงและพฤติกรรมที่เกิดโดยอ้อม เนื่องจากการลากเส้นเชื่อมโยงพฤติกรรมเสี่ยงออกมาในลักษณะต่างคนต่างทำผู้วิจัยได้ตรวจสอบที่ไปที่ไปของเส้นที่เชื่อมโยงในแต่ละพฤติกรรมจากกลุ่มซึ่งถ้าใครลากเส้นไหนผู้นั้นจะเป็นคนนั้นเป็นผู้ให้เหตุผลเอง ซึ่งรายละเอียดและผลงานการเชื่อมโยงความสัมพันธ์พฤติกรรมเสี่ยงของพนักงานในสถานบริการแห่งที่ 5 ดังในแผนภูมิที่ 7

แผนภูมิที่ 7 แสดงความเข้าใจของกลุ่มในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ จากการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพนักงานในสถานบริการน้ำมัน แห่งที่ 5

ตัวเลขในวงเล็บ() แสดงค่าคะแนนความเสี่ยงที่สมาชิกกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมลงความเห็นให้คะแนน จากคะแนนความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์มากที่สุด 10 คะแนนและน้อยที่สุดไม่เสี่ยงเลยให้ 0 คะแนน

จากแผนภูมิที่ 7 จะเห็นว่าพฤติกรรมเสี่ยงในลักษณะเดียวๆไม่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงอื่นๆ ได้แก่ การรับเลือด การใช้มิดโคนร่วมกันและรักร่วมเพศ พฤติกรรมการเมาสูรา เป็นตัวชักนำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงที่สำคัญคือ การนอนกับโสเภณี ซึ่งมีความต่อเนื่องไปสู่มารดาและบุตรในครรภ์อาจเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ได้ การเมาสูรามีส่วนสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่สวมถุงยางอนามัยหรือใช้ไม่ถูกวิธีและยังมีส่วนทำให้เกิดความอยากลองแล้วชักนำไปสู่การเที่ยวโสเภณี การใช้เข็มฉีดยาเสพติด การเสพยาบ้า(เครื่องหมายการค้า 99 WY และพี) และเกิดจากการที่เพื่อนชักชวนย้อนกลับไปเกิดพฤติกรรมอยากลอง วนเวียนไปสู่การเที่ยวโสเภณีที่ไม่ปลอดภัยอีก

5.2 การฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

หลังจากที่กลุ่มได้ร่วมกันสรุปความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์แล้ว ผู้วิจัยได้ใช้คำถามเพื่อนำเข้าสู่ประเด็นของการป้องกันเอดส์ "ทำอย่างไรเราจึงจะไม่เป็นเอดส์" สมาชิกในกลุ่มช่วยกันตอบว่า "ต้องใช้ถุงยางอนามัย" "ไม่สำส่อน" หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ขออาสาสมัครหนึ่งคนออกมาสาธิตการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้องให้เพื่อนคนอื่นๆชม ไม่มีใครอาสาสมัคร ผู้วิจัยจึงแจกถุงยางอนามัยให้คนละหนึ่งชิ้นพร้อมหุ่นจำลองอวัยวะเพศชายเพื่อให้จับคู่กันฝึกปฏิบัติ โดยผู้วิจัยสาธิตให้ดูหนึ่งรอบโดยละเอียดทุกขั้นตอนแต่ยังไม่ให้ปฏิบัติตาม และเมื่อสาธิตรอบที่สองจึงให้ปฏิบัติตาม จากการสังเกตปรากฏว่าสี่คนในเจ็ดคนไม่มีทักษะการใช้ถุงยางอนามัย อีกสามคนพอทำได้บ้างแต่ยังไม่ถูกขั้นตอน ผู้วิจัยจึงได้ทำการสาธิตอีกครั้งพร้อมกับให้ทุกคนฝึกปฏิบัติไปพร้อมๆกัน โดยปล่อยให้แต่ละคู่ฝึกต่อไปอีก 2-3 รอบ ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตการฝึกปฏิบัติอย่างใกล้ชิดและให้คำแนะนำไปด้วยทุกๆคู่ ชนกลุ่มน้อยชาวอาข่าสองคนจับคู่กันเองและทำไม่ได้เลยในเรื่องทักษะการใช้ถุงยางอนามัย ส่วนชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยงสามคนเข้ากลุ่มด้วยกันซึ่งหนึ่งในสามคนนั้นเคยผ่านการอบรมเรื่องเอดส์มีความรู้และมีทักษะการใช้ถุงยางอนามัยในเกณฑ์ค่อนข้างดี ส่วนคนไทยสองคนที่เหลือจับคู่กันและทำได้ในเกณฑ์ที่ดี

จากนั้นผู้วิจัยได้อธิบายให้ความรู้ถึงวิธีการดูวันหมดอายุ การเก็บรักษา จากการสังเกตบรรยากาศการมีส่วนร่วมในการฝึกปฏิบัติการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง พบว่า ทุกคนมีความตั้งใจในการฝึกปฏิบัติตลอดเวลา

ผู้วิจัยได้สรุปกิจกรรมทั้งหมด หลังจากที่ได้ดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถึงกิจกรรมทักษะการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ โดยผู้วิจัยได้กล่าวสรุปถึงพฤติกรรมที่ทำให้เอดส์แพร่ระบาดจากผู้อื่นมาถึงเราและจากเราไปสู่ผู้อื่น วิธีการที่ดีที่สุดจึงควรสวมถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์เพราะว่า การดูเพียงรูปร่างหน้าตาหรือรูปลักษณ์ภายนอกไม่สามารถบอกได้ว่ามีเชื้อเอดส์หรือไม่ คนที่มีเชื้อเอดส์มีทั้งที่แสดงอาการและบางคนไม่แสดงอาการ จึงต้องป้องกันตนเองไว้ก่อนเสมอ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้มอบถุงยางอนามัยให้ผู้นำกลุ่มไว้แจกจ่ายในสถานบริการน้ำมันจำนวน 1 กล่องๆละ 100 ชิ้นและมอบหนังสือ สูตรรักของ ช.ชาย หรือ ญ.หญิง รักเป็นทุกคนคนละ 1 เล่มไว้เพื่ออ่านหรือทบทวนวิธีการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง รวมทั้งเนื้อหาในการป้องกันการแพร่ระบาดของเอดส์

ก่อนปิดการจัดกิจกรรมผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบ ท่ามกลางอากาศที่หนาวเย็นและเวลาล่วงเลยมาจนดึกแล้ว

5.3 การให้ความรู้ที่ถูกต้อง

จากการเสนอประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของพนักงานที่เข้าร่วมกิจกรรมนั้น พบว่าในบางประเด็นยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องหรือต้องขยายความเพิ่มเติม ผู้วิจัยจึงได้อธิบายให้ความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องดังนี้

ประเด็นการใช้ถุงยางไม่ถูกวิธี สำหรับกลุ่มเป็นเรื่องที่สำคัญมากในการป้องกันเอดส์ เพราะกลุ่มมีความเข้าใจแล้วว่าเอดส์ป้องกันได้ด้วยการสวมถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ แต่การจะป้องกันเอดส์ให้ได้ผลร้อยเปอร์เซ็นต์นั้นจะต้องใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธี ความเสี่ยงจึงอยู่ที่การทำให้ถุงแตกหรือฉีกขาดหรือถุงยางอนามัยหลุดขณะร่วมเพศด้วย

ประเด็นเพื่อนชวนและอยากลอง ผู้วิจัยเห็นว่า การถูกเพื่อนชวนหรือการอยากรู้ อยากลองนั้นในที่สุดก็ต้องมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งเป็นกลไกธรรมชาติของร่างกายมนุษย์ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์ มีอายุระหว่าง 13-49 ปีนั้น จะมีความต้องการทางเพศสูงอยู่แล้วและ การมีความต้องการทางเพศก็ไม่ใช่เรื่องเสียหายหรือเป็นความผิดปกติแต่ประการใด แต่เมื่อมีความต้องการแล้ว จะต้องรู้จักการป้องกันอันตรายจากโรคภัยคือ “มหันตภัยจากเอดส์” โรคที่ไม่มียารักษาให้หายขาด เป็นแล้วตายเท่านั้น ขณะนี้ยังไม่มีทางเลือกอื่น จึงต้องป้องกันด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ลดความเสี่ยงจากการเที่ยวหญิงบริการด้วยทางเลือกอื่น เช่น การช่วยเหลือตัวเองด้วยการใช้มือหรือหากมีเพศสัมพันธ์ จะต้องป้องกันการติดเชื้อเอดส์ด้วยการสวมถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ เช่นเดียวกับประเด็นของการเที่ยวของสันติธรรม ที่เป็นแหล่งโสเภณีหรือหญิงบริการทางเพศโดยตรง ย่อมมีโอกาสที่จะมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการที่มีเชื้อเอดส์สูง จึงควรตระหนักไว้เสมอว่าจะป้องกันตนเองจากเอดส์ทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์

5.4 บรรยายภาคการจัดกิจกรรม

บรรยายภาคการจัดกิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบ่งเป็น 3 กลุ่มย่อยตามความสนิทสนมกัน สังเกตได้จากเมื่อมีการถกเถียงหรือซักถามกันเองในระหว่างดำเนินกิจกรรม แต่สุดท้ายกลุ่มก็มีความคิดเห็นที่สามารถสรุปร่วมกันได้ดี มีบางคนที่มาสมทบกับกลุ่มภายหลัง ซึ่งมีอาการมึนเมา ทำให้กลุ่มต้องระวังตัวมากขึ้น แต่ก็ไม่มีอุปสรรคแต่ประการใด

6. กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพนักงานสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 6

ข้อมูลทั่วไป สถานีบริการน้ำมันชื่อ เซ็นจูรี ออยล์ สาขาเชียงใหม่ ตั้งอยู่เลขที่ 86 ถนนศรีดอนไชย ต.ช้างคลาน อ.เมือง จ.เชียงใหม่ จัดกิจกรรมวันที่ 30 ตุลาคม 2542 ระหว่างเวลา 15.00-16.30น. สถานที่จัดกิจกรรมเป็นห้องทำงานของผู้จัดการและแผนกบัญชี ที่มีติดชิดและอากาศเย็นสบาย โดยการปูสื่อบนพื้น มีไฟฟ้าให้แสงสว่างเพียงพอ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 7 คน เป็นเพศชายจำนวน 2 คน เพศหญิงจำนวน 5 คนและมีสถานภาพโสดทุกคน เป็นชาวไทยพื้นราบทั้งหมด มาจากต่างจังหวัด 3 คน และอีก 4 คนมาจากอำเภอต่างๆ ของจังหวัดเชียงใหม่ อายุต่ำกว่า 18 ปี จำนวน 3 คน ส่วนที่เหลือ 4 คนมีอายุระหว่าง 18-22 ปี จบการศึกษาชั้นสูงสุด ม.3 จำนวน 2 คนและป.6 จำนวน 5 คน พนักงาน 2 คนพักบ้านพักของพนักงานที่ทางสถานีบริการน้ำมันจัดไว้ให้ ส่วนอีก 5 คนพักบ้านพักของตนเองหรือบ้านญาติ

อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมประกอบด้วย กระดาษปรีฟและปากกาเคมีใช้ในการเขียนประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงและการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ก่อนห็นขนาดโตกว่าหัวแม่มือเล็กน้อยจำนวนประมาณ 70-100 ก้อน ให้สำหรับวางให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงเมื่อต้องการลงความเห็นว่าเป็นพฤติกรรมใดมีความเสี่ยงมากหรือเสี่ยงน้อย ก่อนห็นมีข้อดีเพราะว่าสามารถปรับเปลี่ยนคะแนนได้อย่างสะดวกเพียงแค่อยับใส่เพิ่มลงไปหรือหยิบออกจากกองห็นที่ได้ลงคะแนนพฤติกรรมไว้แล้ว หุ่นจำลองอวัยวะเพศชายจำนวน 4 ชุด หุ่นจำลองอวัยวะเพศชายใช้สำหรับการฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้องวิธี ถุงยางอนามัยชนิดแจกฟรีจำนวน 100 ชิ้นใช้สำหรับการฝึกสวมและถอดกับหุ่นอวัยวะเพศชายและได้แจกจ่ายถุงยางอนามัยให้แก่พนักงานสถานีบริการน้ำมันที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน ถุงยางอนามัยเหล่านี้ผู้วิจัยได้ขอรับการสนับสนุนจากสำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10 เชียงใหม่ กระทรวงสาธารณสุข เป็นถุงยางอนามัยที่สามารถใช้งานได้จริงและใช้สำหรับแจกจ่ายแก่บุคคลทั่วไปเพื่อการป้องกันเอดส์ เกมรูปหัวใจจำนวน 1 ชุดๆละ 10 ชิ้น ใช้สำหรับกิจกรรมละลายพฤติกรรมและนำเข้าสู่บทเรียนเรื่องเอดส์ ทำด้วยกระดาษชาร์ตแข็ง เมื่อประกอบแล้วเสร็จจะได้เป็นรูปหัวใจ 5 ดวงแต่ละดวงมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 12 เซนติเมตรบนรูปหัวใจแต่ละดวง มีอักษรข้อความคำว่า ดำลง เลือด เพียงหุบ รักษาไม่หาย และโรคฮิต ซึ่งคำทั้งห้าคำดังกล่าวมีความหมายรวมกันแล้วแสดงถึงลักษณะอาการของเอดส์และความหมายเกี่ยวกับเอดส์

สื่อสำหรับการเผยแพร่ความรู้เรื่องเอดส์ได้แก่ หนังสือการ์ตูนเรื่อง “สูตรรักของช.ชาย” และเรื่อง “ญ.หญิง รักเป็น” ผลิตโดยชมรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตจังหวัดชลบุรีและ

โครงการรณรงค์ป้องกันเอดส์เขตภาคเหนือตอนบน มีลักษณะเป็นภาพสี่ กระดาษเคลือบมัน มีภาพการ์ตูนดำเนินเรื่องอย่างน่าสนใจ มีเนื้อหาสาระสำคัญคือ "ธรรมชาติของชายแท้ๆ อย่างเรา" "ถามตัวเองสักนิด...ก่อนคิดตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์" "ออกรบครั้งแรก...จะเป็นอย่างไร" "แผนรัก...แผนรบ" "ไม่เที่ยว..ไม่ยาก ถ้าตั้งใจจริง" "ขาประจำ ขาจร ไก่หลง สัมหล่น แบบนี้ ใครว่าปลอดภัยเอดส์" "คิด...คิดให้ดี ก่อนมี อะไรกับแฟน" "ถามใจเธอดูก่อน" "ดูยางอนามัย.. นึกบ่ใจ" "บีบปลาย...สวมสุดๆ...เสร็จแล้วถอด" "ข้อคิดเรื่องดูยาง" และ "ไกลยาเสพติด ไกลเอดส์" ผู้วิจัยได้แจกให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนภายหลังจากกิจกรรมเสร็จแล้วเพื่อให้นำกลับไปทบทวนที่บ้าน คนละ 1 เล่ม

ส่วนอุปกรณ์เสริมอื่นๆสำหรับเอื้ออำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศ ได้แก่ เสื่อปูน้ 2 ผืน ไฟฉาย 1 กระบอก กระดาษทิชชู 1-2 ม้วน สำหรับเช็ดทำความสะอาดมือที่เปื้อนสารเคลือบถุงยางอนามัยจากการฝึกปฏิบัติ ขนมอบเคียวได้แก่ ขนมอบเฟอร์ ถั่วโกโก้ มันฝรั่งทอด ถั่วกรีนนัทและขนมอื่นๆ จัดเตรียมไว้สำหรับให้พนักงานสถานีบริการรับประทานเป็นอาหารว่างระหว่างจัดกิจกรรม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้จัดเตรียม น้ำดื่มพร้อมน้ำแข็ง แก้วน้ำ กระติกน้ำแข็ง เป็นต้น

6.1 กิจกรรมการสร้างความตระหนักในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

ในกิจกรรมการสร้างความตระหนักในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนและรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การละลายพฤติกรรม ผู้วิจัยแนะนำตนเองแก่พนักงานสถานีบริการน้ำมันที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน โดยบอกชื่อผู้วิจัยและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมหลังจากนั้น ผู้วิจัยสอบถามข้อมูลของผู้เข้าร่วมกิจกรรมพร้อมจดบันทึกในประเด็น ชื่อ อายุ การศึกษา ภูมิลำเนา สถานภาพการแต่งงาน ตำแหน่งงานในสถานีบริการน้ำมัน สถานที่พัก ผู้วิจัยได้อ่านทบทวนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลของพนักงานทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมอีกหนึ่งรอบ ในขณะที่ขานชื่อและประวัติความเป็นมาของแต่ละคน บรรยากาศมีความคึกคักเฮฮา เพราะสมาชิกกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมได้รู้ว่าใครอายุมาก ใครอายุน้อยกว่ากัน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีบางคนที่มาทำงานใหม่ ๆ ซึ่งพนักงานยังไม่รู้จักคุ้นเคยกันมาก่อน จึงทำให้ได้มีโอกาสรู้จักกันมากขึ้น ก่อนจะเริ่มกิจกรรมการนำเข้าสู่บทเรียน ผู้วิจัยได้แจกขนมและน้ำดื่มแก่ทุกคน โดยได้เชิญชวนทุกคนให้มารับประทานขนมร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 การนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นตอนการนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการเล่นเกมต่อภาพหัวใจให้ได้เป็นคู่ๆ เนื่องจากจำนวนชิ้นกระดาษของเกมรูปหัวใจมี 10 ชิ้นแต่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีจำนวน 7 คน วิจัยจึงใช้วิธีเอากะดาษรูปหัวใจวางคละกันเป็นกองแล้วให้ทุกคนช่วยกันหาชิ้นส่วนที่อยู่ในกองมาต่อกันให้ได้เป็นรูปหัวใจที่ต่อกันได้แบบสนิทจำนวน 5 ดวง โดยมีเงื่อนไขว่าสามารถต่อกันได้เป็นรูปหัวใจและอ่านข้อความบนรูปหัวใจได้ ให้เวลา 1-2 นาที บรรยากาศของการร่วมกิจกรรมวุ่นวายพอสมควรต่างคนต่างหยิบแต่ถึงแม้จะดูวุ่นวายก็ถือว่าเป็นการสร้างความเป็นกันเองไม่มีพิธีรีตองมากมายและทำให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมภายในกลุ่ม เมื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมจับคู่หัวใจได้แล้วและวางเรียงกันบนเสื้อ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมบางคนอมยิ้ม บางคนหัวเราะเมื่ออ่านคำพูดที่เขียนไว้บนกระดาษรูปหัวใจ ผู้วิจัยจึงถามผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนพร้อมกันว่า “หัวใจแต่ละดวงที่ต่อได้อ่านว่าอย่างไร โดยให้อ่านพร้อมๆ กัน” หลังจากนั้นจึงถามข้อความบนรูปหัวใจมีความหมายอย่างไร ผู้วิจัยได้เชื่อมโยงข้อความบนรูปหัวใจทั้งหมดให้เข้าสู่ประเด็นเรื่องเอดส์

ขั้นตอนที่ 3 การระดมความคิดและประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ผู้วิจัยได้ใช้คำถามเป็นการเปิดประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงเป็นคำถามปลายเปิดว่า “ไปทำอะไรจึงเป็นเพียงหุบ” “ไปทำอะไรถึงจะกลายเป็นคุณด่าลงหรือเป็นโรคเอดส์” เป็นคำถามถึงเอดส์ความหมายเปรียบเทียบกับพลีลงไปไม่ทำให้ต้นไม้ตายและไปทำอะไรจึงเป็นโรคเอดส์ผิวแห้งดำ จากคำถามที่ไม่ได้ถามตรงๆ ว่า “การกระทำหรือพฤติกรรมใดที่จะทำให้เราติดเอดส์ได้บ้าง แต่เป็นการถามจากการเปรียบเกี่ยวกับเอดส์ทำให้กลุ่มหัวเราะขบขัน จึงเป็นการเริ่มต้นที่ทำให้บรรยากาศสนุกสนาน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมช่วยกันตอบพฤติกรรมที่เป็นสาเหตุทำให้ติดเอดส์ 2 พฤติกรรม คือ การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่สวมถุงยาง การใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน จากนั้นผู้วิจัยจึงได้ถามต่อว่า “ใครเห็นว่ามี การกระทำอย่างอื่นอีกที่ทำให้ติดเอดส์” สมาชิกในกลุ่มเริ่มพูดและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงอีกหลายประเด็น เมื่อมีคนแสดงความคิดเห็นมากขึ้น ผู้วิจัยจึงให้ตัวแทนสมาชิกภายในกลุ่มคนใดคนหนึ่งช่วยเขียนประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่เพื่อนๆ เสนอมาลงในกระดาษปฐพี คนที่อาสาเขียนประเด็นของพฤติกรรมเสี่ยงมีตำแหน่งเป็นหัวหน้ากะหรือผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลการขายน้ำมันที่หัวจ่ายน้ำมันและเก็บเงินจากการขายน้ำมันให้กับแผนกการเงินอีกครั้ง บรรยากาศของการระดมความคิดเห็นมีมากขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งได้พฤติกรรมเสี่ยง 21 ประเด็น

ขั้นตอนที่ 4 การให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ เมื่อกลุ่มได้สรุปร่วมกันและมีความเห็นร่วมกันว่าไม่มีประเด็นความเสี่ยงเพิ่มเติมอีกแล้ว ผู้วิจัยให้สมาชิกกลุ่มทุกคนช่วยกันพิจารณาว่าพฤติกรรมใดบ้างที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์มากที่สุด ถ้าเสี่ยงมากที่สุดให้คะแนนเต็ม 10 คะแนน ส่วนพฤติกรรมอื่นๆ ที่มีความเสี่ยงลดหลั่นลงมาก็ให้คะแนนลดลงตามลำดับ จนถึงพฤติกรรมที่กลุ่มคิดว่าไม่เสี่ยงเลยจึงให้คะแนนเป็น 0 คะแนน จากนั้นกลุ่มได้ร่วมกันให้คะแนนโดยช่วยกันวางก้อนหินแทนค่าคะแนน ก้อนหิน 1 ก้อนมีค่า 1 คะแนน วิธีการวางคะแนนกลุ่มนี้จะพิจารณาร่วมกันเป็นข้อๆ และสมาชิกแต่ละคนค่อนข้างรับรู้ได้ดีและเข้าใจได้ง่ายเมื่อผู้วิจัยอธิบายวิธีการให้น้ำหนักของพฤติกรรมเสี่ยง ผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันวิเคราะห์ความเสี่ยงร่วมกันทยอยให้คะแนนจนครบทุกข้อ ในระหว่างนี้ผู้วิจัยได้บันทึกการให้คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มไว้แล้ว ในการให้คะแนนสำหรับขั้นตอนนี้ผู้วิจัยไม่ได้กำหนดเวลาแล้วเสร็จคงปล่อยให้กลุ่มช่วยกันปรับเปลี่ยนคะแนนจนเป็นที่พอใจแล้ว จากนั้นผู้วิจัยจึงร่วมสรุปคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงพร้อมทั้งประเมินเหตุผลที่กลุ่มให้คะแนนที่ละพฤติกรรมจนครบทุกพฤติกรรม หลังจากนั้นผู้วิจัยได้อธิบาย ให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับโอกาสของการกระทำนั้นๆ ที่จะนำไปสู่การไปเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ถูกต้องและเป็นเหตุเป็นผลทางวิชาการมากขึ้น ทุกพฤติกรรมมีการเปลี่ยนแปลงคะแนนซึ่งการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และการให้น้ำหนัก มีรายละเอียดในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แสดงผลการให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ด้วย
กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพนักงานในสถานบริการน้ำมัน แห่งที่ 6

ลำดับที่	พฤติกรรมเสี่ยง	จำนวนประเด็น		คะแนนความเสี่ยง	
		ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1	ใช้เข็มฉีดยาเสพติด	/	/	0	9
2	มีเพศ-สัมพันธ์ทางเพศ	/	/	0	10
3	ไม่ใช้ถุงยางอนามัย	/	/	4	6
4	ใช้ถุงยางแล้วไม่สนุก	/	/	0	3
5	รับเลือด เกิดอุบัติเหตุ	/	/	5	3
6	โรคจิตใช้เข็มฉีดยา	/	/	3	0
7	กินยากระตุ้นเพศ	/	/	3	1
8	ดื่มสุรามึนเมา	x	/	0	3
9	คู่วิถีโอ-หนังสือลามก-แอบดูชาวบ้านร่วมเพศ	x	/	0	1
10	ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์	x	/	0	1
11	การถูกล่อลวงไปข่มขืน	x	/	0	1
12	ขาดจรรยาบรรณ(ครูข่มขืนเด็กนักเรียน)	x	/	0	1
13	ฝรั่งน้ำกาม	x	/	0	1
14	รักร่วมเพศ(ประเทือง)	x	/	0	5
15	สามีออกเที่ยวตอนกลางคืน	x	/	8	7
16	จากแม่สู่ลูก	x	/	10	8
17	ไม่ตรวจเลือดก่อนแต่งงาน	x	/	0	4
18	ไปเป็นโสเภณี(ชายและหญิง)	x	/	5	8
19	ความยากจน	x	/	0	2
20	อยากรู้ อยากลอง	x	/	4	6
21	มีสถานเริงรมย์	x	/	0	2
รวม		7	21	42	82

/ = มีประเด็นของพฤติกรรมเสี่ยง

x = ยังไม่มีประเด็นพฤติกรรมเสี่ยง

ก่อน = หมายถึง การเริ่มต้นกิจกรรมกลุ่มในแต่ละหัวข้อ หลัง = หมายถึง เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมกลุ่มในแต่ละหัวข้อ

การอธิบายความเข้าใจในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของพนักงานสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงแห่งที่ 6 พิจารณาจากตารางที่ 9 มีบางประเด็นที่พนักงานเข้าใจและให้เหตุผลเพิ่มเติมคือ

ประเด็นความยากจน หมายถึงการขาดแคลนเงินที่จะนำมาใช้จ่ายในครอบครัว จึงต้องให้ลูกสาวมาขายตัวเป็นโสเภณีเพื่อหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว ความยากจนจึงปัญหาลังคมที่ทำให้ต้องเป็นโสเภณีและต้องเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ประเด็นไม่ใช้ถุงยางอนามัย หมายถึงในการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย ทำให้มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ส่วนประเด็นของการใช้ถุงยางอนามัยแล้วไม่สนุกจึงไม่ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการ หรือหญิงอื่นเป็นความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์อย่างแน่นอน

ประเด็นสามีออกเที่ยวกลางคืนนั้นหากสามีไปเที่ยวหญิงบริการแล้วไม่ใช้ถุงยางอนามัยขณะมีเพศสัมพันธ์จะทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์และเมื่อสามีเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์แล้วจะนำเชื้อเอชไอวี/เอดส์มาแพร่เชื้อให้ภรรยาและเกิดประเด็นเสี่ยงคือการติดจากแม่สู่ลูก สำหรับประเด็นการไม่ตรวจเลือดก่อนแต่งงาน กลุ่มเข้าใจว่าเป็นความเสี่ยงเนื่องจากการแต่งงานเมื่อใช้ชีวิตคู่ร่วมกันแล้ว มักจะมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันและกันและไม่มี ความจำเป็นต้องใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ ดังนั้นถ้าการเริ่มต้นชีวิตครอบครัวด้วยการไม่ทราบว่าทั้งคู่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์มาก่อนหรือไม่ จึงถือว่าเป็นความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

จากตารางที่ 9 จะเห็นว่า เมื่อเริ่มต้นการจัดกิจกรรมสมาชิกของกลุ่มได้ช่วยกันคิดและเสนอประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ 7 ประเด็นได้แก่ ให้เข็มฉีดยาเสพติด มั่วเพศ-สำส่อนทางเพศ ไม่ใช้ถุงยางอนามัย ใช้ถุงยางแล้วไม่สนุก รับเลือด-เกิดอุบัติเหตุ

เมื่อผู้วิจัยใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้กลุ่มช่วยกันคิดเพิ่มเติม กลุ่มสามารถเสนอประเด็นเพิ่มขึ้นอีกถึง 14 ประเด็นได้แก่ ต้มสุราเมึนเมา ดูวิดีโอ-หนังสือลามก-แอบดูชาวบ้านร่วมเพศ รู้เท่าไม่ถึงการณ์ การถูกล่อลวงไปข่มขืน ขาดจรรยาบรรณ(ครูชมชื่นเด็กนักเรียน) ฝรั่งบ้ากาม รักร่วมเพศ(ประเทือง) สามีออกเที่ยวตอนกลางคืน จากแม่สู่ลูก ไม่ตรวจเลือดก่อนแต่งงาน ไปเป็นโสเภณี(ชายและหญิง) ความยากจน อยากรู้ อยากลอง มีสถานเริงรมย์

เมื่อพิจารณาจากค่าคะแนนระยะแรก ที่เป็ความรู้เดิมของพนักงานจากตารางที่ 9 พบว่า ระดับความเสี่ยงมากมี 2 พฤติกรรมคือให้เข็มฉีดยาเสพติด มั่วเพศ-สำส่อนทางเพศ

ระดับความเสี่ยงปานกลางมี 4 พฤติกรรมคือ ไม่ใช้ถุงยางอนามัย รับเลือด-เกิดอุบัติเหตุ ระดับความเสี่ยงน้อยมี 7 พฤติกรรมคือ โรคจิตใช้เข็มฉีดยา กินยากระตุ้นเพศ ดื่มสุรามึนเมา ดูวิดีโอ หนังสือลามก แอบดูชาวบ้านร่วมเพศ การถูกล่อลวงไปข่มขืน ขาดจรรยาบรรณ (ครูข่มขืนเด็กนักเรียน) และพฤติกรรมในระดับไม่เสี่ยงเลยมี 8 พฤติกรรมคือ ใช้เข็มฉีดยาเสพติด มั่วเพศ-สำส่อนทางเพศ ใช้ถุงยางแล้วไม่สนุก ฝรั่งบำกาม รักร่วมเพศ(ประเทือง) ไม่ตรวจเลือดก่อนแต่งงาน ความยากจนและการมีสถานเริงรมย์

ระดับความเสี่ยงของช่วงหลังเมื่อผ่านการสรุปความเข้าใจในพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ถูกต้องแล้วพบว่า ระดับความเสี่ยงมากเพิ่มเป็น 5 พฤติกรรมคือ ใช้เข็มฉีดยาเสพติด สำส่อนทางเพศ มั่วเพศ สามีออกเที่ยวตอนกลางคืน จากแม่สู่ลูก ไปเป็นโสเภณี(ชายและหญิง) ระดับความเสี่ยงปานกลางมีจำนวนเท่าเดิม 4 พฤติกรรมคือ ไม่ใช้ถุงยางอนามัย รักร่วมเพศ(ประเทือง) ไม่ตรวจเลือดก่อนแต่งงาน อยากรู้ อยากลอง ระดับความเสี่ยงน้อยเพิ่มขึ้นเป็น 4 พฤติกรรมคือ ใช้ถุงยางแล้วไม่สนุก รับเลือด-เกิดอุบัติเหตุ ความยากจน มีสถานเริงรมย์และพฤติกรรมในระดับไม่เสี่ยงเลยลดลงเหลือ 8 พฤติกรรมคือ โรคจิตใช้เข็มฉีดยา กินยากระตุ้นเพศ ดื่มสุรามึนเมา ดูวิดีโอ หนังสือลามก แอบดูชาวบ้านร่วมเพศ ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ การถูกล่อลวงไปข่มขืน ฝรั่งบำกาม ขาดจรรยาบรรณ(ครูข่มขืนเด็กนักเรียน)

จากตารางที่ 9 จะเห็นว่าค่าคะแนนรวมของพนักงานสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 6 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมากจาก 42 เป็น 82 คะแนน โดยพฤติกรรมเสี่ยงที่กลุ่มให้คะแนนเพิ่มขึ้นจาก 0 เป็น 10 คะแนนคือ การมั่วเพศ สำส่อนทางเพศ ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ถูกต้อง รองลงมาเป็นพฤติกรรม การใช้เข็มฉีดยาเสพติดมี 9 คะแนนและการติดจากแม่สู่ลูกมีคะแนนลดลงจาก 10 เป็น 8 คะแนน เนื่องจากกลุ่มบอกว่าการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ไม่ได้แพร่กระจายออกไปในวงกว้าง พฤติกรรมสามีออกเที่ยวกลางคืนมี 7 คะแนน ส่วนการไม่ใช้ถุงยางอนามัยนั้นกลุ่มให้คะแนนความเสี่ยงเพิ่มขึ้นจาก 4 เป็น 6 คะแนน

เมื่อพิจารณาการปรับเปลี่ยนคะแนนของพฤติกรรมเสี่ยงในรูปของระดับความเสี่ยงขึ้นต่างๆระหว่างการให้คะแนนครั้งแรกกับครั้งหลังจากตารางที่ 9 พบว่ามี 6 รูปแบบคือ

- 1) การเปลี่ยนเพิ่มขึ้นจากระดับไม่มีความเสี่ยงเลยเป็นเสี่ยงมากได้แก่ การไม่ตรวจเลือดก่อนแต่งงาน ใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน และพฤติกรรมมั่วเพศ/สำส่อนทางเพศ
- 2) การเปลี่ยนระดับเพิ่มขึ้นจากไม่เสี่ยงเลยเป็นเสี่ยงปานกลางได้แก่ รักร่วมเพศ

3) การเปลี่ยนระดับเพิ่มขึ้นจากเสียงปานกลางเป็นเสียงมากได้แก่ การไปเป็น โสเภณีขายตัว

4) การเปลี่ยนระดับเพิ่มขึ้นจากไม่เสียงเลยเป็นเสียงน้อยได้แก่ การใช้ถุงยางอนามัย ใช้แล้วไม่สนุก ความยากจน และการมีสถานเริงรมย์มากทำให้มีโอกาสไปเที่ยวมาก

5) การเปลี่ยนระดับลดลงจากเสียงปานกลางเป็นเสียงน้อยได้แก่ การรับเลือด

6) การเปลี่ยนระดับลดลงจากเสียงเล็กน้อยเป็นไม่เสียงเลย ได้แก่ โรคจิตใช้เข็มฉีดยา

การพิจารณาในภาพรวมเปรียบเทียบการให้คะแนนระหว่างก่อนและหลังการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่ได้กลุ่มร่วมกันลงความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์นั้น จะเห็นว่า กลุ่มสามารถให้คะแนนได้อย่างน่าสนใจและใกล้เคียงกับข้อเท็จจริง มีประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงที่หลากหลาย แสดงถึงการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและมีการแลกเปลี่ยนกันมาก แต่ก็มีประเด็นที่น่าพิจารณาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่ใช้ถุงยางอนามัยที่ความเสี่ยงเป็นระดับปานกลางและการใช้ถุงยางแล้วไม่สนุกความเสี่ยงอยู่ในระดับเสียงน้อย เป็นประเด็นที่จะต้องนำมาเป็นข้อเสนอแนะเพื่อหาทางเปลี่ยนแปลงทัศนคติเพื่อการป้องกันเอดส์บรรลุผลต่อไป

ภาพที่ 6 แสดงภาพพนักงานในสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 6 ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

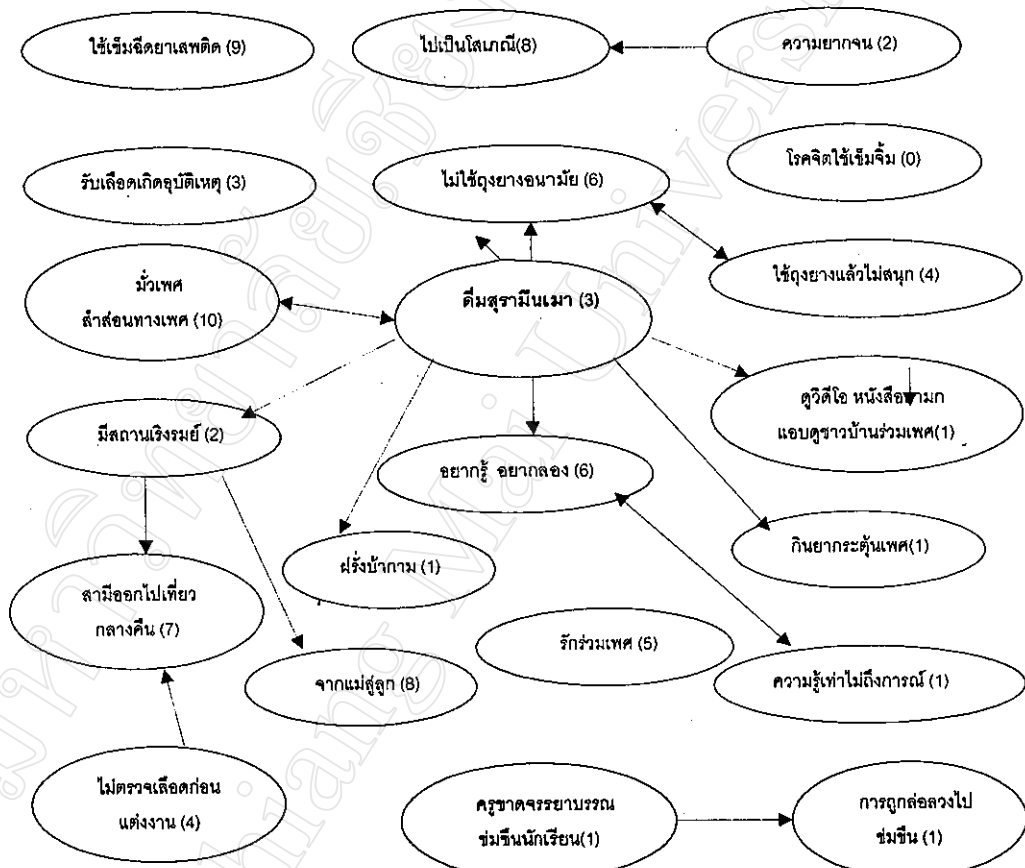
ขั้นตอนที่ 5 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อ เอชไอวี/เอดส์ หลังจากที่ถูกกลุ่มได้ให้คำแนะนำพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์และสรุปคำแนะนำกับผู้วิจัยแล้ว จึงให้กลุ่มได้เสนอความคิดเห็นร่วมกันถึงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมต่างๆ ที่กลุ่มได้มีความคิดเห็นแล้วว่านำไปสู่การติดเชื้อเอดส์ โดยการลากเส้นแสดงความสัมพันธ์กันในแต่ละพฤติกรรมและใช้หัวลูกศรแสดงทิศทางการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหลังอย่างต่อเนื่อง บรรยายภาศในขณะนั้นพบว่า พนักงานเพศหญิงเป็นผู้ลากเส้นแสดงความสัมพันธ์เมื่อเพื่อนๆ เสนอความคิดเห็น มีพนักงานชายบางคนที่ไม่ลากเส้นสลับกับเพศหญิงเป็นระยะๆ ตามที่ตนเห็นว่าพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กัน หลังจากสมาชิกในกลุ่มได้ร่วมกันลากเส้นแสดงความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์เสร็จแล้ว ผู้วิจัยจึงสรุปร่วมกับกลุ่มอีกครั้งพร้อมทั้งได้อธิบายทบทวนถึงความสัมพันธ์ของแต่ละพฤติกรรมให้กลุ่มตระหนักถึงพฤติกรรมที่ทำให้ได้รับเชื้อเอดส์มีทั้งพฤติกรรมที่เกิดโดยตรงและพฤติกรรมที่เกิดโดยอ้อม ซึ่งรายละเอียดและผลงานการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของพนักงานในสถานี บริการแห่งที่ 6 ดังในแผนภูมิที่ 8

แผนภูมิที่ 8 แสดงความเข้าใจของกลุ่มเกี่ยวกับการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรม

เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบ

มีส่วนร่วมของพนักงานในสถานบริการน้ำมัน แห่งที่ 6

ตัวเลขในวงเล็บ() แสดงค่าคะแนนความเสี่ยงที่สมาชิกกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมลงความเห็นให้คะแนน จากคะแนนความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์มากที่สุด 10 คะแนนและ
น้อยที่สุดไม่เสี่ยงเลยให้ 0 คะแนน

จากแผนภูมิที่ 8 พนักงานสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 6 ได้เสนอการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงเป็น 3 กลุ่มคือ พฤติกรรมเดี่ยวได้แก่ การรับเลือดจากการเกิดอุบัติเหตุ โรคจิตใช้เข็มฉี้มและการใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน ซึ่งได้คะแนนความเสี่ยงสูงมาก พฤติกรรมที่สัมพันธ์กันเล็กน้อยได้แก่ ปัญหาจากความยากจน ทำให้ต้องไปเป็นโสเภณี พฤติกรรมเสี่ยงที่เชื่อมโยงอย่างกว้างขวางโดยมีพฤติกรรมหลักคือ การดื่มสุรามึนเมา ก่อให้เกิดพฤติกรรมการมั่วเพศ ส่าสอนทางเพศ เที่ยวสถานเริงรมย์ สามีเที่ยวนอกบ้านทำให้ภรรยาติดเชื้อติดไปถึงลูกในครรภ์หรือไม่มีการตรวจเลือดก่อนแต่งงาน ไม่ใช้ถุงยางอนามัยเพราะว่าใช้แล้วไม่สนุกหรือเกิดการอยากรู้ อยากลอง จึงรู้เท่าไม่ถึงการณ์และถูกหลอกลวงไปชมชื่น กิน

ยากระตุ้นเพศ คู่มือลามกกระตุ้นเพศและชาวต่างชาติที่มีเมมาสุราแล้วมักมีพฤติกรรม
รักร่วมเพศตามมา

6.2 การฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อ เอชไอวี/เอดส์

หลังจากที่กลุ่มได้ร่วมกันสรุปความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อ
การติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์แล้ว ผู้วิจัยได้ใช้คำถามเพื่อนำเข้าสู่ประเด็นของการป้องกันเอดส์ “เรา
จะป้องกันเอดส์ได้อย่างไร” สมาชิกกลุ่มคนหนึ่งเป็นเพศหญิงตอบว่า “ไม่เป็นคนใจง่าย” หลัง
จากนั้นผู้วิจัยได้ใช้คำถามต่อว่า “เราเป็นหญิงไม่ใจง่ายแล้วถ้าเป็นเพศชายล่ะจะทำอย่างไร”
ผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นเพศชายตอบว่า “ใช้ถุงยางอนามัย” ผู้วิจัยจึงถามถึงวิธีการใช้ถุงยาง
อนามัยที่ถูกต้องเพื่อป้องกันเอดส์ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเพศหญิงมีท่าที่ยิ้มอายๆ ผู้วิจัยจึงให้ผู้เข้า
ร่วมกิจกรรมเพศชายลงสาธิตการใช้ถุงยางกับหุ่นจำลองอวัยวะเพศชายแต่ไม่กล้าสาธิต
เพราะถูกสาว ๆ พุดหยอกล้อ เมื่อไม่มีผู้สาธิตการใช้ถุงยางอนามัยผู้วิจัยจึงแจกถุงยางอนามัย
ให้คนละหนึ่งชิ้นพร้อมหุ่นจำลองอวัยวะเพศชายเพื่อให้จับคู่กันฝึกปฏิบัติ โดยผู้วิจัยสาธิตให้ดู
หนึ่งรอบต่อจากนั้นจึงให้ทุกคนลงฝึกปฏิบัติ ผู้วิจัยสังเกตแต่ละคู่ที่ฝึกทำไม่ถูกซึ่งอาจจะเนื่อง
มาจากเป็นเพศหญิงและไม่เคยใช้ถุงยางอนามัย บรรยายากสับสนกลืนเป็นระยะๆ มีการพุด
หยอกล้อกันระหว่างกลุ่มผู้ชายและกลุ่มผู้หญิง ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตการฝึกปฏิบัติอย่างใกล้ชิดและ
ให้คำแนะนำไปด้วยทุก ๆ คู่

ในระหว่างการสาธิตการฝึกปฏิบัติการใช้ถุงยางอนามัยสังเกตว่ามีพนักงานหญิงที่
เข้าร่วมกิจกรรมไม่เจินอายหรือลุกหนีไปไหนเมื่อมีการสาธิตการใช้ถุงยางอนามัยกับหุ่นจำลอง
อวัยวะเพศชาย ผู้วิจัยได้ประเมินความคิดเห็นเรื่องเพศหญิงพกพาถุงยางอนามัยติดตัวเพื่อ
ป้องกันตนเองหากต้องเจอสภาวะคับขันต้องใช้ พวกเธอบางคนบอกว่าไม่อายแต่บางคนบอก
ว่าเป็นเรื่องน่าอายมากหากมีคนพบถุงยางอนามัยในกระเป๋าเธอ จากคำตอบดังกล่าวทำให้
ประเมินได้ว่าเพศหญิงมีค่านิยมและความเชื่อที่ผิดๆเกี่ยวกับการพกถุงยางอนามัย ผู้วิจัยได้
อธิบายว่า “หากเราไม่พกแล้วมีเหตุการณ์ที่ต้องมีเพศสัมพันธ์เรารู้ได้อย่างไรว่าคนที่เรามีเพศ
สัมพันธ์กับเราไม่เป็นเอดส์” ซึ่งการมีเพศสัมพันธ์ครั้งเดียวก็ติดได้ หลังจากที่ได้พูดคุยกับกลุ่ม
ผู้หญิงแล้วผู้วิจัยได้บรรยายให้ความรู้ถึงวิธีการดูวันหมดอายุ การเก็บรักษาถุงยางอนามัยไม่
ให้เสื่อมคุณภาพ

ผู้วิจัยได้สรุปกิจกรรมทั้งหมดหลังจากที่ได้ดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถึงกิจกรรมทักษะการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ โดยผู้วิจัยได้กล่าวสรุปถึงพฤติกรรมที่ทำให้เอดส์แพร่ระบาดจากผู้อื่นมาถึงเราและจากเราไปสู่ผู้อื่น วิธีการที่ดีที่สุดจึงควรสวมถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์และทุกคนก็รู้แล้วว่าเอดส์ติดต่อทางการมีเพศสัมพันธ์ การดูเพียงรูปร่างหน้าตาหรือรูปลักษณ์ภายนอกไม่สามารถบอกได้ว่ามีเชื้อเอดส์หรือไม่ จึงต้องป้องกันตนเองไว้ก่อนเสมอ โดยเฉพาะกลุ่มเพศหญิงการพกถุงยางอนามัยติดตัวถือว่าเป็นการป้องกันตนเองจากเอดส์ได้ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้มอบถุงยางอนามัยให้หัวหน้าแผนกไว้แจกจ่ายให้เพื่อนๆในสถานบริการน้ำมันจำนวน 1 กล่องๆ ละ 100 ชิ้นและมอบหนังสือ สุนทรภพของ ช.ชายให้แก่พนักงานเพศชายและญ.หญิง รักเป็นให้แก่พนักงานเพศหญิงคนละ 1 เล่มไว้เพื่ออ่านหรือทบทวนวิธีการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง รวมทั้งเนื้อหาในการป้องกันการแพร่ระบาดของเอดส์ ก่อนปิดการจัดกิจกรรมผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมและมีความตั้งใจในการร่วมกิจกรรมตลอดเวลา

6.3 การให้ความรู้ที่ถูกต้อง

จากการเสนอประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของพนักงานที่เข้าร่วมกิจกรรมนั้น พบว่าในบางประเด็นยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ผู้วิจัยจึงได้อธิบายให้ความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง ดังนี้

ประเด็นการใช้ถุงยางอนามัยแล้วไม่สนุกและประเด็นการไม่ใช้ถุงยางอนามัย มีความสอดคล้องกันและเป็นเหตุผลซึ่งกันและกันคือ เมื่อใช้แล้วไม่สนุกจึงไม่ใช้ถุงยางอนามัย จึงเป็นความเสี่ยงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ การใช้ถุงยางแล้วไม่สนุกนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นความรู้สึกที่เกิดจากความไม่คุ้นเคยเท่านั้น เพราะว่าถ้าหากใช้บ่อยๆก็จะเกิดความเคยชินจนเป็นเรื่องปกติในการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ ถ้าต้องการความรู้สึกที่บางเบาก็สามารถเลือกซื้อได้ตามร้านค้าทั่วไป แต่ถ้าเป็นของที่แจกฟรีจากกระทรวงสาธารณสุขก็จะให้ความรู้สึกที่หนาแน่น มั่นใจไปอีกแบบ แต่อย่างไรก็ตาม ทุกคนจะต้องฝึกฝนการใช้ถุงยางอนามัยให้เกิดความเคยชินและใช้ถุงยางอนามัยอย่างมั่นใจว่าจะช่วยป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นการไม่ตรวจเลือดก่อนแต่งงาน ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะว่าการแต่งงานอยู่กินกันฉันสามีภรรยาจะต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เมื่อเริ่มต้นด้วยการตรวจเลือดเพื่อพิสูจน์ว่าทั้งคู่ไม่มีเชื้อเอดส์ ก็จะมีเพศสัมพันธ์กันอย่างปลอดภัยโดยไม่

ต้องหวาดระแวงซึ่งกันและกันและลูกที่เกิดมาก็จะปลอดภัยจากเอดส์ แต่ถ้าตรวจพบว่าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีเชื้อเอดส์แต่ทั้งคู่ยังรักกันและต้องการที่จะแต่งงานอยู่กินด้วยกัน ก็สามารถทำได้ แต่ต้องมีการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการติดเชื้อให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้นการตรวจเลือดก่อนแต่งงานจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

ประเด็นที่กลุ่มเสนอมาเกี่ยวกับการที่สามีออกเที่ยวกลางคืนนั้น ที่จริงแล้วการเที่ยวผู้หญิงบริการไม่ว่ากลางวันหรือกลางคืนก็เป็นความเสี่ยงต่อการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ทั้งสิ้น ดังนั้นคุณแม่บ้านทั้งหลายหรือพนักงานหญิงที่มีสามีทุกคน ควรที่จะต้องกล่าวพูดเรื่องการป้องกันเอดส์กับสามีเพราะว่า หากมีความผิดพลาดสามีเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์เมื่อใดแล้วจะต้องแพร่เชื้อเอดส์ให้แก่ภรรยาอย่างแน่นอนและมีการแพร่เชื้อต่อไปยังลูกที่อยู่ในท้องอีกทอดหนึ่ง ทำให้เด็กที่เกิดมาต้องรับกรรมที่พ่อแม่เป็นผู้ถ่ายทอดให้อย่างไม่ตั้งใจ จึงขอให้ภรรยาเข้มงวดต่อสามีตนเอง และให้เขารู้ซึ่งถึงภัยของเอดส์และมีความตระหนักรู้ในการป้องกันเอดส์ ให้สามีใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์กับหญิงอื่น

ความยากจนนำไปสู่การติดเอดส์ได้และความยากจนเป็นวิถีชีวิตของคนไม่ได้เป็นพฤติกรรม ปัจจุบันความหมายของชีวิตของคนส่วนใหญ่คือเงิน เงินบันดาลได้ทุกอย่าง การทำงานเพื่อให้ได้เงินมีหลายอย่างมีทั้งงานสุจริต งานผิดกฎหมาย งานผิดศีลธรรม งานที่สังคมรังเกียจ การที่ผู้หญิงมีอาชีพขายบริการทางเพศหรือเราเรียกกันทั่วไปว่า "โสเภณี" นั้นเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่ทำให้มีรายได้มาจุนเจือตนเองและครอบครัว การมีอาชีพขายบริการทางเพศเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้กับการที่ต้องมีเพศสัมพันธ์กับคนหลายคน หากหญิงขายบริการทางเพศรู้จักการป้องกันตนเองจากโรคทางเพศสัมพันธ์โดยการให้คู่นอนหรือลูกค้าสวมถุงยางอนามัยทุกคนที่จะมีเพศสัมพันธ์กับตนเองได้จะเป็นการดี แต่จะสามารถปฏิเสธการไม่ใช้ถุงยางอนามัยได้กับลูกค้าได้ทุกคนหรือไม่ ผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการทางเพศจึงมีโอกาสติดเอดส์สูงมาก ทางที่ดีควรหาอาชีพอื่นทำดีกว่าถึงแม้ว่างานใหม่มีรายได้ไม่มากแต่ดีกว่ามีอาชีพที่เสี่ยงติดเอดส์และโรคทางเพศสัมพันธ์ ที่อาจจะทำให้เสียชีวิตก่อนวัยอันควร

6.4 บรรยาการการจัดกิจกรรม

บรรยาการการจัดกิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนมากยอมรับหัวหน้าแผนก ที่มีการศึกษาจบชั้น ปวส. เป็นเพศหญิงให้เป็นหัวหน้ากลุ่มและสมาชิกส่วนมากเป็นเพศหญิง ทำให้การดำเนินกิจกรรมสนุกสนานเป็นกันเอง ในบรรยาการที่เป็นผู้หญิงนำกลุ่มทำให้ผู้ชาย 2 คน พูดหรือแสดงออกไม่มากนัก ข้อคิดเห็นส่วนใหญ่จึงเป็นมุมมองของผู้หญิง

7. กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพนักงานสถานีบริการน้ำมันแห่งที่ 7

ข้อมูลทั่วไป สถานีบริการน้ำมันชื่อ อนุรักษ์ ทรานสปอร์ต ตั้งอยู่เลขที่ 229 ถนนมหิดล ต.ช้างคลาน อ.เมือง จ.เชียงใหม่ จัดกิจกรรมวันที่ 5 พฤศจิกายน 2542 เวลา 18.00-19.30 น. สถานที่จัดกิจกรรมใช้พื้นที่บริเวณแผนกเปลี่ยนถ่ายน้ำมันเครื่อง มีหลังคาและไฟฟ้าให้ความสว่างเพียงพอ ด้านหลังจากแผนกเปลี่ยนถ่ายน้ำมันเครื่องเล็กงาน ตั้งแต่เวลา 17.00 น.ไปแล้ว บริเวณดังกล่าวจะไม่ได้ใช้ประโยชน์อีก หากไม่มีการจัดกิจกรรมอะไรพื้นที่บริเวณนี้จะปิดไฟมืดสนิท ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 6 คน เป็นเพศชายทั้งหมด มีสถานภาพโสดทุกคน เป็นชาวไทยพื้นราบ 3 คน โดย 2 คนเป็นคนต่างจังหวัดและอีกหนึ่งคนที่เหลือเป็นชาวอำเภอฝาง เชียงใหม่ ส่วนที่เหลือเป็นชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยง 3 คน อายุต่ำกว่า 18 ปี จำนวน 1 คนอายุ 18-22 ปี จำนวน 4 คนและอายุ 28 ปีจำนวน 1 คน การศึกษาจบชั้น ป.6 จำนวน 4 คน จบชั้น ม.3 จำนวน 1 คนและจบระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือ ปวช.จำนวน 1 คน พักอาศัยในบ้านพักของพนักงานที่ทางสถานีบริการน้ำมันจัดไว้ให้จำนวน 4 คนและพักในบ้านพักในเมืองเชียงใหม่ จำนวน 2 คน

อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมประกอบด้วย กระดาษปูลูฟและปากกาเคมี จำนวน 3 สีๆ ละ 1 แท่ง ก้อนหินขนาดโตกว่าหัวแม่มือเล็กน้อยจำนวนประมาณ 70-100 ก้อน ให้สำหรับวางให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงเมื่อต้องการลงความเห็นว่าคุณพฤติกรรมใดมีความเสี่ยงมากหรือเสี่ยงน้อย การใช้ก้อนหินให้ค่าคะแนนมีข้อดีเพราะว่าสามารถปรับเปลี่ยนคะแนนได้อย่างสะดวกเพียงแค่หยิบใส่เพิ่มลงไปหรือหยิบออกจากกองหินที่ได้ลงคะแนนพฤติกรรมไว้แล้ว หุ่นจำลองอวัยวะเพศชายจำนวน 4 ชุด หุ่นจำลองอวัยวะเพศชายใช้สำหรับการฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกวิธี ถุงยางอนามัยชนิดแจกฟรีจำนวน 100 ชิ้นใช้สำหรับการฝึกสวมและถอดกับหุ่นอวัยวะเพศชาย และได้แจกจ่ายถุงยางอนามัยให้แก่พนักงานสถานีบริการน้ำมันที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน ถุงยางอนามัยเหล่านี้ผู้วิจัยได้ขอรับการสนับสนุนจากสำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10 เชียงใหม่ กระทรวงสาธารณสุข เป็นถุงยางอนามัยที่สามารถใช้งานได้จริงและใช้สำหรับแจกจ่ายแก่บุคคลทั่วไปเพื่อการป้องกันเอดส์ เกมรูปหัวใจจำนวน 1 ชุดๆ ละ 10 ชิ้น ใช้สำหรับกิจกรรมละลายพฤติกรรมและนำเข้าสู่บทเรียนเรื่องเอดส์ ทำด้วยกระดาษชาร์ตแข็ง เมื่อประกอบเสร็จแล้วจะได้เป็นรูปหัวใจ 5 ดวงแต่ละดวงมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 12 เซนติเมตร บนรูปหัวใจแต่ละดวง มีอักษรข้อความคำว่า ดำลง เลือด เพียงหุบ รักษาไม่หายและโรคเอดส์ ซึ่งคำทั้งห้าคำดังกล่าวมีความหมายรวมกันแล้วแสดงถึงลักษณะของเอดส์

สื่อสำหรับการเผยแพร่ความรู้เรื่องเอดส์ได้แก่ หนังสือการ์ตูนเรื่อง "สูตรรักของ ช.ชาย" และเรื่อง "ญ.หญิง รักเป็น" ผลิตโดยชมรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตจังหวัดชลบุรีและโครงการรณรงค์ป้องกันเอดส์เขตภาคเหนือตอนบน ลักษณะเป็นภาพสี่ กระดาษเคลือบมัน มีภาพการ์ตูนดำเนินเรื่องอย่างน่าสนใจ มีเนื้อหาสาระสำคัญคือ "ธรรมชาติของชายแท้ๆ อย่างเรา" "ถามตัวเองสักนิด...ก่อนคิดตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์" "ออกรบครั้งแรก...จะเป็นอย่างไร" "แผนรัก...แผนรบ" "ไม่เที่ยว..ไม่ยาก ถ้าตั้งใจจริง" "ขาประจำ ขาจร ไก่หลง ส้มหล่น แบบนี้ใครว่าปลอดภัย" "คิด...คิดให้ดี ก่อนมีอะไรกับแฟน" "ถามใจเธอดูก่อน" "ถุงยางอนามัย..นักรบคู่ใจ" "بيبปลาย...สวมสุดๆ...เสร็จแล้วถอด" "ข้อคิดเรื่องถุงยาง" และ "ไกลยาเสพติด ไกลเอดส์" ผู้วิจัยได้แจกให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนภายหลังจากกิจกรรมเสร็จแล้วเพื่อให้นำกลับไปพบพวณที่บ้าน คนละ 1 เล่ม

ส่วนอุปกรณ์เสริมอื่นๆ สำหรับใช้อำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศ ได้แก่ เสื่อปูนั่ง 2 ผืน ไฟฉาย 1 กระบอก กระดาษทิชชู 1-2 ม้วน สำหรับเช็ดทำความสะอาดมือที่เปื้อนสารเคลือบถุงยางอนามัยจากการฝึกปฏิบัติ ขนมหขบเคี้ยวได้แก่ ขนมหเวเฟอร์ ถั่วโกโก้ มันฝรั่งทอด ถั่วกรีนนัท และขนมอื่นๆ จัดเตรียมไว้สำหรับให้พนักงานสถานีบริการรับประทานเป็นอาหารว่างระหว่างจัดกิจกรรม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้จัดเตรียม น้ำดื่มพร้อมน้ำแข็ง แก้วน้ำ กระติกน้ำแข็ง เป็นต้น

7.1 กิจกรรมการสร้างความตระหนักในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

ในกิจกรรมการสร้างความตระหนักในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนและรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การละลายพฤติกรรม ผู้วิจัยแนะนำตนเองแก่พนักงานสถานีบริการน้ำมันที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน โดยบอกชื่อผู้วิจัยและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม หลังจากนั้นผู้วิจัยสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับ ชื่อ อายุ ภูมิลำเนา สถานภาพการแต่งงาน ตำแหน่งงานในสถานีบริการน้ำมัน ที่พักอาศัย อาชีพเดิม ผู้วิจัยบันทึกและอ่านทบทวนความถูกต้องของข้อมูลกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนอีกครั้ง มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมสองคนที่มาทำงานใหม่ได้สองวันยังไม่คุ้นเคยกับกลุ่มพนักงานเก่า จึงทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่มาทำงานใหม่ๆ ได้มีโอกาสรู้จักกันมากขึ้น ก่อนจะเริ่มกิจกรรมการนำเข้าสู่

บทเรียน . ผู้วิจัยได้แจกขนมและน้ำดื่มแก่ทุกคน โดยได้เชิญชวนทุกคนให้มารับประทานขนมร่วมกัน สังเกตว่าทุกคนมีอาการหิวข้าวจึงรับประทานขนมหมดอย่างรวดเร็ว

ขั้นตอนที่ 2 การนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นตอนการนำเข้าสู่บทเรียน ด้วยการเล่นเกมต่อภาพหัวใจให้ได้เป็นคู่ ให้ทุกคนช่วยกันหาว่าชิ้นส่วนที่แจกให้ชิ้นไหนที่ต่อกันได้สนิทจำนวน 5 ดวง โดยมีเงื่อนไขว่าสามารถต่อกันได้เป็นรูปหัวใจและอ่านข้อความบนรูปหัวใจได้ใช้เวลา 1-2 นาที ผู้เข้าร่วมกิจกรรมช่วยกันหาคู่ของหัวใจได้ เมื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมจับคู่กันได้แล้วจึงถามผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนพร้อมกันหัวใจแต่ละดวงที่ต่อได้อ่านว่าอย่างไร โดยให้อ่านทีละคู่ หลังจากนั้นจึงถามข้อความบนรูปหัวใจที่แต่ละคนต่อได้ว่า “มีความหมายอย่างไร” ผู้วิจัยได้เชื่อมโยงข้อความบนรูปหัวใจทั้งหมดให้เข้าสู่ประเด็นเรื่องเอดส์

ขั้นตอนที่ 3 การระดมความคิดและประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ผู้วิจัยได้ใช้คำถามเป็นการเปิดประเด็นต่อ เนื่องจากการจัดกิจกรรม “โรคอะไรหรือเอดส์ มีอาการอย่างไร” โดยผู้วิจัยให้แต่ละคนบอกลักษณะคนที่เป็เอดส์ไม่ให้ซ้ำกัน ทุกคนในกลุ่มตอบได้ไม่ซ้ำกัน คือ ผอมมาก มีตุ่ม ผมหงอก ผิวดำ ท้องเสียตลอดเวลา ไม่มีงานทำเพราะเป็นเอดส์ต้องตกงาน ผู้วิจัยสรุปคำตอบจากที่กลุ่มตอบมาคือ คนที่เป็นเอดส์นั้นมีบ้างหรือไม่ที่ยังไม่แสดงอาการ จากนั้นผู้วิจัยจึงได้ให้ความรู้เรื่องเอดส์เต็มขั้นและผู้ติดเชื้อแตกต่างกันอย่างไรที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ พร้อมภาพผู้ป่วยเอดส์เป็นสื่อประกอบ ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนตั้งใจฟังตลอดเวลาที่อธิบาย หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงถามว่า “ไปทำอย่างไรจึงเป็นติดเอดส์” หรือ “การกระทำหรือพฤติกรรมใดที่จะทำให้เราติดเอดส์ได้บ้าง” ผู้เข้าร่วมกิจกรรมช่วยกันตอบพฤติกรรมที่เป็นสาเหตุทำให้ติดเอดส์คือ เทียวโสเภณี ใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน โดยผู้วิจัยถามทีละคน ทำให้สมาชิกในกลุ่มเริ่มพูดแสดงความคิดเห็นมากขึ้น เมื่อมีคนแสดงความคิดเห็นมากขึ้นผู้วิจัยจึงให้ตัวแทนสมาชิกภายในกลุ่มคนใดคนหนึ่งช่วยเขียนประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงที่เพื่อนๆเสนอมาลงในกระดาษปรีฟ ในระหว่างที่กลุ่มร่วมกันเสนอประเด็นของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมบางคนอยากเขียนรูปประกอบเพื่อสื่อความหมาย ผู้วิจัยไม่ได้ว่าอะไร การเขียนภาพที่สื่อถึงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์กลับเป็นการสร้างความสนุกสนานเฮฮาที่มีบรรยากาศที่สนุกสนาน บรรยากาศของการระดมความคิดเห็นมีมากขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งได้พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ทั้งสิ้น 12 ประเด็น

ขั้นตอนที่ 4 การให้คำแนะนำพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ เมื่อกลุ่มได้สรุปร่วมกันและมีความเห็นว่าไม่มีประเด็นความเสี่ยงเพิ่มเติมอีกแล้ว ผู้วิจัยให้

สมาชิกกลุ่มทุกคนช่วยกันพิจารณาว่าพฤติกรรมใดบ้างที่มีความเสี่ยงต่อการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์มากที่สุด ถ้าเสี่ยงมากที่สุดให้คะแนนเต็ม 10 คะแนน ส่วนพฤติกรรมอื่นๆ ที่มีความเสี่ยงลดหลั่นลงมาก็ให้คะแนนลดลงตามลำดับ จนถึงพฤติกรรมที่กลุ่มคิดว่าไม่เสี่ยงเลย จึงให้คะแนนเป็น 0 คะแนน จากนั้นกลุ่มได้ร่วมกันให้คะแนนโดยช่วยกันวางก้อนหินแทนค่าคะแนนก้อนหิน 1 ก้อนมีค่า 1 คะแนน แต่ละคนก็เริ่มทยอยให้คะแนนที่ละข้อจนครบทุกคน ในระหว่างนี้ผู้วิจัยได้บันทึกการให้คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มไว้แล้ว การให้คะแนนสำหรับขั้นตอนนี้ผู้วิจัยไม่ได้กำหนดเวลาแล้วเสร็จ ปล่อยให้กลุ่มแสดงความคิดเห็นและช่วยกันปรับเปลี่ยนคะแนนจนเป็นที่พอใจ หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงเข้าร่วมการสรุปคะแนนพฤติกรรมเสี่ยง พร้อมทั้งประเมินเหตุผลที่กลุ่มให้คะแนนที่ละพฤติกรรมจนครบ พร้อมกันนี้ผู้วิจัยได้อธิบายให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับโอกาสของการกระทำนั้นๆ ที่จะนำไปสู่การไปเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ถูกต้องและเป็นเหตุเป็นผลทางวิชาการมากขึ้น ในขณะที่อธิบายเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมบางคนหยิบก้อนหินเปลี่ยนแปลงคะแนนเป็นระยะๆ เกือบทุกพฤติกรรมมีการเปลี่ยนแปลงคะแนน ซึ่งรายละเอียดดังในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แสดงผลการให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ด้วย
กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพนักงานในสถานบริการน้ำมัน แห่งที่ 7

ลำดับที่	พฤติกรรมเสี่ยง	จำนวนประเด็น		คะแนนความเสี่ยง	
		ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1	เที่ยวโสเภณี	/	/	10	10
2	ใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน	/	/	8	8
3	เปลี่ยนคู่นอนบ่อย ๆ	x	/	10	8
4	ปากมีแผลจูบกัน	x	/	6	5
5	เที่ยวโสเภณีแอบแฝง	x	/	10	9
6	เมาเหล้าขาดสติ	x	/	5	8
7	เมายา	x	/	2	4
8	เพื่อนพาไป	x	/	5	2
9	อยากรู้ อยากลอง	x	/	2	4
10	สื่อลามกฉ่ำมองต่าง ๆ	x	/	4	1
11	รักร่วมเพศ	x	/	8	5
12	ลงลิ้น(เพศสัมพันธ์ทางปาก)	x	/	3	3
รวม		2	12	73	67

/ = มีประเด็นของพฤติกรรมเสี่ยง

x = ยังไม่มีประเด็นพฤติกรรมเสี่ยง

ก่อน = หมายถึง การเริ่มต้นกิจกรรมกลุ่มในแต่ละหัวข้อ หลัง = หมายถึง เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมกลุ่มในแต่ละหัวข้อ

กลุ่มได้อธิบายความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงบางประเด็นที่เสนอไว้ในตารางที่ 10 อาทิ เที่ยวโสเภณีแอบแฝง คือ การมีเพศสัมพันธ์กับหญิงที่ขายบริการนอกรูปแบบ ได้แก่ นักศึกษาชายตัว สาวขายบริการในดิสโก้เทคหรือสาวนักร้องตามห้องอาหารต่างๆ เป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงเท่าๆ กับการเที่ยวโสเภณีหรือประเด็นการเปลี่ยนคู่นอนบ่อยๆ ถ้าหากไม่มีการป้องกันก็มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์เช่นกัน ประเด็นการลงลิ้น กลุ่มหมายถึงการใช้ปากและลิ้นในการมีเพศสัมพันธ์มีโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ กลุ่มจึงเข้าใจว่าเป็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ส่วนพฤติกรรมเมายาบ้า กลุ่มบอกว่า เป็นการเสพยาบ้าจนมึนเมาแล้วเกิดอารมณ์ต้องการทางเพศจึงต้องออกไปเที่ยวผู้หญิง ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

จากตารางที่ 10 เป็นการแสดงผลเกี่ยวกับความรู้จากการให้คำแนะนำพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เมื่อเริ่มต้นการจัดกิจกรรมสมาชิกกลุ่มได้เสนอประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ 2 ประเด็น ได้แก่ เทียวโสเภณี ใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน ผู้วิจัยใช้คำถามกระตุ้นให้กลุ่มช่วยกันคิดเพิ่มเติม กลุ่มจึงเสนอประเด็นเพิ่มขึ้นอีกถึง 10 ประเด็น ได้แก่ การเปลี่ยนคู่นอนบ่อยๆ ปากมีแผลจูบกัน เทียวโสเภณีแอบแฝง เม้าเหล้าชาดสติ เมายา เพื่อนพาไป อยากรู้อยากลอง สื้อลามก ถ้ามองต่างๆ รักร่วมเพศและลงลิ้น

จากการสังเกตพบวก่อนเริ่มกิจกรรม กลุ่มเสนอพฤติกรรมเสี่ยงเพียง 2 ประเด็น แต่เป็นพฤติกรรมเสี่ยงที่เด่นชัดมากและยังคงเป็นปัญหาของการแพร่ระบาดของเอดส์อยู่และเมื่อมีประเด็นเพิ่มเติมพบว่า พฤติกรรมการเทียวโสเภณีแอบแฝงและรักร่วมเพศเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นในการที่จะป้องกันเอดส์ต่อไป

เมื่อพิจารณาจากคำแนะนำระยะแรก ที่ เป็นความรู้เดิมของพนักงานจากตารางที่ 10 พบว่า ระดับความเสี่ยงมากมี 5 พฤติกรรมคือ เทียวโสเภณี ใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน เปลี่ยนคู่นอนบ่อยๆ เทียวโสเภณีแอบแฝง รักร่วมเพศ ระดับความเสี่ยงปานกลางมี 4 พฤติกรรมคือ ปากมีแผลจูบกัน เม้าเหล้าชาดสติ เพื่อนพาไป สื้อลามกถ้ามองต่างๆ ไม่ใช่ดูยางอนามัย รับเลือด-เกิดอุบัติเหตุ ระดับความเสี่ยงน้อยมี 3 พฤติกรรมคือ เมายา อยากรู้อยากลอง ลงลิ้น และไม่มีพฤติกรรมใดอยู่ในระดับไม่เสี่ยงเลย

ระดับความเสี่ยงของช่วงหลังเมื่อผ่านการสรุปความเข้าใจในพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ถูกต้องแล้วพบว่า ระดับความเสี่ยงมากเพิ่มเป็น 5 พฤติกรรมคือ เทียวโสเภณี ใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน เปลี่ยนคู่นอนบ่อยๆ เทียวโสเภณีแอบแฝง เม้าเหล้าชาดสติ ระดับความเสี่ยงปานกลางมีจำนวนเท่าเดิม 4 พฤติกรรมคือ ปากมีแผลจูบกัน เมายาบ้า รักร่วมเพศ อยากรู้อยากลอง รักร่วมเพศ ระดับความเสี่ยงน้อย 3 พฤติกรรมเท่าเดิมคือ เพื่อนพาไป สื้อลามกถ้ามองต่างๆ ลงลิ้นและไม่มีพฤติกรรมใดอยู่ในระดับไม่เสี่ยงเลย

จากตารางที่ 10 จะเห็นว่าคำแนะนำรวมของพนักงานสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 7 มีการเปลี่ยนแปลงลดลงจาก 73 เป็น 67 คะแนน กลุ่มมีการเรียนรู้และมีความเข้าใจเพิ่มขึ้นจากก่อนการเริ่มกิจกรรมกลุ่มมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและมีความเข้าใจเกี่ยวกับเอดส์ในเชิงลบจึงให้คำแนะนำความเสี่ยงในรอบแรกค่อนข้างสูงและเมื่อกระบวนการเรียนรู้ผ่านไปจึงได้มีการปรับเปลี่ยนคะแนนความเสี่ยงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น การเปรียบเทียบคำแนะนำก่อนและหลัง จะเห็นว่าพฤติกรรมเสี่ยงมีทั้งคำแนะนำที่เพิ่มขึ้นและลดลง แต่คะแนนในภาพรวมลดลง 6

คะแนน แสดงว่าภายในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจถึงโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อ เอชไอวี/เอดส์ยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาการปรับเปลี่ยนคะแนนของพฤติกรรมเสี่ยงในรูปของระดับความเสี่ยง ต่างๆระหว่างการให้คะแนนครั้งแรกกับครั้งหลังจากตารางที่ 10 พบว่ามี 4 รูปแบบคือ

- 1) การเปลี่ยนระดับเพิ่มขึ้นจากเสี่ยงปานกลางเป็นเสี่ยงมากได้แก่ เมฆา ดลดี
- 2) การเปลี่ยนระดับเพิ่มขึ้นจากเสี่ยงน้อยเป็นปานกลางได้แก่ อวยากรู้อายากลอง

เมฆา

- 3) การเปลี่ยนระดับลดลงจากเสี่ยงมากเป็นเสี่ยงปานกลางได้แก่ รักร่วมเพศ

- 4) การเปลี่ยนระดับลดลงจากเสี่ยงปานกลางเป็นเสี่ยงน้อยได้แก่ เพื่อนพาไปและ

สื่อลามก/ถ้ามอง

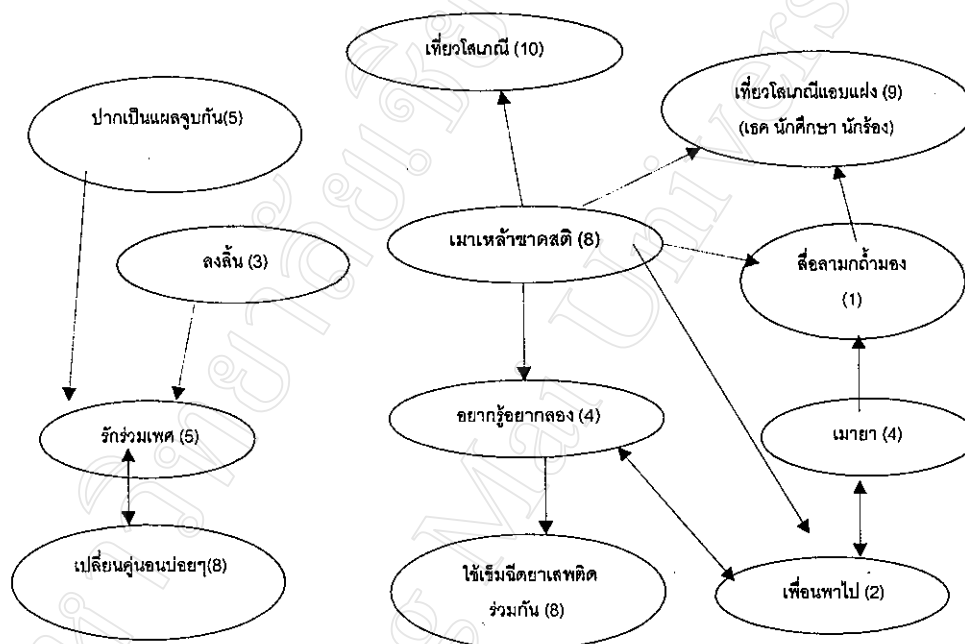
ภาพที่ 7 แสดงภาพพนักงานในสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 7 ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 5 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อ เอชไอวี/เอดส์ หลังจากทีกลุ่มได้ให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และสรุปคะแนนร่วมกับผู้วิจัยแล้ว จึงให้กลุ่มได้เสนอความคิดเห็นร่วมกันถึงความสัมพันธ์ของ พฤติกรรมต่างๆ ที่กลุ่มได้มีความคิดเห็นแล้วว่ำนำไปสู่การติดเชื้อเอดส์ โดยการลากเส้นแสดง

ความสัมพันธ์กันในแต่ละพฤติกรรมและใช้หัตถุศรแสดงทิศทางการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นก่อนและหลังอย่างต่อเนื่อง บรรยายภาคในขณะนั้นพบว่า ครั้งแรกไม่มีใครกล้าที่จะลากเส้นแสดงความสัมพันธ์ของพฤติกรรม แต่เมื่อมีหนึ่งคนที่กล้าลากเส้นให้เพื่อนๆ ดูและว่าพฤติกรรมนั้นสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกันได้อย่างไร ทำให้คนอื่นภายในกลุ่มจับปากกาเคมีช่วยกันลากเส้นแสดงการสัมพันธ์อย่างสนุกสนาน หลังจากสมาชิกในกลุ่มได้ลากเส้นแสดงความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์เสร็จแล้ว ผู้วิจัยจึงสรุปร่วมกับกลุ่มอีกครั้งพร้อมทั้งได้อธิบายทบทวนถึงความสัมพันธ์ของแต่ละพฤติกรรมให้กลุ่มตระหนักถึงพฤติกรรมที่ทำให้ได้รับเชื้อเอดส์มีทั้งพฤติกรรมที่เกิดโดยตรงและพฤติกรรมที่เกิดโดยอ้อม ซึ่งรายละเอียดและผลงานการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของพนักงานในสถานบริการแห่งที่ 7 ดังในแผนภูมิที่ 9

แผนภูมิที่ 9 แสดงความเข้าใจของกลุ่มเกี่ยวกับการเชื่อมโยงความล้มพันธ์ของพฤติกรรม
เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ที่ได้จากการ ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมี
ส่วนร่วมของพนักงานในสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 7

ตัวเลขในวงเล็บ () แสดงค่าคะแนนความเสี่ยงที่สมาชิกกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมลงความเห็นว่าเห็นให้คะแนน จากคะแนนความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์มากที่สุด 10 คะแนน และน้อยที่สุดไม่เสี่ยงเลยให้ 0 คะแนน

จากแผนภูมิที่ 9 พนักงานสถานีบริการน้ำมันแห่งที่ 7 ได้ร่วมกันลงความเห็นเกี่ยวกับการเชื่อมโยงความสัมพันธ์พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ออกมา 2 สายหลัก ได้แก่ เมาสุราขาดสตินำไปสู่พฤติกรรมอยากรู้ยากลอง โดยมีเพื่อนพาไปแล้วเข้าสู่การใช้เข็มฉีดยาเสพติดติดร่วมกันและเกิดการเมายาบ้า ชักพาไปสู่การดูสื่อลามก ถ้ามอง แล้วพิจารณาโลภฉ้อฉลหรือโลภตามสถานบริการทางเพศ อีกสายหนึ่งได้แก่ การรักร่วมเพศที่มีการลงลิ้นหรือการจูบปากที่ปากเป็นแผล ตลอดจนการเปลี่ยนคู่นอนบ่อยๆ

7.2 การฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

หลังจากที่กลุ่มได้ร่วมกันสรุปความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์แล้ว ผู้วิจัยได้ใช้คำถามเพื่อนำเข้าสู่ประเด็นของการป้องกันเอดส์ “ทำอย่างไรถึงจะไม่ติดเอดส์” สมาชิกกลุ่มคนหนึ่งตอบว่า “ต้องใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธี” และอีกคนตอบว่า “ไม่สำส่อน” หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ใช้คำถามเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัยว่า “การใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกต้องนั้นทำอย่างไร” ผู้เข้าร่วมกิจกรรมหันไปมองหน้ากัน เงียบ แล้วหัวเราะ ไม่มีใครตอบ ผู้วิจัยจึงขออาสาสมัครหนึ่งคนช่วยสาธิตวิธีการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้องโดยทำให้เพื่อนดู ผู้ที่สมัครใจสาธิตการใช้ถุงยางอนามัยเป็นพนักงานแผนกเปลี่ยนถ่ายน้ำมันเครื่อง ผู้วิจัยให้ทุกคนดูเพื่อนสาธิตการใช้ถุงยางอนามัยกับหุ่นจำลองอวัยวะเพศชาย แล้วถามทุกคนว่าผู้สาธิตทำได้ถูกต้องหรือไม่ จากการสังเกต อาสาสมัครทำได้ถูกต้องทุกขั้นตอนและขณะที่เพื่อนสาธิตอยู่นั้น สมาชิกกลุ่มทุกคนมองเห็นหุ่นจำลองอวัยวะเพศชายต่างก็หัวเราะขบขัน หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงแจกถุงยางอนามัยให้คนละหนึ่งชิ้นพร้อมหุ่นจำลองอวัยวะเพศชายเพื่อให้จับคู่กันฝึกปฏิบัติตามที่อาสาสมัครสาธิต ปรากฏว่าหลายคนลืมขั้นตอนการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง มีพนักงานคนหนึ่งฉีกซองถุงยางโดยไม่ระวังถุงยางหล่นและอีกคนที่ไม่บีบปลายไล่ลม ทำให้เพื่อนๆ หัวเราะขบขัน ทำให้มีบรรยากาศสนุกสนานเป็นระยะๆ ต่อจากนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการสาธิตอีกครั้งพร้อมกับให้ทุกคนฝึกปฏิบัติไปพร้อมๆ กันโดยปล่อยให้แต่ละคู่ฝึกต่อไปอีก 2-3 รอบ ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตการฝึกปฏิบัติอย่างใกล้ชิดและให้คำแนะนำไปด้วยทุกครั้ง โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่ทำงานแผนกเปลี่ยนถ่ายน้ำมันเครื่องช่วย ผู้วิจัยให้คำแนะนำเพื่อนๆ

ผู้วิจัยได้สรุปบทเรียนจากกิจกรรมทั้งหมดหลังจากที่ได้ดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถึงกิจกรรมทักษะการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ โดยผู้วิจัยได้กล่าวสรุปถึงพฤติกรรมที่ทำให้เอดส์แพร่ระบาดจากผู้อื่นมาถึงเราและจากเราไปสู่ผู้อื่น วิธีการที่ดีที่สุดจึงควรสวมถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์เพราะว่า การดูเพียงรูปร่างหน้าตาหรือรูปลักษณ์ภายนอกไม่สามารถบอกได้ว่ามีเชื้อเอดส์หรือไม่ จึงต้องป้องกันตนเองไว้ก่อนเสมอ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้มอบถุงยางอนามัยให้ผู้นำกลุ่มไว้แจกจ่ายในสถานบริการน้ำมันจำนวน 1 กล่องๆ ละ 100 ชิ้นและมอบหนังสือ สุตรรักของ ข.ชายให้พนักงานเพศชายและ ญ.หญิง รักเป็นให้แก่พนักงานเพศหญิงคนละ 1 เล่มไว้เพื่ออ่านหรือทบทวนวิธีการใช้

ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง รวมทั้งเนื้อหาในการป้องกันการแพร่ระบาดของเอดส์ ก่อนปิดการจัดกิจกรรมผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณทุกคนที่เข้าร่วม กิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบ

7.3 การให้ความรู้ที่ถูกต้อง

จากการเสนอประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของพนักงานที่เข้าร่วมกิจกรรมนั้น พบว่าในบางประเด็นยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ผู้วิจัยจึงได้อธิบายให้ความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องดังนี้

ประเด็นการเที่ยวโสเภณีแบบแฝงได้แก่การเที่ยวผู้หญิงขายตัวนอกรูปแบบ ผู้หญิงขายตัวอยู่ตามดิสโก้เธค นักศึกษาขายตัวหรือนักร้องตามห้องอาหารที่มีอาชีพหลักคือการร้องเพลง เมื่อพิจารณาแต่ละประเภทแล้วจะเห็นว่า สาวดิสโก้เธคนั้นเธอทำงานทุกวัน หมายความว่าเธอขายตัวทุกวัน นักเรียนขายตัวก็เคยนอนกับผู้ชายหลายคน แยกของเธอแต่ละคนก็มักจะคิดว่าเธอบริสุทธิ์ยังสดใสและยังใหม่อยู่เสมอ และสาวนักร้องเธอร้องเพลงทุกวัน เธอจึงมีโอกาสไปนอนกับแขกได้ทุกคืนเช่นกัน ก่อนที่ผู้หญิงเหล่านี้จะมาถึงเรา เธอได้ผ่านมือชายมานับไม่ถ้วน เธอจึงไม่น่าจะปลอดภัยสำหรับเรา พฤติกรรมการให้บริการทางเพศจะไม่แตกต่างโสเภณีที่ขายบริการทางเพศทั่วไปหรือแม้แต่ประเด็นการเปลี่ยนคู่นอนบ่อยก็เช่นเดียวกัน ก่อนที่เธอจะมานอนกับเราเธอนอนกับใครหลายคนมาก่อน ทางที่ดีที่สุดเมื่อได้มีโอกาสมีเพศสัมพันธ์กับใครก็ตามจะต้องป้องกันตนเองจากเอดส์ด้วยการสวมถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์

ประเด็นการลงลิ้น ยังไม่พบรายงานที่บ่งบอกว่าการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ด้วยวิธีการมีเพศสัมพันธ์โดยการใช้นลิ้นหรือปาก แต่ก็ไม่ควรใช้กับหญิงบริการทั่วไปเพราะว่าอาจจะได้รับเชื้อโรคอื่นมาแทนก็ได้ ส่วนประเด็นการเมายาหรือนิน ยาบ้าหรือยาเสพติดมีอันตรายต่อชีวิต แม้ว่าจะทำให้พลละกำลังหรือกระตุ้นความต้องการทางเพศชั่วครั้งชั่วคราวก็ตาม หากใช้บ่อยๆ จะบั่นทอนสุขภาพให้ทรุดโทรมอย่างรวดเร็ว ถ้าเลิกเสพได้ควรจะเลิกเสพเสีย ไม่เกิดผลดีต่อร่างกาย ผิดกฎหมายอีกด้วย

7.4 บรรยาการการจัดกิจกรรม

บรรยาการการจัดกิจกรรม เนื่องจากผู้ที่ทำหน้าที่นัดหมายเพื่อนที่มีอาการป่วยอย่างกระทันหันต้องเข้าโรงพยาบาล จึงทำให้ผู้ที่รับการนัดหมายมาเข้าร่วมกิจกรรมเพียง 3 คนส่วนคนอื่น ๆ ไม่ได้มาประกอบกับที่พักพนักงานอยู่ภายนอกสถานบริการน้ำมันและอยู่ไกลไม่

สามารถไปเรียกให้พนักงานมาร่วมกิจกรรมได้ ผู้วิจัยจึงรับเอาพนักงานที่เลิกงานใหม่ ๆ เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งพนักงานที่เลิกงานใหม่ ๆ มีความเหนื่อยล้าจากการทำงานมาแล้วและหิวอาหารว่างที่จัดไว้ให้จึงถูกรับประทานหมดอย่างรวดเร็ว การเข้าร่วมกิจกรรมจึงไม่เต็มที่นั่ง แต่ก็ได้ผลการจัดกิจกรรมอยู่ในเกณฑ์ดี ไม่ถึงกับดีมากเหมือนแห่งอื่นๆ

8. กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพนักงานสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 8

ข้อมูลทั่วไป สถานบริการน้ำมันชื่อ ดาวฟ้าฮาม ตั้งอยู่เลขที่ 171 หมู่ที่ 3 ถนนสันทราย-พร้าว ต.ฟ้าฮาม อ.เมือง จ.เชียงใหม่ จัดกิจกรรมวันที่ 27 ตุลาคม 2542 ระหว่างเวลา 13.30-15.00 น. สถานที่จัดกิจกรรมใช้พื้นที่บริเวณที่สำหรับจอดพักรถ เป็นพื้นที่ไม่มีหลังคา อาศัยต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงา ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 12 คน เป็นเพศชาย 8 คน เพศหญิง 3 คน มีสถานภาพโสด 11 คน แต่งงานแล้วเป็นหญิง 1 คน เป็นชาวไทยพื้นราบ 6 คน คนไทยพื้นราบเป็นชาวอีสาน 4 คน เป็นชาวเชียงใหม่ 2 คน ส่วนที่เหลือ 5 คนเป็นชนกลุ่มน้อยชาวลัวะ จากจังหวัดน่าน อายุต่ำกว่า 18 ปี จำนวน 6 คนอายุ 18-22 ปี มีจำนวน 5 คน และอายุมากกว่า 22-45 ปี มีจำนวน 1 คน การศึกษาจบชั้น ป.6 จำนวน 5 คนและจบชั้น ม.3 จำนวน 6 คน ทุกคนพักอาศัยในบ้านพักของพนักงานที่ทางสถานบริการน้ำมันจัดไว้ให้

อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมประกอบด้วย กระดาษปรีฟและปากกาเคมีใช้ในการเขียนประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงและการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ รวมทั้งแสดงความคิดเห็นที่กลุ่มต้องการ ก้อนหินขนาดโตกว่าหัวแม่มือเล็กน้อยจำนวนประมาณ 70-100 ก้อน ให้สำหรับวางให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงเมื่อต้องการลงความเห็นว่าคุณภาพพฤติกรรมใดมีความเสี่ยงมากหรือเสี่ยงน้อย การใช้ก้อนหินในการให้ค่าคะแนนมีข้อดีเพราะสามารถปรับเปลี่ยนคะแนนได้อย่างสะดวกเพียงแค่หยิบใส่เพิ่มลงไปหรือหยิบออกจากกองหินที่ได้ลงคะแนนพฤติกรรมไว้แล้ว หุ่นจำลองอวัยวะเพศชายจำนวน 4 ชุด หุ่นจำลองอวัยวะเพศชายใช้สำหรับการฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง ถุงยางอนามัยชนิดแฉกฟรีจำนวน 100 ชิ้นใช้สำหรับการฝึกสวมและถอดกับหุ่นอวัยวะเพศชายและได้แจกจ่ายถุงยางอนามัยให้แก่พนักงานสถานบริการน้ำมันที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน ถุงยางอนามัยเหล่านี้ผู้วิจัยได้ขอรับการสนับสนุนจากสำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10 เชียงใหม่ กระทรวงสาธารณสุข เป็นถุงยางอนามัยที่สามารถใช้งานได้จริงและใช้สำหรับกิจกรรมแจกจ่ายแก่บุคคลทั่วไปเพื่อการป้องกันเอดส์ เกมต่อภาพจำนวน 1 ชุดๆ ละ 100 ชิ้น ใช้สำหรับละลายพฤติกรรมและนำเข้าสู่บทเรียนเรื่องเอดส์ ภาพที่ต่อเสร็จแล้วจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัยและมีข้อความว่า “ปลอดภัยไว้ก่อน ด้วยถุงยางอนามัย”และอาหารรายละเอียดเกี่ยว

กับขั้นตอนการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง สื่อเกมต่อภาพนี้ เป็นภาษาไทย มีตัวการ์ตูนดำเนินเรื่อง ซึ่งใช้เผยแพร่ในโครงการปลอดภัยจากเพศสัมพันธ์ในกลุ่มเยาวชนชนบท

สื่อสำหรับการเผยแพร่ความรู้เรื่องเอดส์ ได้แก่ หนังสือการ์ตูนเรื่อง “สูตรรักของช.ชาย” และเรื่อง “ญ.หญิง รักเป็น” ผลิตโดยชมรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตจังหวัดชลบุรีและโครงการรณรงค์ป้องกันเอดส์เขตภาคเหนือตอนบน ลักษณะเป็นภาพสี่ กระดาษเคลือบมัน มีภาพการ์ตูนดำเนินเรื่องอย่างน่าสนใจ มีเนื้อหาสาระสำคัญคือ “ธรรมชาติของชายแท้ๆ อย่างเรา” “ถามตัวเองสักนิด...ก่อนคิดตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์” “ออกรบครั้งแรก...จะเป็นอย่างไร” “แผนรัก...แผนรบ” “ไม่เที่ยว..ไม่ยาก ถ้าตั้งใจจริง” “ขาประจำ ขาจร ไก่หลง ส้มหล่น แบบนี้ใครว่าปลอดภัย” “คิด...คิดให้ดี ก่อนมี อะไรกับแฟน” “ถามใจเธอดูก่อน” “ถุงยางอนามัย..น่ารักคู่ใจ” “بيبปลาย สวมชุดๆ เสร็จแล้วถอด” “ข้อคิดเรื่องถุงยาง” และ “ไกลยาเสพติด ไกลเอดส์” ผู้วิจัยได้แจกให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนภายหลังจากกิจกรรมเสร็จแล้วเพื่อให้นำกลับไปทบทวนที่บ้านคนละ 1 เล่ม

ส่วนอุปกรณ์เสริมอื่นๆ สำหรับเชื้ออำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศ ได้แก่ เสื่อปูน้ 2 ผืน ไฟฉาย 1 กระบอก กระดาษทิชชู 1-2 ม้วน สำหรับเช็ดทำความสะอาดมือที่เป็นอันตรายเคลือบถุงยางอนามัยจากการฝึกปฏิบัติ ขนมอบเคียวได้แก่ ขนมอบเฟอร์ ถั่วโกโก้ มันฝรั่งทอด ถั่วกรีนนัทและขนมอื่นๆ จัดเตรียมไว้สำหรับให้พนักงานสถานีบริการรับประทานเป็นอาหารว่างระหว่างจัดกิจกรรม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้จัดเตรียม น้ำดื่มพร้อมน้ำแข็ง แก้วน้ำ กระติกน้ำแข็ง เป็นต้น

8.1 กิจกรรมการสร้างความตระหนักในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

ในกิจกรรมการสร้างความตระหนักในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนและรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การละลายพฤติกรรม ผู้วิจัยแนะนำตนเองแก่พนักงานสถานีบริการน้ำมันที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน โดยบอกชื่อผู้วิจัยและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงให้แต่ละคนบอกชื่อตนเองแล้วผู้วิจัยได้จดบันทึกไว้ เหตุผลที่ถามเฉพาะรายชื่อนี้เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนรู้จักกันเป็นอย่างดีสังเกตจากการพูดคุยในเรื่องอื่นๆ อย่างสนุกสนาน เรียกชื่อเล่นกันอย่างคุ้นเคย ประกอบกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีจำนวนมากผู้วิจัยจึงให้แต่ละคนบอกเฉพาะชื่อส่วนรายละเอียดอื่น ๆ เช่น อายุ การศึกษา ภูมิลำเนา สถานภาพสมรส ตำแหน่งงานในสถานีบริการน้ำมัน ผู้วิจัยได้สอบถามหลัง

จากจบการจัดกิจกรรม ก่อนเริ่มกิจกรรมการนำเข้าสู่บทเรียน ผู้วิจัยได้แจกขนมและน้ำดื่มแก่ทุกคน โดยได้เชิญชวนทุกคนให้มารับประทานขนมร่วมกัน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกินขนมในลักษณะที่ไม่เคอะเขินแต่อย่างใด

ขั้นตอนที่ 2 การนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นตอนการนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการเล่นเกมต่อภาพจำนวน 100 ชิ้น ผู้วิจัยทำให้ชิ้นส่วนของเกมต่อภาพคลุกเคล้าปะปนกัน จนกระทั่งดูไม่ออกว่าเป็นเกมต่อภาพอะไร หลังจากนั้น ผู้วิจัยจึงให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้ง 12 คน ช่วยกันหาชิ้นส่วนต่อภาพให้ได้ภาพสมบูรณ์และได้ครบ 100 ชิ้น ผู้วิจัยได้กำหนดเวลาในการทำกิจกรรม คือ 5 นาที ปรากฏว่ากลุ่มใช้เวลาในการเล่นเกมนต่อภาพเกือบ 10 นาที บรรยากาศของการร่วมกิจกรรมดูน่ายายพอสมควรต่างคนต่างหยิบแต่ถึงแม้จะดูน่ายายก็ไม่ได้มีความขัดแย้งกลับเป็นแนวทางในการมีส่วนร่วมภายในกลุ่ม เมื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อภาพได้แล้ว ผู้วิจัยจึงให้คนที่อายุมากที่สุดในกลุ่มเพื่อนๆ เรียกว่า "ลูกพี่" เป็นคนอ่านให้เพื่อนฟัง ในภาพที่กลุ่มต่อได้เขาพูดถึงเรื่องอะไร โดยให้อ่านเสียงดังๆ เพราะบริเวณที่จัดกิจกรรมใกล้กับถนนมีรถวิ่งเร็วและเสียงดังมาก หลังจากนั้นจึงถามข้อความบนภาพที่ต่อได้ว่า "มีความหมายอย่างไร" "และในภาพพูดถึงเรื่องอะไร" จากนั้นผู้วิจัยได้เชื่อมโยงข้อความจากภาพที่ต่อได้ทั้งหมดให้เข้าสู่ประเด็นเรื่องเอดส์

ขั้นตอนที่ 3 การระดมความคิดและประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ผู้วิจัยได้ใช้คำถามเป็นการเปิดประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงเป็นคำถามปลายเปิดว่า "เรามีพฤติกรรมอย่างไรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์" ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแย่งกันตอบหลายประเด็น เป็นการเริ่มต้นกิจกรรมที่มีบรรยากาศสนุกสนานและเป็นกันเองมาก เนื่องจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีวัยใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่ทำงานร่วมกันมานาน มาจากหมู่บ้านเดียวกัน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นมาก เมื่อมีคนแสดงความคิดเห็นมากขึ้น ผู้วิจัยจึงให้ตัวแทนสมาชิกภายในกลุ่มคนใดคนหนึ่งช่วยเขียนประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงที่เพื่อนๆ เสนอมาลงในกระดานปฐพี บรรยากาศของการระดมความคิดเห็นมีมากขึ้นเรื่อยๆ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมคนใดเสนอประเด็นจะถูกเพื่อนๆ พุดล้อเลียนว่า "เคยไหม้ย เคยทำแบบนี้ไหม้ย" ผู้วิจัยไม่ได้ปล่อยให้กลุ่มเล่นกันจนเลยเถิด พยายามดึงความสนใจโดยการให้ทำกิจกรรมเป็นระยะๆ และด้วยความที่อยากมีส่วนร่วมอย่างมากของผู้เข้าร่วมกิจกรรมบางคนวาดรูปที่สื่อถึงพฤติกรรมเสี่ยงแทรกในบางพฤติกรรม ทำให้คนอื่นๆ หัวเราะเป็นที่ สนุกสนานตลอดเวลา จนกระทั่งกลุ่มได้พฤติกรรมเสี่ยงทั้งสิ้น 14 ประเด็น

ขั้นตอนที่ 4 การให้คำแนะนำพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ เมื่อกลุ่มได้สรุปร่วมกันและมีมติว่าไม่มีประเด็นความเสี่ยงเพิ่มเติมอีกแล้ว ผู้วิจัยให้สมาชิก

กลุ่มทุกคนช่วยกันพิจารณาว่า พฤติกรรมใดบ้างที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์มากที่สุด ถ้าเสี่ยงมากที่สุดให้คะแนนเต็ม 10 คะแนน ส่วนพฤติกรรมอื่นๆ ที่มีความเสี่ยงลดหลั่นลงมาก็ให้คะแนนลดลงตามลำดับ จนถึงพฤติกรรมที่กลุ่มคิดว่าไม่เสี่ยงเลย จึงให้คะแนนเป็น 0 คะแนน จากนั้นกลุ่มได้ร่วมกันให้คะแนนโดยช่วยกันวางก้อนหินแทนค่าคะแนน ก้อนหิน 1 ก้อนมีค่า 1 คะแนน แต่ละคนก็เริ่มทยอยให้คะแนนจนครบทุกข้อ ในระหว่างนี้ผู้วิจัยได้บันทึกการให้คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มไว้แล้ว จากการสังเกตผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสามารถในการรับรู้ที่เร็ว ฟังผู้วิจัยเพียงครั้งเดียว รู้เรื่องและเข้าใจกระทำได้ถูกต้อง บรรยายากทั่วไประบุเข้าร่วมกิจกรรมหลายคนมีการพูดคุยถึงคนที่ตนเองเคยเห็นพฤติกรรมของคนที่ติดเอดส์ให้เพื่อนๆ ฟัง มีการแลกเปลี่ยนพูดคุยอย่างสนุกสนาน ในการให้คะแนนสำหรับขั้นตอนนี้ผู้วิจัยไม่ได้กำหนดเวลาแล้วเสร็จ ปล่อยให้กลุ่มช่วยกันปรับเปลี่ยนคะแนนจนเป็นที่พอใจแล้ว ผู้วิจัยจึงเข้าร่วมการสรุปคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงพร้อมทั้งประเมินเหตุผลที่กลุ่มให้คะแนนที่ละพฤติกรรมจนครบ จากนั้นผู้วิจัยได้อธิบายให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับโอกาสของการกระทำนั้นๆ ที่จะนำไปสู่การไปเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ถูกต้อง และเป็นเหตุเป็นผลมากขึ้น พฤติกรรมบางอย่างคะแนนเปลี่ยนไป ซึ่งรายละเอียดมีในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 แสดงผลการให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ด้วย
กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพนักงานในสถานบริการน้ำมัน แห่งที่ 8

ลำดับที่	พฤติกรรมเสี่ยง	จำนวนประเด็น		คะแนนความเสี่ยง	
		ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1	เที่ยวสถานเริงรมย์(คาราโอเกะ)	/	/	4	2
2	ใช้เข็มร่วมกัน(ยาเสพติด)	/	/	10	10
3	เพศสัมพันธ์กับคนแปลกหน้า	/	/	5	4
4	เที่ยวโสเภณี	/	/	10	10
5	ใช้ของมีคมร่วมกัน	/	/	5	4
6	ไม่ใส่ถุงยางอนามัย	/	/	9	10
7	ใส่ถุงไม่เป็น	/	/	8	8
8	ถุงขาด	/	/	2	2
9	รักร่วมเพศ(ประเทือง)	/	/	7	5
10	เมามาสดสี	x	/	2	5
11	เพื่อนพาไปช่อง	x	/	2	4
12	อยากรู้อยากลอง	x	/	4	5
13	มีแผลโดนเลือดเอดส์	x	/	3	4
14	ปากเป็นแผลจูบกัน	x	/	5	2
	รวม	9	14	76	75

/ = มีประเด็นของพฤติกรรมเสี่ยง

x = ยังไม่มีประเด็นพฤติกรรมเสี่ยง

ก่อน = หมายถึง การเริ่มต้นกิจกรรมกลุ่มในแต่ละหัวข้อ หลัง = หมายถึง เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมกลุ่มในแต่ละหัวข้อ

กลุ่มได้อธิบายถึงพฤติกรรมเสี่ยงบางประเด็นซึ่งกลุ่มมีความเห็นร่วมกันว่าเป็นความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ จากประเด็นความเสี่ยงในตารางที่ 11 อาทิ ประเด็นการมีเพศสัมพันธ์กับคนแปลกหน้าหมายถึงการมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงที่รู้จักกันใหม่ๆ โดยไม่ทราบประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของเธอในอดีต จึงมั่นใจได้ว่ามีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์แน่นอน ประเด็นความเสี่ยงจากการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่สวมถุงยางอนามัยคิดว่าเป็นเสี่ยงมากที่สุด ประเด็นการสวมถุงยางอนามัยแล้วถุงขาดขณะร่วมเพศและประเด็นของการใส่ถุงยางไม่เป็น ถือได้ว่ามีความเสี่ยงเช่นเดียวกัน

จากตารางที่ 11 เป็นการแสดงผลเกี่ยวกับความรู้จากการให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเริ่มต้นการจัดกิจกรรม

สมาชิกกลุ่มได้เสนอประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ 9 ประเด็น ได้แก่ เทียวสถานเริงรมย์(คาราโอเกะ) ใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน เพศสัมพันธ์กับคนแปลกหน้า เทียวโสเภณี ใช้ของมีคมร่วมกัน ไม่ใส่ถุงยางอนามัย ใส่ถุงไม่เป็น ถุงขาดและรักร่วมเพศ ผู้วิจัยใช้คำถามกระตุ้นให้กลุ่มช่วยกันคิดเพิ่มเติม กลุ่มจึงเสนอประเด็นเพิ่มขึ้นอีก 5 ประเด็น ได้แก่ เมฆาตสติ เพื่อนพาไปชอง อยากรู้อยากลอง มีแผลโดนเลือดเอดส์และปากเป็นแผลจูบกัน

เมื่อพิจารณาจากคะแนนระยะแรก(ก่อน)ที่เป็นความรู้เดิมของพนักงานจากตารางที่ 11 พบว่า ระดับความเสี่ยงมากมี 5 พฤติกรรมคือ ใช้เข็มร่วมกัน(ยาเสพติด) เทียวโสเภณี ไม่ใส่ถุงยางอนามัย ใส่ถุงไม่เป็น รักร่วมเพศ(ประเทือง) ระดับความเสี่ยงปานกลางมี 5 พฤติกรรมคือ เทียวสถานเริงรมย์(คาราโอเกะ) เพศสัมพันธ์กับคนแปลกหน้า ใช้ของมีคมร่วมกัน อยากรู้อยากลอง ปากเป็นแผลจูบกัน ระดับความเสี่ยงน้อยมี 4 พฤติกรรมคือ ถุงขาด เมฆาตสติ เพื่อนพาไปชองมีแผลโดนเลือดเอดส์ และไม่มีพฤติกรรมในระดับไม่เสี่ยงเลย

ระดับความเสี่ยงของช่วงหลังเมื่อผ่านการสรุปความเข้าใจในพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ถูกต้องแล้วพบว่า ระดับความเสี่ยงมากลดลงเหลือ 4 พฤติกรรมคือ ใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกันเทียวโสเภณี ไม่ใส่ถุงยางอนามัย ใส่ถุงไม่เป็น ระดับความเสี่ยงปานกลางมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 7 พฤติกรรมคือ เพศสัมพันธ์กับคนแปลกหน้า ใช้ของมีคมร่วมกัน รักร่วมเพศ เมฆาตสติ เพื่อนพาไปชอง อยากรู้อยากลอง มีแผลโดนเลือดเอดส์ ระดับความเสี่ยงน้อยลดลงเหลือ 3 พฤติกรรมคือ เทียวสถานเริงรมย์(คาราโอเกะ) ถุงขาด ปากเป็นแผลจูบกันและไม่มีพฤติกรรมในระดับไม่เสี่ยงเลย

จากตารางที่ 11 จะเห็นว่าค่าคะแนนรวมของพนักงานสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 8 มีการเปลี่ยนแปลงลดลงเล็กน้อยจาก 76 เป็น 75 คะแนน ในประเด็นย่อยพบว่า ประเด็นที่มีคะแนนลดลงมี 6 ประเด็นและที่มีคะแนนเพิ่มขึ้นมี 4 ประเด็น กลุ่มนี้เสนอว่าเป็นความเสี่ยงโดยตรงคือ การเทียวโสเภณี การใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน การร่วมเพศโดยไม่ใส่ถุงยางอนามัยหรือใส่ไม่ถูกวิธีหรือถุงยางฉีกขาดและพฤติกรรมรักร่วมเพศที่ขาดการป้องกัน แสดงว่ามีความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ถูกต้อง

เมื่อพิจารณาการปรับเปลี่ยนคะแนนของพฤติกรรมเสี่ยงในรูปของระดับความเสี่ยงขึ้นต่างๆ ระหว่างการให้คะแนนครั้งแรกกับครั้งหลังจากตารางที่ 11 พบว่ามี 3 รูปแบบคือ

1) การเปลี่ยนระดับเพิ่มขึ้นจากเสี่ยงน้อยเป็นเสี่ยงปานกลางได้แก่ เมฆาตสติ เพื่อนพาไปชองและมีแผลโดนเลือดเอดส์

- 2) การเปลี่ยนระดับลดลงจากเสี่ยงมากเป็นเสี่ยงปานกลางได้แก่ รักร่วมเพศ
 - 3) การเปลี่ยนระดับลดลงจากเสี่ยงปานกลางเป็นเสี่ยงน้อยได้แก่ เทียวสถานเริงรมย์
- ลดลงเนื่องจากการที่สถานเริงรมย์อาจจะไม่ลงเอยด้วยการมีเพศสัมพันธ์เสมอไป

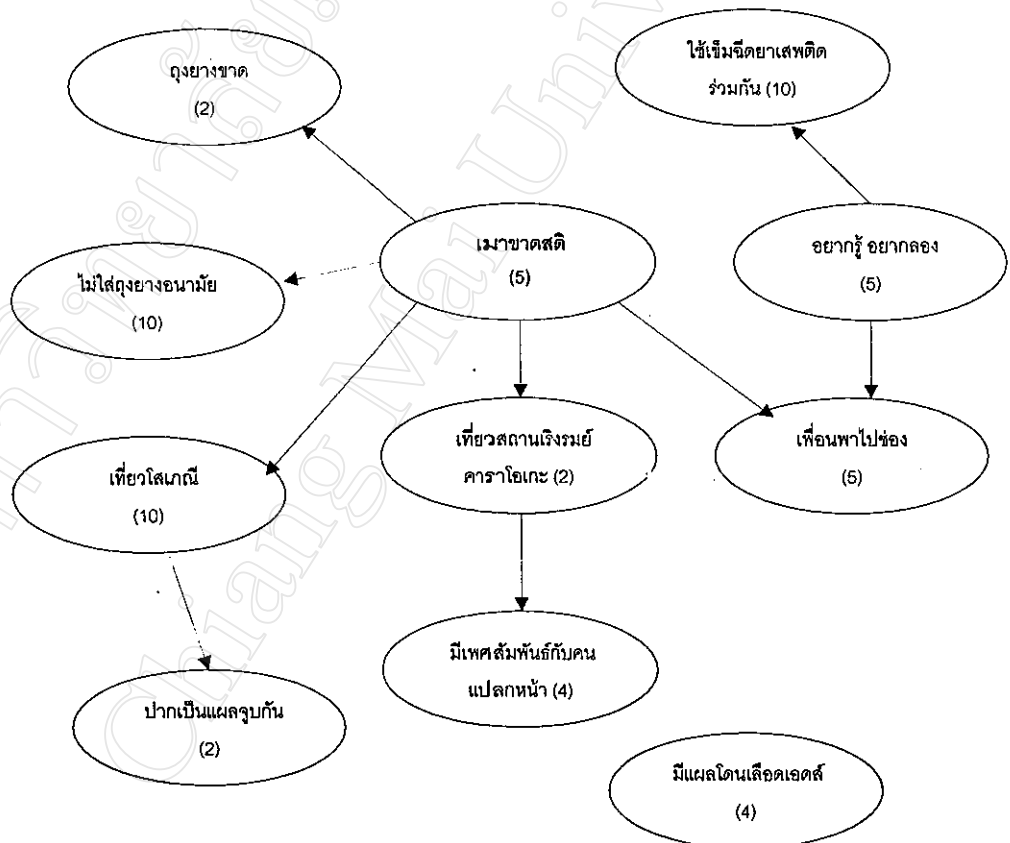
ภาพที่ 8 แสดงภาพพนักงานในสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 8 ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 5 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ หลังจากทีกลุ่มได้ให้คำแนะนำพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และสรุปคำแนะนำร่วมกับผู้วิจัยแล้ว จึงให้กลุ่มได้เสนอความคิดเห็นร่วมกันถึงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมต่างๆ ที่กลุ่มได้มีความคิดเห็นแล้วนำไปสู่การติดเอดส์ โดยการลากเส้นแสดงความสัมพันธ์กันในแต่ละพฤติกรรมและใช้หัวลูกศรแสดงทิศทางการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหลังอย่างต่อเนื่อง บรรยากาศในขณะนั้นพบว่า ต่างคนต่างลากเส้น หลังจากสมาชิกในกลุ่มได้ลากเส้นแสดงความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์เสร็จแล้ว ผู้วิจัยจึงสรุปร่วมกับกลุ่มอีกครั้งพร้อมทั้งได้อธิบายทบทวนถึงความสัมพันธ์ของแต่ละพฤติกรรมให้กลุ่มตระหนักถึงพฤติกรรมที่ทำให้ได้รับเชื้อเอดส์มีทั้งพฤติกรรมที่เกิดโดยตรงและพฤติกรรมที่เกิดโดยอ้อม ซึ่งรายละเอียดและผลงานการเชื่อมโยง

ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของพนักงานในสถานบริการแห่งที่ 8 ดังในแผนภูมิที่ 10

แผนภูมิที่ 10 แสดงความเข้าใจของกลุ่มเกี่ยวกับการเชื่อมโยงสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมพนักงานสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 8

ตัวเลขในวงเล็บ () แสดงค่าคะแนนความเสี่ยงที่สมาชิกกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมลงความเห็นให้ คะแนนจากคะแนนความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์มากที่สุด 10 คะแนนและน้อยที่สุดไม่เสี่ยงเลยให้ 0 คะแนน

จากแผนภูมิที่ 10 เป็นแผนภูมิจากความเข้าใจของกลุ่มเกี่ยวกับการเชื่อมโยงความสัมพันธ์พฤติกรรมเสี่ยงของพนักงานสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 8 ได้ร่วมกันวิเคราะห์พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ได้ประเด็นหลักที่สำคัญได้แก่ พฤติกรรมการเมาสุราขาดสติ เป็นแกนกลางของพฤติกรรมเสี่ยงอื่นๆ เช่น การเมาขาดสติ เกิดการอยากรู้ อยากลอง เพื่อน

พาไปเที่ยวช่องโสมถณี เที่ยวสถานเจริญมัย มีเพศสัมพันธ์กับคนแปลกหน้าโดยไม่ใช้ถุงยางอนามัยหรือถุงยางแตกและอาจมีการจูบปากที่เป็นแผลหรือถูกชักนำเพราะอยากรู้ อยากลอง จนใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน นอกจากนั้น กลุ่มได้เสนอประเด็นการมีแผลแล้วโดนเลือดเอ็ดส์ ซึ่งมีคะแนนความเสี่ยงไม่สูงนัก

8.2 การฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

หลังจากที่กลุ่มได้ร่วมกันสรุปความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์แล้ว ผู้วิจัยได้ใช้คำถามเพื่อนำเข้าสู่ประเด็นของการป้องกันเอดส์ “การป้องกันเอดส์ทำอย่างไรบ้าง” สมาชิกกลุ่มคนหนึ่งตอบว่า “ต้องใช้ถุงยางอนามัย” หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ใช้คำถามเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัยว่า “การใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกต้องนั้นทำอย่างไร” ขออาสาสมัครหนึ่งคนออกมาทำให้เพื่อนดู สมาชิกเสนอชื่อให้คนที่เพื่อนๆ เรียกว่า “ลูกพี่” เป็นคนสาธิต ซึ่งคนที่ถูกเสนอชื่อไม่ได้ปฏิเสธแต่อย่างใด ให้ความร่วมมือสาธิตการใช้ถุงยางอนามัยที่ต้องกับหุ่นจำลองอวัยวะเพศชาย จากการสังเกตอาสาสมัครทำได้ถูกต้องทุกขั้นตอน หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงแจกถุงยางอนามัยให้คนละหนึ่งชิ้นพร้อมหุ่นจำลองอวัยวะเพศชายเพื่อให้จับกลุ่มกันฝึกปฏิบัติแบบจำลองหนึ่งอันต่อคนสามคน โดยให้แต่ละคนทำตามที่อาสาสมัครทำ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเพศหญิงทำได้ แต่เพศชายสามสี่คนที่ทำไม่ถูกต้องระหว่างดำเนินกิจกรรมมีการหัวเราะขบขันตลอดเวลาหลายคนหัวเราะหุ่นจำลองอวัยวะเพศชาย บางคนหัวเราะเมื่อเพื่อนๆ ฝึกปฏิบัติการใช้ถุงยาง ทำให้มีบรรยากาศสนุกสนานเป็นระยะๆ ผู้วิจัยจึงได้ทำการสาธิตอีกครั้งพร้อมกับให้ทุกคนฝึกปฏิบัติไปพร้อมๆ กัน โดยเน้นคนที่ทำไม่ได้ให้ฝึก 2-3 รอบ ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตการฝึกปฏิบัติอย่างใกล้ชิดและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดูวันหมดอายุและวิธีการเก็บรักษาถุงยางไม่ให้เสื่อมคุณภาพ ในระหว่างการสาธิตการฝึกปฏิบัติการใช้ถุงยางอนามัยสังเกตว่า พนักงานหญิงที่เข้าร่วมกิจกรรมไม่ได้เขินอายแต่อย่างใด กล่าวแสดงออกและร่วมกิจกรรมทุกขั้นตอนและในการที่มีเพศหญิงเข้าร่วมกิจกรรม ผู้วิจัยได้ให้คำแนะนำในการพกถุงยางอนามัยเพื่อการป้องกันตนเองจากเอดส์ในกลุ่มเพศหญิงด้วย

ผู้วิจัยได้สรุปกิจกรรมทั้งหมดหลังจากที่ได้ดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถึงกิจกรรมทักษะการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ โดยผู้วิจัยได้กล่าวสรุปถึงพฤติกรรมที่ทำให้เอดส์แพร่ระบาดจากผู้อื่นมาถึงเราและจากเราไปสู่ผู้อื่น วิธีการที่ดีที่สุดจึงควรสวมถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์เพราะว่า การดูเพียงรูปร่างหน้าตาหรือรูปลักษณ์ภายนอกไม่สามารถบอกได้ว่ามีเชื้อเอดส์หรือไม่ จึงต้องป้องกันตนเองไว้ก่อน

เสมอ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้มอบถุงยางอนามัยให้ผู้ในกลุ่มไว้แจกจ่ายในสถานบริการน้ำมันจำนวน 1 กล่องๆ ละ 100 ชิ้นและมอบหนังสือสูตรรักของ ช.ชายให้กับพนักงานชายและหญิง รักเป็นให้แก่พนักงานหญิงคนละ 1 เล่มไว้เพื่ออ่านหรือทบทวนวิธีการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง รวมทั้งเนื้อหาในการป้องกันการแพร่ระบาดของเอดส์ ก่อนปิดการจัดกิจกรรมผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบ

8.3 การให้ความรู้ที่ถูกต้อง

จากการเสนอประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของพนักงานที่เข้าร่วมกิจกรรมนั้น พบว่าในบางประเด็นยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ผู้วิจัยจึงได้อธิบายให้ความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องดังนี้

ประเด็นการใช้ถุงยางไม่เป็นหรือถุงขาดเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญเพราะว่าถ้าใช้ถุงยางไม่เป็นจะเกิดปัญหาถุงยางอนามัยแตกในขณะร่วมเพศและไม่สามารถป้องกันเอดส์ได้ จึงขอให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนให้ความสำคัญในการฝึกปฏิบัติและให้กลับไปทบทวนขั้นตอนการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธี ตามเอกสารที่แจกให้ทุกคนแล้ว สิ่งที่ต้องจำให้ขึ้นใจคือการบีบปลายถุงไล่ลมเพื่อป้องกันไม่ให้ถุงแตกในขณะร่วมเพศและต้องเปลี่ยนทัศนคติที่ไม่ชอบใช้ถุงยางอนามัยให้หันมาใช้บ่อยๆ ให้เกิดความเคยชินแล้วในที่สุดก็จะเป็นเรื่องปกติในการดำรงชีวิตที่สามารถป้องกันเอดส์อย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญที่สุดจะต้องไม่ลืมว่าจะสวมถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์

8.4 บรรยายภาคการจัดกิจกรรม

บรรยายภาคการจัดกิจกรรม สมาชิกกลุ่มมีความคุ้นเคยกันมากและประมาณครึ่งหนึ่งมาจากภูมิลำเนาเดียวกัน มีอายุใกล้เคียงกัน มีการศึกษาจบชั้น ม.3 และมีความสัมพันธ์กับเจ้าของกิจการโดยครึ่งหนึ่งที่เป็นคนไทยพื้นราบเป็นญาติๆ กับเจ้าของกิจการและชาวไร่ก็เป็นลูกศิษย์ของสามีเจ้าของกิจการ การจัดกิจกรรมจึงมีแต่ความครึกครื้นสนุกสนานเป็นกันเอง ทุกคนกล้าแสดงออกและเสนอความคิดเห็น เจ้าของกิจการเอาใจใส่พนักงานทุกคน ให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมโดยยอมปฏิบัติงานแทนพนักงานบางคนเพื่อให้พนักงานได้เข้าร่วมกิจกรรม ผลการจัดกิจกรรมอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

9. กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพนักงานสถานีบริการน้ำมันแห่งที่ 9

ข้อมูลทั่วไป สถานีบริการน้ำมันชื่อ ดาวเวียงพิงค์ ตั้งอยู่เลขที่ 1/4 ถนนชูปเปอร์ไฮเวย์ ต.ท่าศาลา อ.เมือง จ.เชียงใหม่ จัดกิจกรรมวันที่ 6 พฤศจิกายน 2542 ระหว่างเวลา 18.00-19.30 น. สถานที่จัดกิจกรรมใช้พื้นที่บริเวณที่จอดรถบัสปรับอากาศโดยสารประจำทางที่มาจอดพักรถเพื่อเดินทางกลับ เป็นบริเวณโล่งกว้างมีรถบัสจอดอยู่เป็นเหมือนผนังห้องเรียน อีกด้านเป็นกำแพงของสถานีบริการน้ำมัน ไม่มีหลังคา มีไฟฟ้าให้ความสว่างเพียงพอแต่มีลักษณะเป็นมุมสงบที่ไม่มีคนเดินผ่าน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 8 คน เป็นเพศชายทั้งหมด สถานภาพโสด 5 คน แต่งงานแล้ว 3 คน เป็นชาวไทยพื้นราบ 1 คน คนเป็นชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยง 5 คนและไทยใหญ่ 2 คน อายุต่ำกว่า 18 ปี 3 คนอายุระหว่าง 18-22 ปี มี 3 คนอายุมากกว่า 22-45 ปี มี 2 คน การศึกษาจบชั้น ต่ำกว่า ป. 6 จำนวน 3 คน ส่วนที่เหลือ 5 คนจบชั้น ป.6 พักอาศัยในบ้านพักของพนักงานที่ทางสถานีบริการน้ำมันจัดไว้ให้จำนวน 4 คน และพักในบ้านพักตนเองในเมืองเชียงใหม่ จำนวน 4 คน

อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมประกอบด้วย กระดาษปรีฟและปากกาเคมีใช้ในการเขียนประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงและการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ก้อนหินขนาดโตกว่าหัวแม่มือเล็กน้อยจำนวนประมาณ 70-100 ก้อน ให้สำหรับวางให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงเมื่อต้องการลงความเห็นว่าคุณพฤติกรรมใดมีความเสี่ยงมากหรือเสี่ยงน้อย การใช้ก้อนหินมีข้อดีเพราะสามารถปรับเปลี่ยนคะแนนได้อย่างสะดวกเพียงแค่หยิบใส่เพิ่มลงไปหรือหยิบออกจากกองหินที่ได้ลงคะแนนพฤติกรรมไว้แล้ว หุ่นจำลองอวัยวะเพศชายจำนวน 4 ชุด ใช้สำหรับการฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง ถุงยางอนามัยชนิดแจกฟรีจำนวน 100 ชิ้น ใช้สำหรับการฝึกสวมและถอดกับหุ่นอวัยวะเพศชายและได้แจกจ่ายถุงยางอนามัยให้แก่พนักงานสถานีบริการน้ำมันที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน ถุงยางอนามัยเหล่านี้ผู้วิจัยได้ขอรับการสนับสนุนจากสำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10 เชียงใหม่ กระทรวงสาธารณสุข เป็นถุงยางอนามัยที่สามารถใช้งานได้จริงและใช้สำหรับแจกจ่ายแก่บุคคลทั่วไปเพื่อการป้องกันเอดส์ เกมรูปหัวใจ จำนวน 1 ชุดๆ ละ 10 ชิ้น ใช้สำหรับกิจกรรมละลายพฤติกรรมและนำเข้าสู่บทเรียนเรื่องเอดส์ ทำด้วยกระดาษชาร์ตแข็ง เมื่อประกอบแล้วเสร็จจะได้เป็นรูปหัวใจ 5 ดวงแต่ละดวงมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 12 เซนติเมตร บนรูป หัวใจแต่ละดวงมีอักษรข้อความคำว่า ดำลง เลือด เพียงหุบ รักษาไม่หายและโรคเอดส์ ซึ่งคำทั้งห้าคำดังกล่าวมีความหมายรวมกันแล้วแสดงถึงลักษณะของเอดส์

สื่อสำหรับการเผยแพร่ความรู้เรื่องเอดส์ ได้แก่ หนังสือการ์ตูนเรื่อง "สูตรรักของช.ชาย" และเรื่อง "ญ.หญิง รักเป็น" ผลิตโดยชมรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตจังหวัดชลบุรีและ

โครงการรณรงค์ป้องกันเอดส์เขตภาคเหนือตอนบน ลักษณะของหนังสือเป็นภาพสี กระดาษเคลือบมัน มีภาพการ์ตูนดำเนินเรื่องอย่างน่าสนใจ มีเนื้อหาสาระสำคัญคือ “ธรรมชาติของชายแท้ๆ อย่างเรา” “ถามตัวเองสักนิกก่อนคิดตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์” “ออกรบครั้งแรกจะเป็นอย่างไร” “แผนรัก แผนรบ” “ไม่เที่ยว..ไม่ยาก ถ้าตั้งใจจริง” “ขาประจำ ขาจร ไก่หลง สัมหล่นแบบนี้ใครว่าปลอดภัย” “คิด...คิดให้ดี ก่อนมี อะไรกับแฟน” “ถามใจเธอดูก่อน” “ถุงยางอนามัย..นักรบคู่ใจ” “บีบปลาย...สวมสุดๆ ...เสร็จแล้วถอด” “ข้อคิดเรื่องถุงยาง” และ “ไกลยาเสพติด ไกลเอดส์” ผู้วิจัยได้แจกให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนภายหลังจากกิจกรรมเสร็จแล้วเพื่อนำกลับไปทบทวนที่บ้าน คนละ 1 เล่ม

ส่วนอุปกรณ์เสริมอื่นๆ สำหรับอำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศ ได้แก่ เสื้อโป๊ 2 ผืน ไฟฉาย 1 กระบอก กระดาษทิชชู 1-2 ม้วน สำหรับเช็ดทำความสะอาดมือที่เปื้อนสารเคลือบถุงยางอนามัยจากการฝึกปฏิบัติ ขนมขบเคี้ยวได้แก่ ขนมเวเฟอร์ ถั่วโกโก้ มัณฝรั่งทอด ถั่วกรีนัทและขนมอื่นๆ จัดเตรียมไว้สำหรับให้พนักงานสถานีบริการรับประทานเป็นอาหารว่างระหว่างจัด กิจกรรม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้จัดเตรียม น้ำดื่มพร้อมน้ำแข็ง แก้วน้ำ กระติกน้ำแข็ง เป็นต้น

9.1 กิจกรรมการสร้างความตระหนักในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

ในกิจกรรมการสร้างความตระหนักในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนและรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การละลายพฤติกรรม ผู้วิจัยแนะนำตนเองแก่พนักงานสถานีบริการน้ำมันที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน โดยบอกชื่อผู้วิจัยและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ถามชื่อแต่ละคนและขอทราบรายละเอียดส่วนตัว เช่น อายุ ภูมิลำเนา สถานภาพการแต่งงาน ตำแหน่งงานในสถานีบริการน้ำมัน อายุในการทำงาน จากการสังเกตผู้เข้าร่วม กิจกรรมอายุค่อนข้างมากและส่วนใหญ่อยู่แผนกเติมแก๊สทำงานมานานการเริ่มต้นกิจกรรมจึงมีบรรยากาศเรียบง่าย

ขั้นตอนที่ 2 การนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นตอนการนำเข้าสู่บทเรียน ด้วยการเล่นเกมต่อภาพหัวใจให้ได้เป็นคู่ๆ เนื่องจากพนักงานที่เข้าร่วมกิจกรรมมีจำนวนไม่มาก ผู้วิจัยจึงแจกกระดาษให้คนละชิ้นแล้วหาคู่หัวใจของตนเองให้ได้เร็วที่สุดและบอกว่า “เรามาแข่งขันกัน ใครจะหาคู่หัวใจของตนเองได้ก่อน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะมีลักษณะขี้นมหลายคนเมื่อเจอบรรยากาศการแข่งขันก็ทำให้สดมีความสนุกสนานและแสดงออกมากขึ้น การกำหนดเวลาใน

การแข่งขันเป็นการกระตุ้นให้กลุ่มต้องรีบเร่งหาข้อหัวใจให้ได้ในเวลาที่กำหนด ผู้เข้าร่วมกิจกรรมช่วยกันหาข้อของหัวใจได้ จนครบ 4 คู่ เมื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมจับคู่กันได้แล้วจึงถามผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนพร้อมกับหัวใจแต่ละดวงที่ต่อได้อ่านว่าอย่างไร โดยให้อ่านทีละคู่ หลังจากนั้นจึงถามข้อความบนรูปหัวใจว่า “มีความหมายอย่างไร” มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมบางคนช่วยเพื่อนบอกความหมายของคำพูดที่ต่อได้ ทำให้บรรยากาศมีความเป็นกันเองมากขึ้น หลังจากนั้นผู้วิจัยได้เชื่อมโยงข้อความบนรูปหัวใจทั้งหมดให้เข้าสู่ประเด็นเรื่องเอดส์

ขั้นตอนที่ 3 การระดมความคิดและประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ผู้วิจัยได้ใช้คำถามเป็นการเปิดประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยง เป็นคำถามปลายเปิดว่า “ไปทำอะไรบ้างจึงเป็นเอดส์” ผู้เข้าร่วมกิจกรรมช่วยกันตอบพฤติกรรมที่เป็นสาเหตุทำให้ติดเอดส์ เช่น เทียวโสเภณีไม่สวมถุงยาง การใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน ผู้วิจัยจึงได้ถามคนอื่นที่นั่งเงียบอยู่ว่า “การกระทำอื่นมีอีกหรือไม่ที่ทำให้เราติดเอดส์ได้” โดยผู้วิจัยถามทีละคน ทำให้สมาชิกในกลุ่มเริ่มพูดแสดงความคิดเห็นมากขึ้น เมื่อมีคนแสดงความคิดเห็นมากขึ้นผู้วิจัยจึงให้ตัวแทนสมาชิกภายในกลุ่มคนใดคนหนึ่งช่วยเขียนประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงที่เพื่อนๆ เสนอมาลงในกระดานขีปรีฟ บรรยากาศของการระดมความคิดเห็นมีมากขึ้นเรื่อยๆ บรรยากาศไม่ตึงเครียดนักเป็นลักษณะแบบค่อยเป็นค่อยไป ในขณะที่ดำเนินกิจกรรมมีพนักงานผู้เข้าร่วมกิจกรรมบางคนยังทำงานอยู่จึงทำให้ต้องวิ่งเข้าวิ่งออกแต่ไม่ได้ทำให้การจัดกิจกรรมหยุดชะงักแต่พนักงานคนดังกล่าวอาจจะมีส่วนร่วมไม่เต็มที่เท่ากับคนอื่น ๆ และในขณะที่ดำเนินกิจกรรมมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมบางคนที่คุ้นเคยกับผู้วิจัยได้วาดรูปภาพที่สื่อถึงพฤติกรรมเสี่ยงในข้อนั้นๆ แทรกในบางพฤติกรรมทำให้มีการหัวเราะขบขันและการวาดภาพดังกล่าวเป็นการช่วยสร้างบรรยากาศที่สนุกสนานได้เป็นอย่างดี จากนั้นกลุ่มช่วยกันระดมความคิดเห็นจนกระทั่งได้พฤติกรรมเสี่ยง 12 ประเด็น

ขั้นตอนที่ 4 การให้คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ เมื่อกลุ่มได้สรุปพร้อมกันและมีความเห็นว่าไม่มีประเด็นความเสี่ยงเพิ่มเติมอีกแล้ว ผู้วิจัยให้สมาชิกกลุ่มทุกคนช่วยกันพิจารณาว่าพฤติกรรมใดบ้างที่มีความเสี่ยงต่อการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์มากที่สุด ถ้าเสี่ยงมากที่สุดให้คะแนนเต็ม 10 คะแนน ส่วนพฤติกรรมอื่นๆ ที่มีความเสี่ยงลดหลั่นลงมาก็ให้คะแนนลดลงตามลำดับ จนถึงพฤติกรรมที่กลุ่มคิดว่าไม่เสี่ยงเลยจึงให้คะแนนเป็น 0 จากนั้นกลุ่มได้ร่วมกันให้คะแนนโดยช่วยกันวางก้อนหินแทนคะแนนก้อนหิน 1 ก้อนมีค่า 1 คะแนน แต่ละคนหยิบหินเป็นกำๆ วางในท้ายประเด็นที่ตนเห็นว่าเสี่ยงมาก ทำให้การให้คะแนนเป็นหินกองใหญ่ๆ เพื่อจะได้เห็นคะแนนที่นับได้ผู้วิจัยจึงบอกวิธีการให้คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์อีกครั้ง ซึ่งกลุ่มเข้าใจและมีผู้เข้าร่วม

กิจกรรมหนึ่งคนที่ช่วยแนะนำวิธีการให้คำแนะนำช่วยผู้วิจัย จากนั้นผู้เข้าร่วมกิจกรรมจึงเริ่มทยอยให้คำแนะนำที่ละประเด็น ในระหว่างนี้ผู้วิจัยได้บันทึกการให้คำแนะนำพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มไว้แล้ว ในขณะที่ให้คำแนะนำพฤติกรรมเสี่ยงผู้เข้าร่วมกิจกรรมบางคนค่อนข้างจะพูดเสียงดัง มีเพื่อนคนอื่นไม่เห็นด้วยจะแสดงอาการไม่พอใจ มีบางครั้งผู้วิจัยต้องพยายามหันไปถามคนอื่นเพื่อลดการแสดงอาการของคนที่ไม่ฟังคนอื่น แต่โดยภาพรวมแล้วกลุ่มสามารถดำเนินกิจกรรมไปได้ด้วยดี จากนั้นผู้วิจัยจึงเข้าร่วมการสรุปคำแนะนำพฤติกรรมเสี่ยงกับกลุ่มพร้อมทั้งประเมินเหตุผลที่กลุ่มให้คำแนะนำที่ละพฤติกรรมจนครบทุกพฤติกรรม

หลังจากนั้นผู้วิจัยได้อธิบายให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับโอกาสของการกระทำนั้นๆ ที่จะนำไปสู่การไปเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ถูกต้องและเป็นเหตุเป็นผลทางวิชาการมากขึ้น พฤติกรรมเกือบทั้งหมดมีการเปลี่ยนแปลงคะแนน ซึ่งรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์และการให้น้ำหนักคะแนน มีรายละเอียดในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงผลการให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ด้วย
กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพนักงานในสถานบริการน้ำมัน แห่งที่ 9

ลำดับที่	พฤติกรรมเสี่ยง	จำนวนประเด็น		คะแนนความเสี่ยง	
		ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1	ไปเที่ยวโสเภณี	/	/	10	8
2	ใช้เข็มฉีดยาเสพติด	/	/	5	10
3	เมฆาขาดสติ	/	/	5	10
4	ติดยาเสพติด ม้า "WY"	/	/	1	2
5	จูบปากรุนแรง ปากมีแผลทั้งสองฝ่าย	x	/	3	2
6	ใช้ของมีคมร่วมกัน	x	/	4	2
7	ขายล่อขาย(ประตูล้าง)	x	/	6	6
8	ล่อผู้หญิงที่ไม่ใช่หญิงบริการ	x	/	6	9
9	สามีสำสอน	x	/	2	3
10	แม่เป็นเอดส์จากสามีติดลูกในท้อง	x	/	2	6
11	อยากลอง	x	/	5	9
12	มือมีแผลโดนเลือด	x	/	4	2
รวม		4	12	53	69

/ = มีประเด็นของพฤติกรรมเสี่ยง

x = ยังไม่มีประเด็นพฤติกรรมเสี่ยง

ก่อน = หมายถึง การเริ่มต้นกิจกรรมกลุ่มในแต่ละหัวข้อ หลัง = หมายถึง เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมกลุ่มในแต่ละหัวข้อ

กลุ่มได้อธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงเพิ่มเติมในบางประเด็นคือ ประเด็นขายล่อขาย หมายถึง พฤติกรรมรักร่วมเพศของเพศชายเป็นพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์สูง ประเด็นล่อผู้หญิงที่ไม่ใช่หญิงบริการหมายถึง การมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงที่ไม่ได้มีอาชีพค้าบริการโดยตรง อาทิ เพื่อนหญิง นักเรียน สาวคาราโอเกะ สาวร้านอาหาร กลุ่มเห็นว่ามีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์โดยตรง ประเด็นการจูบปากกันอย่างรุนแรงและปากเป็นแผลทั้งสองฝ่าย กลุ่มเข้าใจว่าสามารถติดเอดส์ได้ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีเชื้อเอดส์ พฤติกรรมนี้จึงเป็นความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

จากตารางที่ 12 เป็นการแสดงผลเกี่ยวกับความรู้จากการให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เมื่อเริ่มต้นการจัด

กิจกรรมสมาชิกกลุ่มได้เสนอประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ 4 ประเด็น ได้แก่ ไปเที่ยวโสเภณี ใช้เข็มฉีดยาเสพติด เมฆาขาดสติ ติดยาเสพติด ม้า WY

ผู้วิจัยใช้คำถามกระตุ้นให้กลุ่มช่วยกันคิดเพิ่มเติม กลุ่มจึงเสนอประเด็นเพิ่มขึ้นอีกถึง 8 ประเด็น ได้แก่ จูบปากรุนแรงปากมีแผลทั้งสองฝ่าย ใช้ของมีคมร่วมกัน ชายล่อชาย(ประตูหลัง) ล่อผู้หญิงที่ไม่ใช่หญิงบริการ สามีล่าสอน แม่เป็นเอดส์จากสามีติดลูกในท้อง อยากลอง มีมือมีแผลโดนเลือด

เมื่อพิจารณาจากค่าคะแนนระยะแรก ที่ เป็นความรู้เดิมของพนักงานจากตารางที่ 12 พบว่า ระดับความเสี่ยงมากมี 1 พฤติกรรมคือ ไปเที่ยวโสเภณี ระดับความเสี่ยงปานกลางมี 7 พฤติกรรมคือ ใช้เข็มฉีดยาเสพติด เมฆาขาดสติ ใช้ของมีคมร่วมกัน ชายล่อชาย ล่อผู้หญิงที่ไม่ใช่หญิงบริการ อยากลอง มีมือมีแผลโดนเลือด ระดับความเสี่ยงน้อยมี 4 พฤติกรรมคือ ติดยาเสพติด ยาบ้า "WY" จูบปากรุนแรง ปากมีแผลทั้งสองฝ่าย สามีล่าสอน แม่เป็นเอดส์จากสามีติดลูกในท้อง และไม่มีพฤติกรรมในระดับไม่เสี่ยงเลย

ระดับความเสี่ยงของช่วงหลังเมื่อผ่านการสรุปความเข้าใจในพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ถูกต้องแล้วพบว่า ระดับความเสี่ยงมากเพิ่มเป็น 5 พฤติกรรมคือ ไปเที่ยวโสเภณี ใช้เข็มฉีดยาเสพติด เมฆาขาดสติ ล่อผู้หญิงที่ไม่ใช่หญิงบริการ อยากลอง ระดับความเสี่ยงปานกลางมีจำนวนลดลงเหลือ 2 พฤติกรรมคือ ชายล่อชาย แม่เป็นเอดส์ติดไปถึงลูกในท้อง ระดับความเสี่ยงน้อยลดลงเหลือ 5 พฤติกรรมคือ ติดยาเสพติด ยาบ้า "WY" จูบปากรุนแรงปากมีแผลทั้งสองฝ่าย สามีล่าสอน ใช้ของมีคมร่วมกัน มีมือมีแผลโดนเลือดและไม่มีพฤติกรรมระดับไม่เสี่ยงเลย

จากตารางที่ 12 จะเห็นว่าค่าคะแนนรวมของพนักงานสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 9 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจาก 53 เป็น 69 คะแนน พิจารณาในประเด็นย่อยแล้วพบว่า ประเด็นที่มีคะแนนเต็ม 10 คะแนนมี 2 ประเด็นและประเด็นที่มีคะแนนลดลงมี 4 ประเด็น สรุปพฤติกรรมเสี่ยงที่กลุ่มนี้เสนอแนะที่ถือได้ว่าเป็นความเสี่ยงโดยตรงคือ การเที่ยวโสเภณี การใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน รักร่วมเพศที่ขาดการป้องกัน ส่วนประเด็นความเสี่ยงทางอ้อมที่ชักนำไปสู่การมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์โดยตรงได้แก่ การเมฆาขาดสติ ติดยาเสพติด ม้า เป็นต้น ประเด็นของการอยากลองซึ่งกลุ่มให้คะแนนสูงถึง 9 คะแนนนั้น ยังไม่ค่อยชัดเจนนักว่ามีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์มากแค่ไหน หากการอยากลองโดยรู้จักการป้องกันก็จะไม่เสี่ยงมากแต่หากการอยากลองนั้น ขาดความรู้และขาดการป้องกันที่ถูกต้องก็จะเป็นความเสี่ยงอย่างมาก

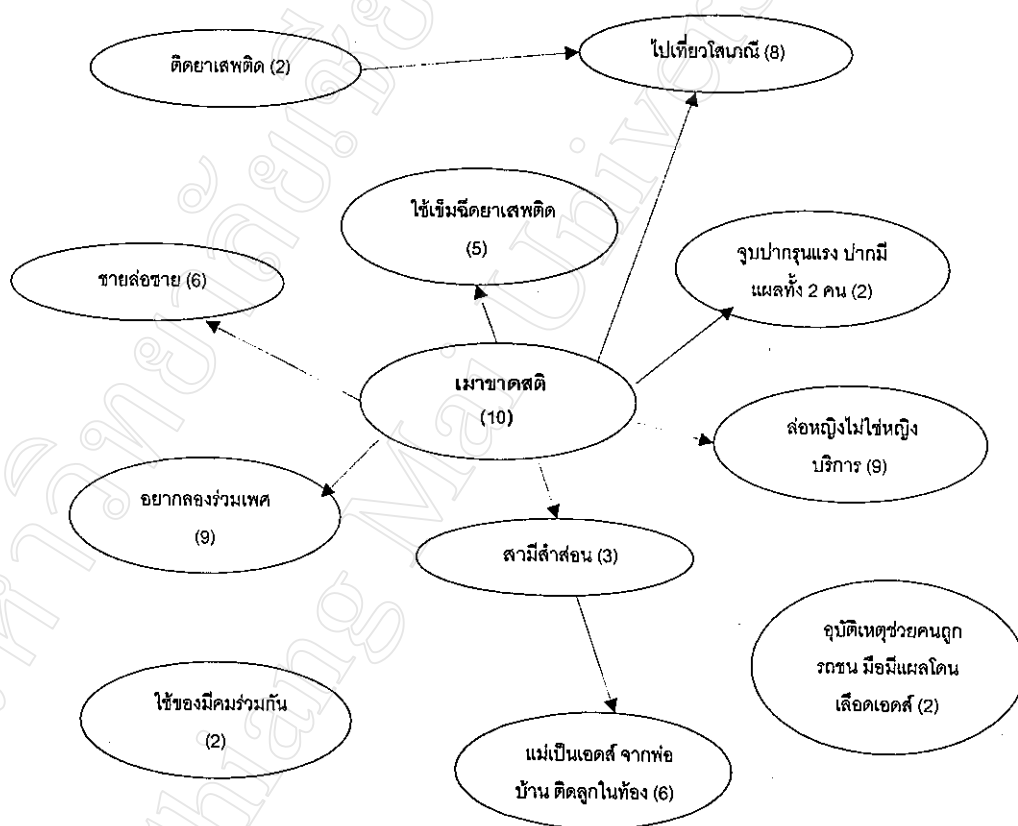
เมื่อพิจารณาการปรับเปลี่ยนคะแนนของพฤติกรรมเสี่ยงในรูปของระดับความเสี่ยง
ชั้นต่างๆ ระหว่างการให้คะแนนครั้งแรกกับครั้งหลังจากตารางที่ 12 พบว่ามี 3 รูปแบบคือ

- 1) การเปลี่ยนระดับเพิ่มขึ้นจากเสี่ยงปานกลางเป็นเสี่ยงมากได้แก่ การใช้เข็มฉีดยา
เสพติดร่วมกัน เมฆาตสติ มีเพศสัมพันธ์กับหญิงขายบริการและอยากลอง
- 2) การเปลี่ยนระดับเพิ่มขึ้นจากเสี่ยงน้อยเป็นเสี่ยงปานกลางได้แก่ แม่สูบบุหรี่
- 3) การเปลี่ยนระดับลดลงจากเสี่ยงปานกลางเป็นเสี่ยงน้อยได้แก่ ใช้ของมีคมร่วมกัน
และมีมือเป็นแผลโดนเลือดเอ็ดส์

ขั้นตอนที่ 5 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อ
เอชไอวี/เอดส์ หลังจากที่ถูกกลุ่มได้ให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์และ
สรุปคะแนนร่วมกับผู้วิจัยแล้ว จึงให้กลุ่มได้เสนอความคิดเห็นร่วมกันถึงความสัมพันธ์ของ
พฤติกรรมต่างๆ ที่กลุ่มได้มีความคิดเห็นแล้วว่านำไปสู่การติดเชื้อเอชไอวี โดยการลากเส้นแสดง
ความสัมพันธ์กันในแต่ละพฤติกรรมและใช้หัวลูกศรแสดงทิศทางการเชื่อมโยงความสัมพันธ์
ของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นก่อนและหลังอย่างต่อเนื่อง บรรยายภาคในขณะนั้นพบว่า คนที่อาวูโสที่
สุดในกลุ่มออกมาลากเส้นและจึงทำให้คนอื่นภายในกลุ่มจับปากกาเคมีช่วยกันลากเส้นแสดง
ความสัมพันธ์ทีละคน หลังจากสมาชิกในกลุ่มได้ลากเส้นแสดงความเชื่อมโยงความสัมพันธ์
ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์เสร็จแล้ว

ผู้วิจัยจึงสรุปร่วมกับกลุ่มอีกครั้งพร้อมทั้งได้อธิบายทบทวนถึงความสัมพันธ์ของ
แต่ละพฤติกรรมให้กลุ่มตระหนักถึงพฤติกรรมที่ทำให้ได้รับเชื้อเอชไอวีทั้งพฤติกรรมที่เกิดโดย
ตรงและพฤติกรรมที่เกิดโดยอ้อม ซึ่งรายละเอียดและผลงานการเชื่อมโยงความสัมพันธ์
ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของพนักงานในสถานบริการแห่งที่ 9 ดังใน
แผนภูมิที่ 11

แผนภูมิที่ 11 แสดงความเข้าใจของกลุ่มเกี่ยวกับการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของ
พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้
แบบมีส่วนร่วมพนักงานสถานีบริการน้ำมันแห่งที่ 9
ตัวเลขในวงเล็บ () แสดงค่าคะแนนความเสี่ยงที่สมาชิกกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมลงความ
เห็นให้คะแนน จากคะแนนความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์มากที่สุด 10 คะแนน
และน้อยที่สุดไม่เสี่ยงเลยให้ 0 คะแนน

จากแผนภูมิที่ 11 พนักงานสถานีบริการน้ำมันแห่งที่ 9 ได้ร่วมกันเชื่อมโยงพฤติกรรม
เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ได้ประเด็นที่สำคัญได้แก่ การเมฆาสดิ นำไปสู่
พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่สำคัญ เช่น การอยากลองร่วมเพศ ขายสอชาย
(รักร่วมเพศ) เที่ยวโสเภณี มีเพศสัมพันธ์กับหญิงที่ไม่ใช่หญิงบริการ การใช้เข็มฉีดยาเสพติด
ร่วมกันหรือใช้ของมีคมร่วมกันและเกิดพฤติกรรมสามีสำส่อนทำให้แม่บ้านได้รับเชื้อแล้วติดไป
สู่ลูกในท้องและประเด็นสุดท้ายเป็นการช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุถูกรถชน ผู้ให้ความ

ช่วยเหลือมือมีแผล อาจโดนเลือดผู้ประสบเหตุที่มีเชื้อเอชไอวี (มีความถี่ของการเกิดความเสี่ยงน้อยมาก)

ภาพที่ 9 แสดงภาพพนักงานในสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 9 ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

9.2 การฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

หลังจากที่กลุ่มได้ร่วมกันสรุปความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์แล้ว ผู้วิจัยได้ใช้คำถามเพื่อนำเข้าสู่ประเด็นของการป้องกันเอดส์ "เราจะป้องกันเอดส์ได้อย่างไร" สมาชิกกลุ่มคนหนึ่งตอบว่า "ต้องใช้ถุงยางอนามัย" หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ใช้คำถามเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัยว่า "การใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกต้องนั้นทำอย่างไร" ขออาสาสมัครหนึ่งคนออกมาทำให้เพื่อนดู ซึ่งคนที่ถูกเสนอชื่อไม่ได้ปฏิเสธแต่อย่างใด ให้ความร่วมมือสาธิตการใช้ถุงยางอนามัยที่ต้องกับหุ่นจำลองอวัยวะเพศชายจากการสังเกต อาสาสมัครที่สาธิตการใช้ถุงยางอนามัยกับหุ่นจำลองอวัยวะเพศชายทำได้อย่างถูกต้องทุกขั้นตอน ขั้นตอนนี้ให้ทุกคนดูทุกขั้นตอนแต่ยังไม่ให้ปฏิบัติ จากนั้นผู้วิจัยจึงแจกถุงยางอนามัยให้คนละหนึ่งชิ้นพร้อมหุ่นจำลองอวัยวะเพศชายเพื่อให้จับคู่กันฝึกปฏิบัติตามที่เพื่อนสาธิตจากการสังเกตปรากฏว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่อายุไม่มากและเป็นชนกลุ่มน้อย ลืมขั้นตอนการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง บางคนใส่ถุงยางอนามัยกลับด้านและบางคนถอดถุงยางแรงมาก

จนดูขาด เป็นที่ขบขันของกลุ่มทำให้มีบรรยากาศสนุกสนาน จากนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการสาธิตอีกครั้งพร้อมกับให้ทุกคนฝึกปฏิบัติไปพร้อมๆ กัน โดยเฉพาะคนที่ขาดทักษะการใช้ถุงยางอนามัยให้ฝึกต่อไปอีก 2-3 รอบ ผู้วิจัยได้เฝ้าสังเกตการฝึกปฏิบัติอย่างใกล้ชิดและให้คำแนะนำไปด้วย โดยมีสมาชิกคนอื่นๆ ที่ทำได้ถูกต้องแล้วช่วยผู้วิจัยให้คำแนะนำเพื่อนๆ จากนั้นผู้วิจัยได้บรรยายให้ความรู้ถึงวิธีการดูวันหมดอายุและวิธีการเก็บรักษาถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง

ผู้วิจัยได้สรุปกิจกรรมทั้งหมดหลังจากที่ได้ดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถึงกิจกรรมทักษะการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ โดยผู้วิจัยได้กล่าวสรุปถึงพฤติกรรมที่ทำให้เอดส์แพร่ระบาดจากผู้อื่นมาถึงเราและจากเราไปสู่ผู้อื่น วิธีการที่ดีที่สุดจึงควรสวมถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์เพราะว่า การดูเพียงรูปร่างหน้าตาหรือรูปลักษณ์ภายนอกไม่สามารถบอกได้ว่ามีเชื้อเอดส์หรือไม่ จึงต้องป้องกันตนเองไว้ก่อนเสมอ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้มอบถุงยางอนามัยให้ผู้นำกลุ่มไว้แจกจ่ายในสถานบริการน้ำมันจำนวน 1 กล่องๆ ละ 100 ชิ้นและมอบหนังสือ สูตรรักของ ช.ชายให้พนักงานชายทุกคน ๆ ละ 1 เล่มไว้เพื่ออ่านหรือทบทวนวิธีการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้องรวมทั้งเนื้อหาในการป้องกันการแพร่ระบาดของเอดส์

9.3 การให้ความรู้ที่ถูกต้อง

จากการเสนอประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของพนักงานที่เข้าร่วมกิจกรรมนั้น พบว่าในบางประเด็นยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ผู้วิจัยจึงได้อธิบายให้ความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องดังนี้

การป้องกันเอดส์จากการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิงอื่นที่มีไข่อสุกรของตนเองหรือกรณีที่คู่ครองของตนเองมีเชื้อเอดส์และการมีเพศสัมพันธ์ของชายรักร่วมเพศ “ถุงยางอนามัย” เป็นวิธีการที่สำคัญเพราะวงการแพทย์ต่างยอมรับว่าถุงยางอนามัยเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการป้องกันเอดส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อใช้อย่างถูกวิธี นอกจากใช้ป้องกันเอดส์แล้วถุงยางอนามัยยังมีข้อดีหลายอย่าง อาทิ ป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อื่นๆ ได้หลายโรค เช่น หนองใน ซิฟิลิส ตับอักเสบ นอกจากป้องกันโรคแล้วยังป้องกันการตั้งครรภ์ได้เป็นอย่างดีโดยไม่มีผลข้างเคียง ถุงยางอนามัยทำให้ผู้ชายหลั่งน้ำอสุจิช้าลง จึงช่วยยืดเวลาแห่งความสุขให้ยาวนานขึ้น ถุงยางอนามัยหาซื้อง่ายราคาไม่แพงและมีแจกฟรีในสถานบริการทางเพศทั่วไปหรือตามสถานบริการสาธารณสุขทุกแห่ง เนื่องจากการป้องกันเอดส์เป็นนโยบายของชาติอยู่แล้ว การใช้ถุงยางอนามัยขอให้สังเกตวันเดือนปีที่ผลิตและวันหมดอายุ ถ้าเกินกว่านั้นถือว่าหมดอายุไม่ควรใช้ ควรใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธี การพกพาถุงยางอนามัยควรพกพามาก

กว่าหนึ่งขึ้น เช่น เผือกแตก เผือกเบิ้ลและเผือกเพื่อน การใช้ถุงยางอนามัยถ้าหากรู้สึกผิดให้หยดสารหล่อลื่นหรือเจลที่มีน้ำเป็นส่วนผสม เช่น เจลหล่อลื่นดูโอ 1-2 หยดทั้งด้านนอกและด้านใน จะช่วยทำให้มีความรู้สึกดีขึ้น ไม่ควรใช้น้ำมันทาผิวหรือโลชั่นทาถุงยางอนามัยโดยเด็ดขาด เพราะมีส่วนผสมที่ทำให้ถุงยางอนามัยแตกหรือรั่วซึมได้

การเสพยาเสพติดชนิดใช้เข็มที่ทำให้มีการแพร่ระบาดของเอดส์ในกลุ่มผู้ใช้สารเสพติดชนิดใช้เข็มฉีดยาแล้วกระจายสู่กลุ่มอื่นๆ มาจากวิธีการเสพยาโดยใช้เข็มอันเดียวกัน เชื้อเอดส์สามารถอยู่ได้ในของเหลวต่างๆ ในร่างกาย เช่น ในเลือด น้ำเหลือง ในสารคัดหลั่งในน้ำอสุจิ ในกรณีที่ใช้เสพยาเสพติดชนิดใช้เข็มฉีดยาร่วมกันหลายคน เมื่อคนที่หนึ่งฉีดยาเข้าเส้นเลือดแล้วดึงเข็มออกเลือดจากคนที่หนึ่งจะถูกดูดกลับเข้าไปในเข็มฉีดยาที่เป็นโลหะโดยอัตโนมัติและเลือดของคนหนึ่งที่หนึ่งยังคงค้างอยู่ในเข็มฉีดยา คนที่สองฉีดยาเข้าเส้นเลือดเองโดยไม่มีการเปลี่ยนเข็ม โดยนำเข็มอันเดิมที่มีเลือดคนที่หนึ่งค้างเหลืออยู่ฉีดเข้าสู่ตนเอง ถ้าในกลุ่มผู้ติดยาเสพติดมีผู้ที่มีเชื้อเอดส์เพียงหนึ่งคนเอดส์สามารถกระจายด้วยเลือดที่ค้างในหลอดไปสู่คนอื่นๆ ในกลุ่มผู้เสพยาได้ทุกคนหรือกรณีที่ผู้เสพยาเสพติดชนิดใช้เข็มที่มีเชื้อเอดส์ใช้วิธีการดูดเลือดตนเองไปผสมยาเสพติดในหลอดแล้วแจกจ่ายให้เพื่อนคนอื่นฉีดเข้าเส้นหรือที่เรียกกันในกลุ่มผู้เสพยาว่า "ใช้คอป" ลักษณะเช่นนี้จะทำให้ทุกคนที่รับเลือดผสมยามีโอกาสติดเอดส์ได้ทันที

9.4 บรรยายาการจำกัดกิจกรรม

บรรยายาการจำกัดกิจกรรม พนักงานที่เข้าร่วมกิจกรรมมีผู้อาวุโส อายุ 38 ปี 1 คน พุดจาเสียงดัง มั่นใจในตัวเองสูง ผู้วิจัยต้องทำงานหนักมากเนื่องจากต้องคอยดึงให้กลับมาสู่วัตถุประสงค์หลักของการจำกัดกิจกรรม เพราะถูกชักจูงจากผู้อาวุโสเป็นระยะๆ แต่สมาชิกกลุ่มเข้าใจและรู้นิสัยผู้อาวุโส จึงไม่ค่อยใส่ใจและฟังผู้วิจัยมากกว่าและผู้วิจัยได้ดึงสมาชิกกลุ่มอีกคนขึ้นมาเพื่อนำกลุ่มไปในทิศทางที่ต้องการ โดยเริ่มต้นด้วยการเขียนกระดาษและเริ่มถามสมาชิกในกลุ่มมากขึ้น ต้องใช้เวลานานพอสมควรจึงแก้ปัญหาการถูกรบกวนจากผู้อาวุโสได้ แต่ผลงานออกมาในระดับค่อนข้างดี

10. กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพนักงานสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 10

ข้อมูลทั่วไป สถานีบริการน้ำมันชื่อ ปิงปองเชียงใหม่บริการ ตั้งอยู่บนถนนเชียงใหม่-ลำพูน ต.หนองหอย อ.เมือง จ.เชียงใหม่ จัดกิจกรรมวันที่ 2 พฤศจิกายน 2542 เวลา 19.00-20.30 น. สถานที่จัดกิจกรรมใช้พื้นที่บริเวณด้านข้างห้องทำงานของผู้จัดการ ไฟฟ้าให้ความสว่างเพียงพอ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 9 คน เป็นเพศชาย 7 คน เพศหญิง 2 คน มี

สถานภาพโสด 7 คน แต่งงานแล้ว 2 คน เป็นชาวพื้นราบ 2 คน เป็นชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยง 3 คน มุเซอ 2 คน จีนฮ่อ 2 คนและคนไทยพื้นราบชาวเชียงใหม่ 2 คน อายุระหว่าง 18-22 ปี 2 คนและอายุมากกว่า 22 ปี 1 คน การศึกษาจบชั้น จบ ป.6 จำนวน 7 คนและจบชั้น ม.3 จำนวน 2 คน พักอาศัยในบ้านพักของพนักงานที่ทางสถานีบริการน้ำมันจัดไว้ให้จำนวน 7 คน และพักในบ้านพักในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 2 คน

อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมประกอบด้วย กระดาษปรู๊ฟและปากกาเคมี ใช้ในการเขียนประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงและการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อ เอชไอวี/เอดส์ ก่อนหินขนาดโตกว่าหัวแม่มือเล็กน้อยจำนวนประมาณ 70-100 ก้อน ให้สำหรับวางให้คำแนะนำพฤติกรรมเสี่ยงเมื่อต้องการลงความเห็นว่าคุณพฤติกรรมใดมีความเสี่ยงมากหรือเสี่ยงน้อย การใช้ก้อนหินมีข้อดีเพราะว่าสามารถปรับเปลี่ยนคะแนนได้อย่างสะดวกเพียงแค่อยุบใส่เพิ่มลงไปหรือหยิบออกจากกองหินที่ได้ลงคะแนนพฤติกรรมไว้แล้ว หุ่นจำลองอวัยวะเพศชายจำนวน 4 ชุด ใช้สำหรับการฝึกทักษะการให้ถุงยางอนามัยที่ถูกวิธี ถุงยางอนามัยชนิดแจกฟรีจำนวน 100 ชิ้น ใช้สำหรับการฝึกสวมใส่และถอดกับหุ่นอวัยวะเพศชายและได้แจกจ่ายถุงยางอนามัยให้แก่พนักงานสถานีบริการน้ำมันที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน ถุงยางอนามัยเหล่านี้ผู้วิจัยได้ขอรับการสนับสนุนจากสำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต10 เชียงใหม่ กระทรวงสาธารณสุข เป็นถุงยางอนามัยที่สามารถใช้งานได้จริงและใช้สำหรับแจกจ่ายแก่บุคคลทั่วไปเพื่อการป้องกันเอดส์ เกมรูปหัวใจจำนวน 1 ชุดๆ ละ 10 ชิ้น ใช้สำหรับกิจกรรมละลายพฤติกรรมและนำเข้าสู่บทเรียนเรื่องเอดส์ ทำด้วยกระดาษชาร์ตแข็ง เมื่อประกอบเสร็จแล้วจะได้เป็นรูปหัวใจ 5 ดวงแต่ละดวงมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 12 เซนติเมตร บนรูปหัวใจแต่ละดวงมีอักษรข้อความคำว่า ดำลง เลือด เพียงหุบ รักษาไม่หายและโรคฮิต ซึ่งคำทั้งห้าคำดังกล่าวมีความหมายรวมกันแล้วแสดงถึงลักษณะของเอดส์

สื่อสำหรับการเผยแพร่ความรู้เรื่องเอดส์ได้แก่ หนังสือการ์ตูนเรื่อง “สูตรรักของช.ชาย” และเรื่อง “ญ.หญิงรักเป็น” ผลิตโดยชมรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตจังหวัดชลบุรีและโครงการรณรงค์ป้องกันเอดส์เขตภาคเหนือตอนบน มีลักษณะเป็นภาพสี่ กระดาษเคลือบมัน มีภาพการ์ตูนดำเนินเรื่องอย่างน่าสนใจ มีเนื้อหาสาระสำคัญคือ “ธรรมชาติของชายแท้ๆ อย่างเรา” “ถามตัวเองสักนิด...ก่อนคิดตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์” “ออกรบครั้งแรก...จะเป็นอย่างไร” “แผนรัก...แผนรบ” “ไม่เที่ยว..ไม่ยาก ถ้าตั้งใจจริง” “ขาประจำ ขาจร ไก่หลง ส้มหล่น แบบนี้ใครว่าปลอดภัย” “คิด...คิดให้ดี ก่อนมี อะไรกับแฟน” “ถามใจเธอดูก่อน” “ถุงยางอนามัย.. นึกบ่คูใจ” “บ๊อบปลาย...สวมสุดๆ ...เสร็จแล้วถอด” “ข้อคิดเรื่องถุงยาง” และ “ไกลยาเสพติด

ไกลเอดส์" ผู้วิจัยได้แจกให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนภายหลังจากกิจกรรมเสร็จแล้วเพื่อให้กลับไปพบทวนที่บ้านคนละ 1 เล่ม

ส่วนอุปกรณ์เสริมอื่นๆ สำหรับเชื้ออำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศ ได้แก่ เลื่อปู้ 2 ผืน ไฟฉาย 1 กระบอก กระดาษทิชชู 1-2 ม้วน สำหรับเช็ดทำความสะอาดมือที่เป็นอันตรายเคลือบถุงยางอนามัยจากการฝึกปฏิบัติ ขนมหขบเคี้ยวได้แก่ ขนมหเวเฟอร์ ถั่วโกโก้ มันทฝรั่งทอด ถั่วกรีนัทและขนมหื่นๆ จัดเตรียมไว้สำหรับให้พนักงานสถานีบริการรับประทานเป็นอาหารว่างระหว่างจัดกิจกรรม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้จัดเตรียมน้ำดื่มพร้อมน้ำแข็ง แก้วน้ำกระติกน้ำแข็ง เป็นต้น

10.1 กิจกรรมการสร้างความตระหนักในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

ในกิจกรรมการสร้างความตระหนักในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนและรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การละลายพฤติกรรม ผู้วิจัยแนะนำตนเองแก่พนักงานสถานีบริการน้ำมันที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน โดยบอกชื่อผู้วิจัยและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม หลังจากนั้นผู้วิจัยให้แต่ละคนแนะนำชื่อ อายุ ภูมิลำเนา สถานภาพสมรส ตำแหน่งงานในสถานีบริการน้ำมัน สถานที่พัก จากการสังเกตในระหว่างแนะนำตัวพบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมหันไปคุยกันเป็นภาษาของตนเองเช่น ชาวกะเหรี่ยงพูดคุยเป็นภาษากะเหรี่ยง ชาวจีนฮ่อพูดคุยกันเป็นภาษาจีนฮ่อ ชาวไทยก็หันมาคุยกันเอง ภายในกลุ่มใหญ่เริ่มมีกลุ่มย่อยสามกลุ่ม ผู้วิจัยจึงได้ถามผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับทักษะด้านการใช้ภาษาไทยของชาวจีนฮ่อและชาวกะเหรี่ยง จึงทราบว่าทั้งสองชนเผ่าสามารถฟัง เขียนและอ่านภาษาไทยได้ แต่ในการพูดสำเนียงภาษาไทยไม่ชัดเจนและการเขียนจะสะกดคำได้ช้า จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาพิจารณาในการจัดกิจกรรมในลำดับต่อไป ก่อนจะเริ่มกิจกรรมการนำเข้าสู่บทเรียน ผู้วิจัยได้แจกขนมและน้ำดื่มแก่ทุกคน โดยได้เชิญชวนทุกคนให้มารับประทานขนมร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 การนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นตอนการนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการเล่นเกมต่อภาพหัวใจให้ได้เป็น 5 ดวง แต่ละดวงแบ่งเป็นสองชิ้น ผู้วิจัยแจกชิ้นส่วนของกระดาษรูปหัวใจให้คนละชิ้น แล้วให้แต่ละคนหาคู่หัวใจของตนเองให้พบ ผู้วิจัยร่วมเล่นด้วย ใช้เวลานานทุกคนก็หาคู่ของตนเองพบและนำหัวใจที่ต่อได้มาวางเรียงกันเป็นคู่ๆ เมื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมจับคู่กันได้ครบ แล้วจึงถามผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนพร้อมกันว่าหัวใจแต่ละดวงที่แต่ละคนต่อได้คำพูดที่เขียนบนรูปหัวใจที่ตนเองต่อได้อ่านว่าอย่างไร โดยให้อ่านทีละคู่ หลังจากนั้น

จึงถามข้อความบนรูปหัวใจว่า “มีความหมายอย่างไร” ผู้วิจัยได้เชื่อมโยงข้อความบนรูปหัวใจทั้งหมดให้เข้าสู่ประเด็นเรื่องเอดส์

ขั้นตอนที่ 3 การระดมความคิดและประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ผู้วิจัยได้ใช้คำถามเป็นการเปิดประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงเป็นคำถามปลายเปิดว่า “ไปทำอะไรจึงเป็นโรคเอดส์” หรือ “ไปมีพฤติกรรมอย่างไรที่จะทำให้เราติดเอดส์ได้” ผู้เข้าร่วมกิจกรรมชาวกะเหรี่ยงหนึ่งคนตอบเสียงดังทันที่ว่า “ไปเที่ยวโสเภณี” สมาชิกในกลุ่มเริ่มพูดคุยกันเป็นภาษาของตนเองและหัวเราะ ผู้วิจัยให้ทุกคนช่วยกันคิดและแสดงความคิดเห็นร่วมกันเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยง โดยให้ใครคนใดคนหนึ่งช่วยเขียนข้อความที่เพื่อนเสนอความคิดเห็นของพฤติกรรมเสี่ยงลงบนกระดาษ โดยเขียนเป็นข้อๆ เรียงกันลงไป หลังจากนั้นผู้เข้าร่วมกิจกรรมเริ่มเสนอพฤติกรรมที่ทำให้ติดเอดส์อีกสองสามประเด็น การเสนอประเด็นจะมีลักษณะว่าเมื่อแต่ละคนบอกพฤติกรรมเสี่ยงด้วยภาษาไทยแล้วจะหันไปคุยเป็นภาษาของตนเองทั้งชาวกะเหรี่ยงและจีนฮ่อ บรรยายกำลังจะวุ่นวายผู้เข้าร่วมกิจกรรมพูดต่างคนต่างพูดไม่ฟังกันและกัน ผู้วิจัยจึงควบคุมปรับเปลี่ยนสถานการณ์โดยกล่าวกับทุกคนด้วยเสียงอันดังว่า “เอาอย่างนี้ ให้ทุกคนที่คิดออกว่าไปทำอะไรแล้วติดเอดส์บอกเพื่อนให้เขียนเป็นภาษาไทยแล้วแต่ละเผ่าจึงเขียนเป็นภาษาตนเองตามหลังไปที่ละข้อ” ทุกคนรับฟังและทำตามข้อตกลงดังกล่าว บรรยายการระดมความคิดเห็นเมื่อสมาชิกได้ประเด็นของพฤติกรรมเสี่ยงเป็นภาษาไทยร่วมกันแล้ว ชาวกะเหรี่ยงและจีนฮ่อจะเขียนเป็นภาษาของตนเองต่อท้ายไปเรื่อยๆ จนกระทั่งได้พฤติกรรมเสี่ยง 11 ประเด็น เหตุผลที่ผู้วิจัยให้กระทำเช่นนี้ไม่ใช่ว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมไม่ทราบภาษาไทยแต่เป็นการยอมรับซึ่งกันและกันไม่แยกว่าเป็นชนกลุ่มน้อยหรือคนไทยก็มีสิทธิเท่าเทียมกันและการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบดังกล่าวไม่ได้ทำให้เสียบรรยากาศการเรียนรู้แต่อย่างใด ตลอดเวลาที่มีบรรยากาศสนุกสนาน ผู้วิจัยพยายามที่จะพูดคุยกับกลุ่มด้วยการเรียนแบบภาษาของแต่ละชนเผ่า แต่พูดด้วยสำเนียงที่ไม่เหมือนกับภาษาชนเผ่า จึงเป็นที่ขบขันของสมาชิกกลุ่มเป็นอย่างยิ่ง

ขั้นตอนที่ 4 การให้คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ เมื่อกลุ่มได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์และมีความเห็นว่าไม่มีประเด็นความเสี่ยงเพิ่มเติมอีกแล้ว ผู้วิจัยให้สมาชิกกลุ่มทุกคนช่วยกันพิจารณาว่าพฤติกรรมใดบ้างที่มีความเสี่ยงต่อการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์มากที่สุด ถ้าเสี่ยงมากที่สุดให้คะแนนเต็ม 10 คะแนน ส่วนพฤติกรรมอื่นๆ ที่มีความเสี่ยงลดหลั่นลงมาก็ให้คะแนนลดลงตามลำดับ จนถึงพฤติกรรมที่กลุ่มคิดว่าไม่เสี่ยงเลยจึงให้คะแนนเป็น 0 คะแนน จากนั้นกลุ่มได้ร่วมกันให้คะแนนโดยช่วยกันวางก้อนหินแทนค่าคะแนน ก้อนหิน 1 ก้อนมีค่า 1

คะแนน สมาชิกกลุ่มแต่ละคนก็เริ่มทยอยให้คะแนนจนครบทุกข้อ ในระหว่างนี้ ผู้วิจัยได้บันทึกการให้คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มไว้และมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมหนึ่งคนในกลุ่มที่ว่างมากก่อน หินมากเกินไปและวางเป็นกองๆ โดยไม่นับจำนวนก้อนหิน เพื่อนในกลุ่มจึงตำหนิการกระทำนั้น ผู้วิจัยจึงหาข้อยุติโดยอธิบายวิธีการให้ค่าคะแนนอีกครั้งซึ่งทำให้เขาเข้าใจและกระทำได้เช่นเดียวกับเพื่อนคนอื่นๆ ในการให้คะแนน สำหรับขั้นตอนนี้ผู้วิจัยไม่ได้กำหนดเวลาแล้วเสร็จ คงปล่อยให้กลุ่มช่วยกันปรับเปลี่ยนคะแนนจนเป็นที่พอใจ จากนั้นผู้วิจัยจึงเข้าร่วมการสรุปคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงพร้อมทั้งประเมินเหตุผลที่กลุ่มให้คะแนนที่จะพฤติกรรมจนครบทุกพฤติกรรม หลังจากนั้นผู้วิจัยได้อธิบายให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับโอกาสของการกระทำนั้นๆ ที่จะนำไปสู่การไปเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ถูกต้องและเป็นเหตุเป็นผลทางวิชาการมากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงคะแนนมีพฤติกรรมของแต่ละพฤติกรรมบ้างเล็กน้อย ซึ่งรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และการให้ค่าคะแนน มีรายละเอียดดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 แสดงผลการให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ด้วย
กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพนักงานในสถานบริการน้ำมัน แห่งที่ 10

ลำดับที่	พฤติกรรมเสี่ยง	จำนวนประเด็น		คะแนนความเสี่ยง	
		ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1	เที่ยวหญิงบริการ	/	/	10	10
2	เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน	/	/	10	10
3	เปลี่ยนคู่นอนบ่อยๆ	/	/	7	7
4	ไปเที่ยวคาราโอเกะ	/	/	8	8
5	ดื่มเหล้าเมามาสดสี	x	/	3	5
6	เมายาบ้า	x	/	6	5
7	เอายาบ้าไปแลกเอาผู้หญิง	x	/	10	10
8	ดูหนังโป๊	x	/	2	0
9	ผู้ชายขายตัว	x	/	6	6
10	กระแทก	x	/	7	7
11	มือเป็นแผลโดนเลือดเอดส์	x	/	4	2
	รวม	4	11	73	70

/ = มีประเด็นของพฤติกรรมเสี่ยง

x = ยังไม่มีประเด็นพฤติกรรมเสี่ยง

ก่อน = หมายถึง การเริ่มต้นกิจกรรมกลุ่มในแต่ละหัวข้อ

หลัง = หมายถึง เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมกลุ่มในแต่ละหัวข้อ

กลุ่มได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเข้าใจในพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ในบางประเด็นว่าหมายถึงอะไรและมีความเสี่ยงอย่างไร อาทิ ประเด็นเอายาบ้าไปแลกเอาผู้หญิงหมายถึง พนักงานสถานบริการน้ำมันบางคนหรือเพื่อนบางคน เป็นผู้ซื้อขายยาบ้าหรือซื้อหาได้สะดวกและมีราคาถูก ได้เอายาบ้าไปเสนอให้แก่นักเรียนหญิงบางคนทีหอพักเพื่อแลกกับการมีเพศสัมพันธ์ โดยที่นักเรียนหญิงนั้นมีความต้องยาบ้าเพื่อมาเสพพร้อมกับเพื่อนๆ จึงยินยอมมีเพศสัมพันธ์เพื่อแลกกับยาบ้าและถ้าหากการมีเพศสัมพันธ์ขาดการป้องกันจึงถือว่ามีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

จากตารางที่ 13 เป็นการแสดงผลเกี่ยวกับความรู้จากการให้ค่าคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เมื่อเริ่มต้นการจัดกิจกรรมสมาชิกกลุ่มได้เสนอประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ 4 ประเด็นได้แก่ เที่ยวหญิงบริการ ใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน เปลี่ยนคู่นอนบ่อยๆ ไปเที่ยวคาราโอเกะ

ผู้วิจัยใช้คำถามกระตุ้นให้กลุ่มช่วยกันคิดเพิ่มเติม กลุ่มจึงเสนอประเด็นเพิ่มขึ้นอีกถึง 7 ประเด็นได้แก่ ต้มเหล้าชาดสติ เมายาบ้า เอายาบ้าไปแลกเอาผู้หญิง ดูหนังโป๊ ผู้ชายขายตัว กระเทยและมือเป็นแผลโดนเลือดเอตส์ ประเด็นการเอายาบ้าเพื่อแลกกับการหลบนอนกับผู้หญิงกลุ่มให้เหตุผลว่า ผู้หญิงที่ยอมให้ผู้ชายนอนด้วยนั้นมีหลายคนเป็นใครก็ได้ จึงเป็นความเสี่ยงสูงค่าคะแนนจึงไม่เปลี่ยนแปลง

เมื่อพิจารณาคะแนนระยะแรก ที่เป็นความรู้เดิมของพนักงานจากตารางที่ 13 พบว่า ระดับความเสี่ยงมากมี 6 พฤติกรรมคือ เทียวหญิงบริการ ใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน เปลี่ยนคู่นอนบ่อยๆ ไปเที่ยวคาราโอเกะ เอายาบ้าไปแลกเอาผู้หญิง กระเทย ระดับความเสี่ยงปานกลางมี 3 พฤติกรรมคือ เมายาบ้า ผู้ชายขายตัว มือเป็นแผลโดนเลือดเอตส์ ระดับความเสี่ยงน้อยมี 2 พฤติกรรมคือ ต้มเหล้าเม้าชาดสติ ดูหนังโป๊และไม่มีพฤติกรรมในระดับไม่เสี่ยงเลย

ระดับความเสี่ยงของช่วงหลังเมื่อผ่านการสรุปความเข้าใจในพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ถูกต้องแล้วพบว่า ระดับความเสี่ยงมากเพิ่มเป็น 5 พฤติกรรมคือ เทียวหญิงบริการ ใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน เปลี่ยนคู่นอนบ่อยๆ ไปเที่ยวคาราโอเกะ เอายาบ้าไปแลกเอาผู้หญิง ระดับเสี่ยงปานกลางมีจำนวนลดลงเหลือ 4 พฤติกรรมคือ ต้มเหล้าชาดสติ-เม้า เมายาบ้า ผู้ชายขายตัว กระเทย ระดับความเสี่ยงน้อยลดลงเหลือ 1 พฤติกรรมคือ มือเป็นแผลโดนเลือดเอตส์และมีพฤติกรรมในระดับไม่เสี่ยงเลยเพิ่มขึ้น 1 พฤติกรรมคือ ดูหนังโป๊

จากตารางที่ 13 จะเห็นว่าค่าคะแนนรวมของพนักงานสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 10 มีการเปลี่ยนแปลงลดลงเล็กน้อยจาก 73 เป็น 70 คะแนน พิจารณาในประเด็นย่อยแล้ว พบว่า ประเด็นที่มีคะแนนเต็ม 10 มี 3 ประเด็นและประเด็นที่มีคะแนนลดลงมี 3 ประเด็น สรุปพฤติกรรมเสี่ยงที่กลุ่มนี้เสนอแนะที่ถือได้ว่าเป็นความเสี่ยงโดยตรงมีหลายประเด็น เช่น การเทียวหญิงบริการ การใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน เปลี่ยนคู่นอนบ่อยๆ ให้นำยาบ้าแลกกับการนอนกับผู้หญิง เป็นต้น ส่วนประเด็นความเสี่ยงทางอ้อมที่ชักนำไปสู่การมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์โดยตรงได้แก่ การต้มเหล้าเม้าชาดสติ ดิดยาบ้า เทียวคาราโอเกะ ดูหนังโป๊ เป็นต้น ประเด็นของการเทียวคาราโอเกะนั้น กลุ่มบอกว่าเป็นความเสี่ยงสูงนั้นเพราะว่าร้านคาราโอเกะเป็นสถานที่ที่มีหญิงขายบริการแอบแฝงอยู่ นับว่ากลุ่มมีความเข้าใจถึงประเภทของพฤติกรรมเสี่ยงและที่มีความเสี่ยงมาก

เมื่อพิจารณาการปรับเปลี่ยนคะแนนของพฤติกรรมเสี่ยงในรูปของระดับความเสี่ยงขึ้นต่างๆ ระหว่างการให้คะแนนครั้งแรกกับครั้งหลังจากตารางที่ 13 พบว่ามี 4 รูปแบบคือ

1) การเปลี่ยนระดับเพิ่มขึ้นจากเสียงน้อยเป็นเสียงปานกลางได้แก่ ตีมีเหล่าชาติสติ

2) การเปลี่ยนระดับลดลงจากเสียงมากเป็นเสียงปานกลาง ได้แก่ กระเทย

(รักร่วมเพศ)

3) เปลี่ยนระดับลดลงจากเสียงปานกลางเป็นเสียงน้อยคือ มือเป็นแผลโดนเลือด
เอคส์

4) การเปลี่ยนระดับลดลงจากเสียงน้อยเป็นไม่เสียงเลยได้แก่ ดูหนังไป

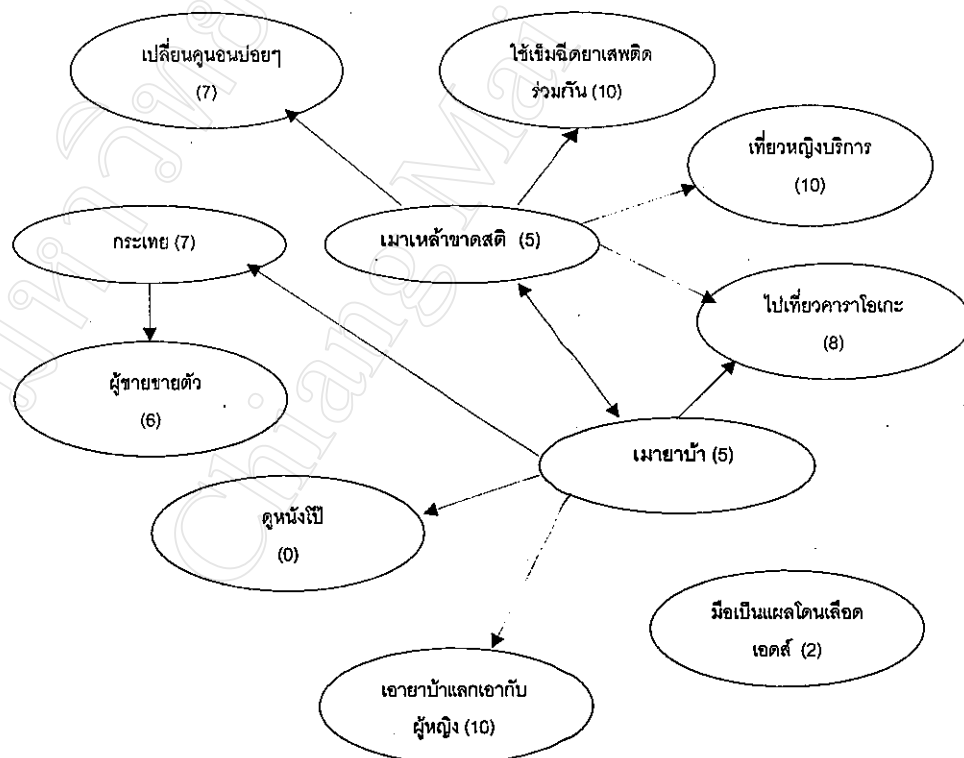

ภาพที่ 10 แสดงภาพพนักงานในสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 10 ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 5 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ หลังจากที่ถูกผู้วิจัยได้ให้คำแนะนำพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์และสรุปคำแนะนำกับผู้วิจัยแล้ว จึงให้กลุ่มได้เสนอความคิดเห็นร่วมกันถึงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมต่างๆ ที่กลุ่มได้มีความคิดเห็นแล้วนำไปสู่การติดเอดส์ โดยการลากเส้นเชื่อมโยงความสัมพันธ์กันในแต่ละพฤติกรรมและใช้หัวลูกศรแสดงทิศทางการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นก่อนและหลังอย่างต่อเนื่อง บรรยากาศในขณะนั้นพบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการพูดคุยเป็นกลุ่มย่อย 3 กลุ่มเหมือนเดิมและลากเส้นเชื่อมโยงพฤติกรรมพร้อมๆ กันทำให้พฤติกรรมเสี่ยงบางคู่มีเส้นเชื่อมโยงเกิดขึ้นถึง 3 เส้นซ้อนกันเช่น เมฆชาติสติทำให้ไป

เที่ยวหญิงบริการ เป็นต้น หลังจากสมาชิกในกลุ่มได้แลกเปลี่ยนแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์เสร็จแล้ว ผู้วิจัยจึงสรุปร่วมกับกลุ่มอีกครั้ง พร้อมทั้งได้อธิบายทบทวนถึงความสัมพันธ์ของแต่ละพฤติกรรม ให้กลุ่มตระหนักถึงพฤติกรรมที่ทำให้ได้รับเชื้อเอดส์มีทั้งพฤติกรรมที่เกิดโดยตรงและพฤติกรรมที่เกิดโดยอ้อม ซึ่งรายละเอียดและผลงานการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของพนักงานในสถานบริการแห่งที่ 10 ดังในแผนภูมิที่ 12

แผนภูมิที่ 12 แสดงความเข้าใจของกลุ่มเกี่ยวกับการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพนักงานในสถานบริการน้ำมัน แห่งที่ 10 ตัวเลขในวงเล็บ() แสดงค่าคะแนนความเสี่ยงที่สมาชิกกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมลงความเห็นให้คะแนน จากคะแนนความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์มากที่สุด 10 คะแนนและน้อยที่สุดไม่เสี่ยงเลยให้ 0 คะแนน

จากแผนภูมิที่ 12 พนักงานสถานบริการน้ำมันแห่งที่ 10 ได้ร่วมกันเชื่อมโยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ได้ประเด็นที่สำคัญได้แก่ การเม้าสุราชาดสติ นำไป

สู่พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่สำคัญ เช่น การเที่ยวคาราโอเกะ หญิงบริการ การเปลี่ยนคู่นอนบ่อย ตลอดจนการใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกันและที่สำคัญคือการเมาสุรา ขาดสติชักนำให้เกิดการเสพยาบ้าและเกิดพฤติกรรมต่อเนื่อง เช่น การมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิง ด้วยการเอายาบ้าแลกเปลี่ยน การกระตุ้นความรู้สึกทางเพศด้วยสื่อหนังโป๊ มีเพศสัมพันธ์กับ กระเทย เกิดพฤติกรรมผู้ชายชายตัว นอกจากนั้น ยังมีประเด็นของการที่มีเป็นแผลสัมผัสกับ เลือดเอดส์ แต่มีคะแนนความเสี่ยงเพียงเล็กน้อย

10.2 การฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อ เอชไอวี/เอดส์

หลังจากที่กลุ่มได้ร่วมกันสรุปความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์แล้ว ผู้วิจัยได้ใช้คำถามเพื่อนำเข้าสู่ประเด็นของการป้องกันเอดส์ "เราจะป้องกันเอดส์ได้อย่างไร" สมาชิกกลุ่มคนหนึ่งตอบว่า "ต้องใช้ถุงยางอนามัย" หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ใช้คำถามเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัยว่า "การใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกต้องนั้น ทำอย่างไร" ขออาสาสมัครหนึ่งคนออกมาสาธิตให้เพื่อนดู มีคนไทยพื้นราบเสนอตัวให้ความ ร่วมมือในการสาธิตการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้องกับหุ่นจำลองอวัยวะเพศชายให้เพื่อน ๆ ดู จากการสังเกต อาสาสมัครทำได้ถูกต้องเกือบทุกขั้นตอน แต่ในขั้นตอนการถอดถุงยางนั้นเขา ไม่ระวังการปนเปื้อนสารคัดหลั่งเพราะว่าในการถอดถุงยางนั้นเขารีบดึงออกเร็วเกินไป บรรยากาศเริ่มมีเสียงหัวเราะเฮฮาอีกครั้งเมื่อทุกคนมองเห็นหุ่นจำลองอวัยวะเพศชาย

หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงแจกถุงยางอนามัยให้คนละหนึ่งชิ้นพร้อมหุ่นจำลองอวัยวะเพศ ชายเพื่อให้จับคู่กันฝึกปฏิบัติตามที่อาสาสมัครทำ ในขณะที่ฝึกปฏิบัติการใช้ถุงยางอนามัยเป็น คู่ๆ นั้นผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละคู่จะพูดภาษาของตนเองเสียงดังโหม่งโงะแงะและพูดเสียงดัง มากจนลูกค้ำที่มาเติมน้ำมีบางคนเดินมาดูว่ากำลังทำอะไรกันและจากการสังเกตการฝึก ปฏิบัติปรากฏว่าหลายคนลืมขั้นตอนการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง เช่น การไม่บีบปลายไล่ลม คนหนึ่งฉีกของถุงยางอย่างรุนแรงจนถุงยางกระเด็นหลุดลงพื้นทำให้เพื่อนๆ หัวเราะขบขัน ทำให้มีบรรยากาศสนุกสนานเป็นระยะๆ ผู้วิจัยจึงได้ทำการสาธิตอีกครั้งพร้อมกับให้ทุกคนฝึก ปฏิบัติไปพร้อมๆ กันโดยปล่อยให้แต่ละคู่ฝึกต่อไปอีก 2-3 รอบ

ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตการฝึกปฏิบัติอย่างใกล้ชิดและให้คำแนะนำไปด้วยทุกๆ คู่ จากการ สังเกตบรรยากาศการมีส่วนร่วมในการฝึกปฏิบัติการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง พบว่า ทุกคนมี ความตั้งใจในการฝึกปฏิบัติตลอดเวลาและก่อนที่จะเสร็จสิ้นการฝึกทักษะการใช้ถุงยาง

อนามัยในการป้องกันเอดส์ ผู้วิจัยได้ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเก็บรักษาถุงยางอนามัย การดูวันหมดอายุที่ข้างซอง เป็นต้น

จากนั้นผู้วิจัยได้สรุปกิจกรรมทั้งหมดหลังจากที่ได้ดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถึงกิจกรรมทักษะการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ โดยผู้วิจัยได้กล่าวสรุปถึงพฤติกรรมที่ทำให้เอดส์แพร่ระบาดจากผู้อื่นมาถึงเราและจากเราไปสู่ผู้อื่น วิธีการที่ดีที่สุดจึงควรสวมถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์เพราะว่า การดูเพียงรูปร่างหน้าตาหรือรูปลักษณ์ภายนอกไม่สามารถบอกได้ว่ามีเชื้อเอดส์หรือไม่ จึงต้องป้องกันตนเองไว้ก่อนเสมอ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้มอบถุงยางอนามัยให้ผู้นำกลุ่มไว้แจกจ่ายในสถานบริการน้ำมันจำนวน 1 กล่องๆ ละ 100 ชิ้นและมอบหนังสือ คู่มือรักของ ช.ชายให้พนักงานเพศชายและหญิง รักเป็น ให้แก่พนักงานเพศหญิงคนละ 1 เล่มไว้เพื่ออ่านหรือทบทวนวิธีการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง รวมทั้งเนื้อหาในการป้องกันการแพร่ระบาดของเอดส์ ก่อนปิดการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบ

10.3 การให้ความรู้ที่ถูกต้อง

จากการเสนอประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของพนักงานที่เข้าร่วมกิจกรรมนั้น พบว่าในบางประเด็นยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ผู้วิจัยจึงได้อธิบายให้ความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องในประเด็นต่างๆ เช่น ทำไมต้องบีบปลายถุงยางให้ลมก่อนการสวมถุงยางอนามัยทุกครั้ง การเน้นย้ำให้พนักงานสถานบริการน้ำมันมีความตระหนักในการป้องกันเอดส์ด้วยการสวมถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ เพราะว่าผู้หญิงนักเรียนที่ยินยอมนอนกับเราเพื่อแลกกับยาบ้า นั้น แต่ก่อนเธอก็เคยนอนกับคนอื่นเพื่อแลกกับยาบ้าเช่นเดียวกัน เธออาจจะไม่เคยป้องกันการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์และในตัวเธออาจจะมีเชื้อเอดส์ เราอาจจะติดเชื้อเอดส์จากเธอ ถ้าหากเราไม่ป้องกัน ในทำนองเดียวกัน ผู้หญิงที่ขายบริการทางเพศอื่นๆ ก็มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์เช่นเดียวกัน

10.4 บรรยาการการจัดกิจกรรม

บรรยาการการจัดกิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแยกเป็น 3 กลุ่มจากภูมิลำเนา 3 เผ่า คือชาวจีนฮ่อ ชาวกะเหรี่ยงและชาวไทยพื้นราบ เมื่อมีการซักถามจากผู้วิจัย สมาชิกกลุ่มแต่ละกลุ่มจะหันไปปรึกษากันเป็นภาษาถิ่นของตนและเมื่อผู้วิจัยพูดภาษาไทยและมีการเขียนกระดานเป็นภาษาไทย ชาวจีนฮ่อและชาวกะเหรี่ยงก็จะลุกขึ้นมาเขียนต่อท้ายข้อความภาษาไทยด้วยภาษาเขียนเป็นภาษาจีนฮ่อและภาษากะเหรี่ยงต่อท้ายทุกครั้ง ซึ่งผู้วิจัยได้อนุญาตให้

เขียนได้ แสดงถึงการจัดกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่น เป็นประชาธิปไตยและมีความเท่าเทียมกัน
อย่างไรก็ตามแม้ว่าทุกคนพยายามที่จะแสดงออกซึ่งชาติพันธุ์ของตนเองแต่ทุกคนก็สามารถ
พูดภาษาไทยเพื่อสื่อความหมายระหว่างกรรมาธิการได้ดี

11. สรุปการสร้างความตระหนักต่อเอดส์ โดยใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของ พนักงานในสถานบริการน้ำมัน

11.1 ความคิดเห็นของกลุ่มในการให้คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อ เอชไอวี/เอดส์ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

จากการจัดกิจกรรมกลุ่มการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการป้องกันเอดส์ของพนักงาน
สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง จำนวน 10 แห่ง สามารถสรุปผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ดังนี้

ประเภทของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ 3 ลำดับแรกได้แก่ การ
เที่ยวโสเภณี มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ การขึ้นครุ การสำส่อน การมั่วเพศ การเที่ยว
คาราโอเกะและการใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน

ลำดับที่สอง กลุ่มให้ความเห็นตรงกันคือ การใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน นอกนั้น
เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับการเมาสุรา เบียร์ จนขาดสติและการไม่สวมถุงยางอนามัย

ลำดับที่สาม กลุ่มมีความเห็นแตกต่างกันออกไปได้แก่ การเปลี่ยนคู่นอนบ่อยๆ การ
มีเพศสัมพันธ์กับคนแปลกหน้า มีแผลโดนเลือดเอดส์ จากแม่สู่ลูกและการใช้ของมีคมร่วมกัน
เป็นต้น

จากการนำความคิดเห็นของพนักงานในสถานบริการน้ำมันเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยง
ต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ในครั้งหลังทั้ง 10 แห่งที่ผ่านการสรุปความเข้าใจแล้วมาจัดระดับ
ความเสี่ยงซึ่งแบ่งเป็นระดับความเสี่ยงมาก (7-10 คะแนน) เสี่ยงปานกลาง (4-6 คะแนน)
เสี่ยงน้อย (1-3 คะแนน) และไม่มีความเสี่ยงเลย (0 คะแนน) มีผลสรุปดังนี้

1) พฤติกรรมระดับเสี่ยงมาก ได้แบ่งระดับพฤติกรรมออกเป็น 2 ทางคือ พฤติกรรม
ทางตรงและพฤติกรรมทางอ้อม ดังนี้

พฤติกรรมเสี่ยงทางตรงได้แก่ สำส่อน-มั่วเพศ ใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน เที่ยวชอง
โสเภณี เที่ยวโสเภณีแอบแฝง (สาวเรค นักศึกษา นักร้อง) เที่ยวนักเรียนชายตัว เที่ยวสาวร้าน
อาหาร คาราโอเกะ จับไก่หลง มีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงที่ไม่ใช่หญิงขายบริการ(เพื่อนหญิง) การ
มีเพศสัมพันธ์โดยใช้ปาก รักร่วมเพศ การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่สวมถุงยางอนามัย ถุงยาง
อนามัยแตก ให้ถุงยางไม่เป็นหรือไม่ถูกวิธี ถูกข่มขืน จากแม่สู่ลูก มีแผลโดนเลือดคนเป็น
เอดส์จากการช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ เปลี่ยนคู่นอนบ่อยๆ

พฤติกรรมเสี่ยงทางอ้อมหรือพฤติกรรมชักนำได้แก่ การเมาสุราเบียร์ขาดสติ เมายา บ้า เมายาเสพติด ใช้ยาบ้าแลกกับการนอนกับผู้หญิง อยากลอง ใจง่ายปล่อยเนื้อปล่อยตัว ความยากจน เพื่อนชวน สามีเที่ยวกลางคืน

2) พฤติกรรมระดับเสี่ยงปานกลาง ได้แบ่งระดับพฤติกรรมออกเป็น 2 ทาง คือ พฤติกรรมทางตรงและพฤติกรรมทางอ้อม ดังนี้

พฤติกรรมเสี่ยงทางตรงได้แก่ มีมมีแผลโดนเลือดเอดส์ ขึ้นครุ การนอนกับโสเภณี ใช้ของมีคมร่วมกัน(มีดโกน เข็มฉีดยา) จากแม่สู่ลูก การจูบปากกันและปากเป็นแผล ใช้ปากร่วมเพศ การร่วมเพศถุงยางแตกถุงยางหลุด รักร่วมเพศ การรับ/ถ่ายเลือด มีเพศสัมพันธ์ไม่สวมถุงยางอนามัย มีเพศสัมพันธ์กับคนแปลกหน้า ผู้ชายชายตัว

พฤติกรรมเสี่ยงทางอ้อมหรือพฤติกรรมชักนำได้แก่ ถูกหลอกลวง เมาสุราขาดสติ เมายาเสพติด ขอบนิยมโก้หลง ขอบของฟรี ไม่ตรวจเลือดก่อนแต่งงาน ความอยากรู้อยากลอง เพื่อนพาไปเที่ยวชอง กระเทย

3) พฤติกรรมระดับเสี่ยงน้อย ได้แบ่งระดับพฤติกรรมออกเป็น 2 ทางคือ พฤติกรรมทางตรงและพฤติกรรมทางอ้อม ดังนี้

พฤติกรรมเสี่ยงทางตรงได้แก่ ติดจากแม่สู่ลูก ใช้ของมีคมร่วมกัน(มีดโกน เข็มฉีดยา) ใช้ปากอมแล้วดูด จูบปากนานปากเป็นแผล ลงลิ้น(มีเพศสัมพันธ์ด้วยปาก) การรับเลือดเมื่อเกิดอุบัติเหตุ ร่วมเพศรุนแรง ดื่มน้ำแก้วเดียวกัน ใช้ถุงยางอนามัยแล้วไม่สนุ่ก ถุงยางอนามัยขาด สามีส่าสอน มีมมีแผลโดนเลือดเอดส์

พฤติกรรมเสี่ยงทางอ้อมหรือพฤติกรรมชักนำได้แก่ ความยากจนทำให้ชายตัว พ่อแม่ชายลูก ดื่มสุรามึนเมา หนังสือลามก ดูหนังโป๊-วิดีโอโป๊ แอบดูชาวบ้านร่วมเพศ ขาดจรรยาบรรณ(ครูข่มขืนเด็กนักเรียน) ฝรั่งบ้ากาม รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ถูกล่อลวงไปข่มขืน เพศตรงข้าม แต่งตัวยั่ว เสพยาบ้า มีสถานเริงรมย์ เพื่อนพาไป ล้อลามกถ้ามองต่างๆ ติดยาเสพติดยาบ้า

4) พฤติกรรมระดับไม่มีความเสี่ยง ได้แบ่งระดับพฤติกรรมออกเป็น 2 ทางคือ พฤติกรรมทางตรงและพฤติกรรมทางอ้อม ดังนี้

พฤติกรรมเสี่ยงทางตรง ได้แก่ การถอดถุงไม่เป็น การใช้มีดโกนร่วมกัน การรับเลือด พฤติกรรมเสี่ยงทางอ้อมหรือพฤติกรรมชักนำ ได้แก่ โรคจิตใช้เข็มฉีดยา กินยากระตุ้น

เพศ

เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วพนักงานมีการเปลี่ยนแปลงความรู้เรื่องพฤติกรรมเสี่ยงด้านเอดส์เพิ่มขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมซึ่งแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือความรู้เรื่องการติดต่อของเอดส์ทางตรงและทางอ้อม โดยคะแนนที่แสดงถึงการมีความรู้เพิ่มขึ้นนั้นมีการที่กลุ่มให้คะแนนเพิ่มขึ้นในพฤติกรรมเสี่ยงที่ในครั้งแรกยังไม่มีความรู้หรือมีความเข้าใจผิดจึงให้คะแนนน้อย แต่เมื่อมีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องจึงให้ค่าคะแนนเพิ่มขึ้น ในทางตรงข้ามเมื่อกลุ่มเข้าใจผิดหรือมีความรู้ไม่ถูกต้องแต่ได้ให้ค่าคะแนนสูงๆ ไว้ก่อนแล้วในรอบแรกและเมื่อทราบข้อเท็จจริงอันเป็นความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องกลุ่ม จึงปรับคะแนนให้ลดต่ำลง เป็นเหตุให้ค่าคะแนนของหลายกลุ่มมีส่วนต่างของคะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมน้อยกว่าปกติหรือบางกลุ่มมีค่าคะแนนลดลง ดังนั้นการที่จะบอกว่ากลุ่มมีความรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่นั้นจะต้องพิจารณาในรายละเอียดของคะแนนพฤติกรรมประกอบไปด้วย

ความรู้พฤติกรรมเสี่ยงทางตรงที่กลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจถูกต้องเพิ่มขึ้น ได้แก่ พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์กับหญิงที่ไม่ใช่ภรรยาตนเองโดยขาดการป้องกันคือ ไม่สวมถุงยางอนามัยหรือระหว่างการใช้ถุงยางอนามัยแตก ถุงยางหลุดตลอดจนการใช้ถุงยางไม่ถูกวิธี พฤติกรรมการใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน การติดต่อของเอดส์จากแม่สู่ลูก มีผู้มีแผลที่อาจมีโอกาสนำเชื้อเอดส์ของผู้อื่นที่มีเชื้อเอดส์ การรับเลือดเมื่อเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล พฤติกรรมการรักร่วมเพศ

ความรู้พฤติกรรมเสี่ยงทางอ้อมที่กลุ่มมีความเข้าใจถูกต้องเพิ่มขึ้นซึ่งส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมชักนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ที่ขาดการป้องกัน ได้แก่ การเสพยาบ้าหรือยาเสพติด การเมาสุราขาดสติแล้วนำไปสู่การเที่ยวหญิงบริการโดยขาดความสำนึกในการป้องกันเอดส์ การถูกเพื่อนชวนให้ไปเที่ยวโสเภณีซึ่งพนักงานปัมที่อยู่ในวัยรุ่นมักจะได้รับอิทธิพลการชักจูงจากเพื่อนอยู่เสมอ ประเด็นพฤติกรรมทางอ้อมอื่นๆ ได้แก่ การเที่ยวชอ้ง เที่ยวนักเรียนชายตัว การถูกหลอกกลวง การเที่ยวสาวร้านอาหาร การจับไก่หลง นิยมของฟรี การมั่วเพศ ส้าสอนทางเพศ เป็นต้น

พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่กลุ่มมีความเข้าใจผิดหรือมีความเข้าใจตามภาพเดิมที่เคยได้รับทางสื่อต่างๆ จนเป็นความวิตกกังวลอยู่เนืองๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมที่อาจจะทำให้เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ โดยบางพฤติกรรมมีคะแนนในระดับสูงเมื่อเริ่มต้นการจัดกิจกรรมแต่เมื่อผ่านการกระบวนการเรียนรู้และได้รับความรู้จากวิทยากรแล้วมีคะแนนลดลงบ้าง ซึ่งกลุ่มยังคิดว่าเป็นความเสี่ยงอยู่เช่นเดิม พฤติกรรมเหล่านั้น ได้แก่ การดื่มน้ำแก้วเดียวกัน การจูบปากที่รุนแรงและปากเป็นแผล การรับเลือดเมื่อเข้ารับการรักษา

ที่โรงพยาบาล การลงลิ้น มือเป็นแผลกล้วโดนเลือดคนเป็นเอดส์ การอยากกรู้อยากลอง เพื่อนชวนไปเที่ยวชอง เป็นต้น

11.2 ความเข้าใจของกลุ่มในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการป้องกันเอดส์ของพนักงานสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงจำนวน 10 แห่ง สามารถสรุปผลการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของพนักงานได้ดังนี้

กลุ่มได้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงโดยภาพรวมทั้ง 10 แห่ง สามารถแบ่งตามประเด็นหลักๆ ที่มีผลต่อเนื่องชักนำไปสู่ประเด็นความเสี่ยงอื่นๆ ได้ 4 กลุ่มได้แก่ กลุ่มที่ 1 การดื่มเหล้าเมาขาดสติ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงอื่นๆ ได้ถึง 15 ประเด็น และเกิดจากความเห็นของกลุ่มพนักงานทั้ง 10 แห่ง กลุ่มที่ 2 การเสพยาบ้าหรือยาม้า เชื่อมโยงความสัมพันธ์ไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงอื่นๆ ได้ถึง 9 ประเด็น เป็นความเห็นจากกลุ่มพนักงาน 6 สถานบริการน้ำมัน กลุ่มที่ 3 การใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปสู่ประเด็นอื่นๆ ได้น้อยกว่าคือมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันกับการดื่มเหล้าเท่านั้น โดยมีพนักงานของสถานบริการน้ำมัน 3 แห่งที่บอกถึงการเสพยาโดยใช้เข็มมีสาเหตุมาจากการชักชวนของเพื่อนหรือเพื่อนพาไปและการอยากลองอยากรู้และมี 2 แห่งที่บอกว่าการเสพยาแบบใช้เข็มไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอื่นๆ กลุ่มที่ 4 คือกลุ่มรักร่วมเพศ โดยมี 6 แห่งบอกถึงการเชื่อมโยงกับพฤติกรรมอื่นๆ สูงสุดถึง 4 พฤติกรรม

จากการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีโดยพนักงานสถานบริการน้ำมันทั้ง 10 แห่ง สรุปได้ว่า ทุกกลุ่มมีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ได้อย่างถูกต้อง พฤติกรรมหลักคือการเมาสุรา เบียร์หรือยาเสพติดจนขาดสติเชื่อมโยงให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงทั้งทางตรงและทางอ้อมได้ต่ำสุด 7 พฤติกรรมและสูงสุด 16 พฤติกรรม นอกจากนี้มีบางกลุ่มเชื่อมโยงพฤติกรรมรักร่วมเพศไปยังพฤติกรรมอื่นอีก 4 พฤติกรรม แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มเป้าหมายที่เหลืออีก 9 กลุ่มไม่สามารถเชื่อมโยงหรือแสดงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมรักร่วมเพศกับพฤติกรรมอื่นๆ ได้จึงปล่อยให้พฤติกรรมเดี่ยวๆ เท่านั้น

พฤติกรรมเสี่ยงเดี่ยวๆ ที่เกือบจะทุกกลุ่มนำเสนอ เช่น การรับเลือดจากโรงพยาบาล การใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน การใช้มีดโกนหรือของมีคมร่วมกัน การไปเป็นโสเภณี ความยากจน มือเป็นแผลโดนเลือดผู้ที่เป็นเอดส์ ฝูงยางหลุด รักร่วมเพศ โรคจิตใช้เข็มฉีดยา จากการพิจารณาพฤติกรรมเดี่ยวๆ ดังกล่าวนี้อาจเห็นว่า บางพฤติกรรมไม่สามารถเชื่อมโยงกับพฤติกรรมอื่นได้

จริงๆ เช่น การรับเลือด บางพฤติกรรมเชื่อมโยงได้แต่กลุ่มยังไม่เข้าใจดีพอเช่น ความยากจน การไปเป็นโสเภณีและการใช้เข็มฉีดยาร่วมกันหรือบางพฤติกรรมที่กลุ่มเสนอขึ้นมาเป็นเพียงโอกาสในการเสี่ยงซึ่งมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้นแต่กลุ่มจะมีความวิตกกังวลมาก เช่น การที่มีมือเป็นแผลแล้วต้องไปช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ที่อาจจะมีเชื้อเอดส์ พฤติกรรมเดี่ยวๆ เหล่านี้กลุ่มเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของไม่ผิดแต่ก็ถือว่ากลุ่มยังมีความเข้าใจไม่ลึกซึ้งเพียงพอ

11.3 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการป้องกันเอดส์โดยการฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัย

จากการฝึกทักษะในการสวมถุงยางอนามัยกับหุ่นจำลองอวัยวะเพศชายหรือกับวัสดุช่วยทดแทนแบบจำลองเช่น แดงกวาหรือมะเขือยาวนั้นพบว่า สถานีบริการน้ำมันจำนวน 6 สถานีบริการน้ำมัน ที่มีพนักงานที่เป็นคนไทยพื้นราบอาสาออกมาสาธิตการสวมถุงยางอนามัยกับหุ่นจำลองอวัยวะเพศชายซึ่งในจำนวนนี้มีพนักงานจากสถานีบริการน้ำมัน 4 แห่งที่สาธิตการสวมถุงยางได้อย่างถูกต้องโดยที่วิทยากรยังไม่ได้แนะนำและพนักงานสถานีบริการน้ำมันอีก 2 แห่งไม่ถูกต้องและสถานีบริการน้ำมันที่เหลืออีก 4 แห่งที่ไม่มีผู้อาสาออกมาสาธิต ผู้วิจัยจึงได้ทำการสาธิตด้วยตนเอง แล้วจึงให้กลุ่มทดลองฝึกทุกขั้นตอน จากการประเมินของผู้วิจัยพบว่า พนักงานที่เป็นชน กลุ่มน้อยเกือบทั้งหมด ทำไม่ถูกต้องทั้งการใส่และการถอดถุงยาง จึงต้องให้ฝึกใส่และถอดซ้ำหลายๆ รอบพร้อมทั้งให้เพื่อนในกลุ่มที่เป็นคนไทยพื้นราบคอยให้คำแนะนำจนกว่าจะดีขึ้นหรือในบางคนที่ขาดทักษะได้ฝึกอุปกรณ์ในการฝึกได้แก่ แดงกวาและถุงยางอนามัยพร้อมทั้งภาพประกอบการฝึก ใ้ให้ฝึกทดลองต่อไปอีกและได้ให้เพื่อนที่ทำได้แล้วคอยช่วยแนะนำอย่างต่อเนื่อง สำหรับพนักงานที่เป็นคนไทยพื้นราบประมาณครึ่งหนึ่งสามารถทำได้ดี แต่ก็ยังมีข้อบกพร่องบางประการที่ต้องแก้ไข คือการลืมนบีบปลายถุงยางอนามัยเพื่อไล่ลม ซึ่งผู้วิจัยได้กำชับให้บีบปลายถุงยางเพื่อไล่ลมทุกครั้งเพราะไม่เช่นนั้นอาจจะทำให้ถุงยางแตกได้ในระหว่างร่วมเพศ จากการสังเกตพฤติกรรมการฝึกปฏิบัติใส่และถอดถุงยางอนามัย พบว่าได้รับความสนใจและกลุ่มมีความตั้งใจในการฝึกปฏิบัติมาก

ข้อสังเกตจากการฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยพบว่า สมาชิกกลุ่มบางคนไม่เคยเห็นและไม่รู้จักถุงยางมาก่อนเลย บางคนใช้ปากกัดของถุงยางและมีหลายคนที่ฉีกถุงยางอย่างรุนแรงโดยไม่ระมัดระวังจากการที่เล็บมือจะบาดให้ถุงยางขาดหรือขอบของถุงยางอาจจะบาดให้ถุงยางขาดได้ บางคนยังมีความเข้าใจผิดๆ ว่าควรจะสวมใส่ถุงยางสองถึงสามชั้นจึงจะป้องกันได้ บางคนไม่ทราบถึงการดูแลลักษณะของถุงยางที่หมดอายุ ซึ่งประเด็นข้อสังเกตทั้งหมดนี้ผู้วิจัยได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติมจนเป็นที่เข้าใจแล้วและย้ำเสมอว่าการฝึกสวมถุงยางนั้น

เป็นเรื่องที่ไม่ยากเกินไปและทุกคนสามารถฝึกได้ แต่การที่จะให้ทุกคนตระหนักว่า ทุกคนต้องป้องกันตนเองโดยการสวมถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ไม่ว่ากับคู่นอนคนใดก็ตามนั้น เป็นเรื่องที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะไม่มีใครทราบแน่ชัดว่าคู่นอนเคยมีเพศสัมพันธ์กับใครมาก่อนและรับเชื้อมาหรือไม่และในทางกลับกันยังเป็นการป้องกันเชื้อจากเราไม่ให้แพร่กระจายไปสู่ผู้อื่นอีกด้วย